

відмовилася звільнити Ч. та видати їй трудову книжку до того, як вона розрахується із санаторієм за втрачені речі. **Чи правильно діяла адміністрація?**

8. Шістнадцятирічний лаборант С. влаштувався на роботу в серпні. У березні він звернувся до директора заводу з проханням надати йому двотижневу відпустку для поїздки до родичів разом з батьками, які отримали відпустку на іншому підприємстві. Адміністрація відмовила йому, пояснюючи це, по-перше, виробничими обставинами та, по-друге, тим, що він відпрацював на підприємстві менше шести місяців. Але С. не погодився з аргументами адміністрації. **Хто правий?**
9. Сімнадцятирічний М. працює у вагонному депо слюсарем. Депо забезпечує ремонт вагонів електропотягів і працює в три зміни: перша зміна з 7 до 16 години, друга — з 16 до 24 годин та третя — з 0 до 7 години. У зв'язку з виробничою необхідністю майстер запропонував М. вийти у понеділок у другу зміну, а у четвер — у третю, а також вийти попрацювати в неділю. М. погодився на це. **Чи відповідають дії майстра вимогам закону?**
10. Громадянин Ю. працював викладачем у торговельно-економічному інституті. На запрошення керівництва заводу "Електрон" він вирішив перейти на завод керівником наукової групи. Перехід на завод за погодженням з адміністрацією інституту проводився у порядку переведення. Але коли Ю. звільнився з інституту та прийшов до відділу кадрів заводу, йому було відмовлено в прийнятті на роботу. Як пояснив директор заводу, за час оформлення перевodu було знайдено кваліфікованішого працівника. **Як діяти громадянину Ю., чи порушено закон?**
11. Після закінчення середньої школи С. почала працювати в майстерні секретарем. Але через півтора місяця у зв'язку зі вступом до інституту звільнилася з роботи. Адміністрація відмовилася видати трудову книжку, пояснюючи це тим, що "робота мала для неї випадковий та тимчасовий характер". **Чи відповідають дії адміністрації вимогам законодавства?**

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО**

Кафедра правознавства

**ПРАКТИКУМ
З ПРАВОЗНАВСТВА**

**Для студентів неюридичних спеціальностей
денної та заочної форм навчання**

ВІННИЦЯ - 2012

Практикум з правознавства: Навчальний посібник для студентів неюридичних спеціальностей денної та заочної форм навчання. – Вінниця: Вид-во ВДПУ, 2012. – 152 с.

УКЛАДАЧІ:

Мельничук О.А. – доктор історичних наук, професор;

Мельничук О.Ф. – кандидат юридичних наук, доцент.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Ткачук О.С. – кандидат юридичних наук;

Яременко О.І. – кандидат наук з державного управління, доцент.

Відповідальний за випуск: *проф. Шестопалюк О.В.*

Схвалено кафедрою правознавства Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № від серпня 2012 р.

значалося, що їх прийнято на роботу з випробним строком один місяць. Коли минув місяць, усіх їх було звільнено з роботи як таких, що не пройшли випробного строку. **Оцініть дії адміністрації щодо кожного з працівників.**

4. Робітник А. подав заяву про звільнення з заводу 1 березня. 15 березня він був запрошений до директора заводу, який повідомив, що його буде звільнено 28 березня, тому що заява потрапила до директора лише напередодні. Крім того, він зажадав від А. щоб той вказав у заяві причини свого звільнення. А. відмовився виконати цю вимогу та зажадав негайного звільнення. **Хто правий у цій ситуації?**
5. Токар П., обробляючи деталь, припустився грубої недбалості і зіпсував кошову деталь, яка після цього не підлягає використанню. За це йому було оголошено догану. Крім того, він був позбавлений премії за підсумками роботи за квартал. Адміністрація звернулася із позовом до суду щодо повернення матеріальної шкоди, яку вчинив П. виробництву. П. звернувся до профспілкового комітету за захистом своїх прав, які, на його думку, порушені, — за одну провину його покарано одразу трьома стягненнями. **Що б ви відповіли працівникові?**
6. У проектному інституті працювали інженером Н. та проектувальником З. 10 вересня вони подали заяви про звільнення за власним бажанням. Н. звільняється у зв'язку з переведенням до нового місця служби її чоловіка-офіцера, просить звільнити її з 15 вересня. З. просить звільнити її з 12 вересня, бо така умова поставлена перед нею на новому місці роботи. Адміністрація видала наказ про звільнення їх з роботи 24 вересня. **Чи права адміністрація у цьому випадку?**
7. Ч. працювала у санаторії завідуючою складом. Вирішивши перейти на інше місце роботи, вона подала заяву про звільнення за власним бажанням. Адміністрація перевірила наявність майна, яке було доручено Ч., і виявила нестачу деякої кількості речей. У зв'язку з цим адміністрація

ТРУДОВЕ ПРАВО

1. Інженер В. протягом тривалого часу намагався перейти на роботу до проектного інституту. Нарешті йому вдалося знайти можливість для переходу. Після бесіди директор наклав на заяві В. резолюцію та побажав успіху в роботі. Наступного дня В. прийшов на роботу, але через дві години, він відчув себе погано і через деякий час "швидка допомога" відвезла його до лікарні, де йому було зроблено операцію. Коли майже через місяць він знову прийшов на робоче місце, начальник відділу, здивувавшись його появі, повідомив, що на його місце прийнято іншу людину — адже наказ про прийняття на роботу не був виданий. **Чи допущено порушення закону?**
2. М. працював на заводі слюсарем-судноскладальником. Одного разу взимку на заводі сталася аварія тепломережі, роботи в цехах довелося припинити внаслідок низької температури. Адміністрація видала наказ про переведення бригади слюсарів, у тому числі М., на роботу, що її виконують слюсарі-сантехніки, строком на 1 тиждень для участі у ліквідації аварії. Але М. відмовився виконати наказ та продовжував приходити на своє звичайне місце роботи, пояснюючи це тим, що він уклав угоду на роботу саме слюсарем-судноскладальником, до того ж заробітна плата сантехніка набагато менша. Незважаючи на це, М. було звільнено з роботи за прогул. **Чи відповідають законодавству дії працівника та адміністрації?**
3. До директора, малого підприємства звернулися з проханням прийняти на роботу М., А. та П. Громадянин М. — 17-річний випускник школи, що раніше не працював; А. — має 30-річний стаж роботи зі спеціальності, за якою вона влаштовується на роботу, має велику кількість заохочень за відмінну працю; П. працював до армії на цьому самому підприємстві. Усіх їх було прийнято на роботу. У наказі, що було видано і з яким М., А. та П. були ознайомлені, за-

Серед важливих завдань, які вирішує сьогодні вища школа України, - поліпшення якості підготовки спеціалістів. Вирішення цього завдання вимагає вдосконалення форм і методів викладання, і насамперед переходу від інформативних до активних методів навчання з тим, щоб навчальний процес був спрямований не тільки на запам'ятовування матеріалу студентами, а й на його розуміння й творче осмислення ними.

Закріплюючи вивчений теоретичний матеріал шляхом розв'язання завдань та задач, побудованих на прикладах життя, з судової та прокурорської практики, студенти набувають навиків застосування до певних фактичних обставин норм діючого законодавства.

Даний практикум містить завдання та задачі до всіх тем курсу "Правознавство", а також ділові ігри до окремих із них. Практичні завдання відображають моделі реальних життєвих ситуацій, які можуть статися в різних сферах професійної діяльності, тому їх вирішення допомагає перевірити глибину, повноту знань, виробити практичні навички прийняття відповідальних рішень.

Для вирішення студентами практичних завдань необхідно:

- уважно засвоїти зміст задачі, щоб з'ясувати, які саме її умови потребують юридичної оцінки;
- відшукати необхідні норми права, уважно їх прочитати і співставити з умовами задачі, тобто перевірити, чи можливо їх застосувати до даної конкретної ситуації;
- дати юридичну оцінку кожній умові задачі, визначити правильне рішення, яке зафіксувати письмово, вказавши пункт, частину, статтю відповідного закону чи підзаконного нормативного акту.

ЗАГАЛЬНА ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ ТА ПРАВА

1. Ви, певно, не раз зустрічалися з людьми, які вважають себе цивілізованими культурними, але водночас є абсолютно беспорядними у правових питаннях. **Чи можна бути культурною людиною і не мати певного рівня правової культури? Подумайте і дайте відповідь, якими правовими знаннями і вміннями слід володіти, щоб вважатися людиною з високою правовою культурою.**

2. Певно, Ви не раз чули вислів про тривалу «бездержавність» української нації. **Чи згодні Ви з таким твердженням? Чи можна вважати українськими усі її державні утворення, що існували у минулому на нашій землі?**

3. Порівняти тексти Загальної декларації прав людини, прийнятої ООН у 1948 р. та Конституції України. **Визначте в якому з цих актів повніше закріплено основні права і свободи людини; спробуйте пояснити чим це зумовлено. Класифікуйте усі права, зафіксовані у зазначених документах, на фізичні, особистісні, культурні, економічні і політичні.**

4. У Декларації про державний суверенітет України встановлюється, що «всім громадянам Української РСР гарантуються права і свободи, які передбачені Конституцією Української РСР і нормами міжнародного права, визнаними Українською РСР».

Спираючись на міжнародні документи про права людини та на матеріали сучасної практики видання і здійснення законів в Україні, охарактеризуйте стан практичного здійснення законів в Україні, у тій організації, де ви навчались або працюєте (працювали), а також у районі, місті, області вашого проживання.

5. **Скласти поетапний хронологічний ланцюжок.** «Розмістити в хронологічній послідовності державні утворення, що існували на території України — УНР, Галицько-волинське князівство, Київська Русь, Козацька держава, гетьманат. Або Розмістити в

бродячій собаці. **Зробіть юридичний аналіз названої ситуації.**

32. Громадянин Краєв разом за своєю дружиною розпивали спиртні напої на дворовій площадці, де гралися діти. Захаров, що мешкає в цьому ж дворі, зробив їм зауваження. Краєв, вважаючи себе ображеним, облаяв Захарова нецензурними словами. На підставі заяви Захарова і листа мешканців будинку цього двору, де йшлося про те, що Краєв систематично розпиває горілку у дворі, адміністративна комісія винесла постанову про притягнення Краєва до відповідальності у вигляді адміністративного штрафу. **Дайте юридичний аналіз описаної ситуації. Вкажіть, які допущені порушення адміністративно-процесуального законодавства.**

33. Зайцев і Петров, виконуючи обов'язки по охороні громадського порядку як дружинники оформили актом порушення правил торгівлі спиртними напоями продавцем Зубовою (продавала горілку неповнолітнім). Цей акт вони направили голові виконкому сільської ради народних депутатів для вирішення справи по суті. На підставі отриманих матеріалів виконком сільської ради прийняв рішення притягти Зубову до відповідальності у вигляді адміністративного штрафу. **Оцініть правомірність адміністративно-процесуальних дій названих в задачі суб'єктів правовідносин.**

34. **Знайдіть помилку у цих твердженнях. Відповідь обґрунтуйте.**

- Всі ранги державним службовцям присвоюються Кабінетом Міністрів України.
- Державна служба припиняється тільки на підставах, передбачених Кодексом законів про працю.
- Рішення про прийняття відставки державного службовця або відмову в ній приймається в 10-денний термін.
- В разі відставки державного службовця йому призначається пенсія з дня прийняття відставки.

27. Громадянин Ш., який працював провідним спеціалістом Держатомнагляду, лікар за фахом, в свій вільний від роботи час працював за сумісництвом черговим лікарем однієї з районних лікарень. Дізнавшись про це, голова Держатомнагляду наклав на Ш. дисциплінарне стягнення, затримавши йому на півтора року присвоєння чергового рангу. **Дайте юридичний аналіз ситуації.**

28. Начальника відділу Міністерства економіки України П. притягли перший раз до дисциплінарної відповідальності за зловживання спиртними напоями. Його попередили про неповну службову відповідальність. На другий раз керівництво міністерства звернулось з клопотанням до Кабінету Міністрів про зниження П. Рангу на одну ступінь. **Яке рішення повинен прийняти Кабінет Міністрів?**

29. Зав. житловим відділом Таращанської райадміністрації звернувся до начальника відділення ДАІ Таращанського РВВС відносно свого родича, що скоїв адміністративне правопорушення за ст. 130 ч.1 КпАП України. Суть його «прохання» складалась з того, щоб начальник ОДАІ застосував щодо його родича за скоєне правопорушення штраф, а не позбавив прав водія. При цьому зав. житловим відділом недвозначно дав зрозуміти, що від цього буде залежати рішення питання щодо надання в майбутньому квартир співробітникам РВВС. **Кваліфікуйте діяння зав. житловим відділом.**

30. Інспектор місцевого МРЕВ ст. лейтенант міліції Щербина С.Т. за виконання своїх функціональних обов'язків неодноразово отримував від своїх знайомих винагороди у вигляді послуг і подарунків, частину з яких передавав начальнику МРЕВ майору міліції Вовку В.Г. **Назвіть варіанти і конкретні види відповідальності вказаних осіб.**

31. Гр-н. Зубов, маючи дозвіл на збереження вогнепальної гладкоствольної мисливської зброї, зробив серед дня декілька пострілів біля свого сільського помешкання по воронах та

хронологічній послідовності видатні пам'ятки правової культури України: Березневі статті, Литовські статuti, Права, за якими судиться малоросійський народ, Руська правда.

6. Приведення до логічної відповідності термінів

1. Анархія — народовладдя.
2. Монархія — влада юрби.
3. Охлократія — влада однієї людини, яка передається у спадок.
4. Демократія — безвладдя, відсутність влади взагалі.

7. Поняття «функції держави» видається доволі абстрактним і віддаленим від життя пересічного студента. Але наш знайомий любить повторювати, що він - "державна людина», оскільки виконує ряд державних функцій. **Подумайте і назвіть, в реалізації яких функцій держави Ви можете брати участь.**

8. В «Іліаді» Гомера Зевс зважає на «терезах долі», жереби данайців і троян, Ахілеса і Гектора. Традиційно терези символізують справедливість і правосуддя. Так, з терезами правосуддя в руках завжди зображалися у єгиптян вищий суддя загробного світу Осіріс, у греків богиня правосуддя Феміда. **Чому саме терези стали символом правосуддя? Чи означає, це, що всі мають бути однаковими, кожному належить своя рівна доля (зрівняльна справедливість)? Що Ви розумієте під поняттям «зважений підхід»?**

9. **Визначте, на які з основних прав людини вчинено посягання у наведених випадках:**

- У ст. 62 Кримінального кодексу УРСР протягом тривалого часу було передбачено покарання за антирадянську агітацію і пропаганду, а у ст. 187—за поширення свідомо неправдивих вигадок, що порочать радянський державний і суспільний лад. У квітні 1989 р. Президія Верховної Ради УРСР своїм Указом вилучила такі дії з числа злочинів, а прийнятий 17 квітня 1991 р. Закон Української РСР «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні» визнав реабілітованими громадян, засуджених раніше за вчинення цих дій.
- Ухвалою Львівської обласної Ради народних депутатів від 10 серпня 1990 р. вирішено запропонувати газеті «Правда»

перенести кореспондентський пункт із Львова в іншу область регіону (За вільну Україну. — 1990. — 14 серпня). Пославшись на те, що ухвала суперечила положенням Конституції та чинного законодавства республіки, Президія Верховної Ради Української РСР скасувала її своїм Указом (Відомості Верховної Ради Української РСР.—1990.—№ 40.—Ст. 537).

- У Пакистані згідно закону 1986 року передбачено кримінальне покарання у вигляді 25 років позбавлення волі за будь-який прояв неповаги до пророка Мухамеда. У 1991 р. уряд цієї держави запропонував встановити за це смертну кару (Известия.—1991.—3 августа).

10. У 1991 р. ООН опублікувала дані про стан дотримання у 160 країнах світу Загальної декларації про права людини. Найкращі показники виявлено у Данії та Швеції (98 %), найгірші — в Ірані (нуль відсотків); на нижчих щаблях (1—4%) опинилися такі країни, як Лівія, Румунія, Ефіопія, Китай, Південно-Африканська Республіка, СРСР і Болгарія (Известия.—1991.—5 июня).

Якими обставинами зумовлені, на вашу думку, такі оцінки?

11. Кримінальний закон ФРН (§ 218) забороняє вчиняти штучне переривання вагітності. Федеральний Конституційний суд підтвердив, що ця заборона не суперечить Конституції Німеччини (Известия.— 1990. — 16 августа). **Зважаючи на концепцію основних прав людини, визначте своє ставлення до наведеного припису.**

12. За даними ООН, приблизно 30 % держав не встановлюють загального військового обов'язку для своїх громадян у мирний час (зокрема, Великобританія, Канада, США, Японія). **Як узгоджується ця ситуація з положенням про те, то захист батьківщини входить до складу основних соціальних обов'язків людини?**

13. Проаналізуйте Декларацію про державний суверенітет України (зокрема, її Преамбулу, розд. I, II, VI, Акт проголошення незалежності України та Декларацію прав національностей України від 1 листопада 1991р. і визначте, які саме права нації, народу використані та закріплені у цих документах.

дій, які є дрібним хуліганством, піддати Соловейка адміністративному арешту на 10 діб. **Чи допущені начальником органу внутрішніх справ порушення закону прийняттям цього рішення? Якщо допущені, то які саме?**

22. Голова Волинської обласної держадміністрації видав рішення про дострокове звільнення з посади голови держадміністрації Локачинського району за порушення останнім рішень Кабінету Міністрів України. **Здійсніть юридичний аналіз ситуації.**

23. Голова держадміністрації Голованівського району Кіровоградської області прийняв рішення про скасування деяких рішень сільських та селищних рад району як таких, що суперечать указам і розпорядженням Президента України. **Здійсніть юридичний аналіз ситуації.**

24. Державною адміністрацією Буринського району Сумської області відмовлено у реєстрації молодіжної громадської організації на тій підставі, що її статут передбачав членство в ній при досягненні тринадцятирічного віку. **Чи правомірне це рішення?**

25. Громадянин К. Був прийнятий на державну службу одного з міністерств України. Через 5 місяців випадково з'ясувалось, що при прийнятті на службу він пред'явив диплом про вищу освіту не свій, а свого рідного брата. Сам К. також навчався в тому ж самому інституті, але його було відраховано з навчання з 2 курсу. **Чи є підстави для звільнення К. з роботи?**

26. До державної районної адміністрації надійшов лист, в якому стверджувалось, що громадянин М., який працює заступником директора одного державного навчального закладу, раніше був двічі судимий. При проведенні службової перевірки з'ясувалось, що М. не вказав ці дані при прийомі на державну службу. Його було звільнено по ст. 41 п.3 Кодексу законів про працю України. **Дайте юридичний аналіз ситуації.**

17. Яценко подав заяву в облдержадміністрацію про своє бажання взяти участь у конкурсі на заміщення посади шостої категорії. **Які умови проведення конкурсу? Які документи повинен представити Яценко? Правові наслідки проведення конкурсу і визначення переможця.**
18. Дробот нецензурно висловлювався у громадському місці, образив лейтенанта міліції Ваднева, за що його було затримано. Коли на нього склали акт, з'ясувалося, що Дробота вже притягували до адміністративної відповідальності за аналогічні порушення. **Яку відповідальність понесе гр. Дробот?**
19. Фірма "Ютан" (Австрія) і директор об'єднання "Аскон" висловили бажання створити підприємство по виготовленню гумових виробів для легкових автомобілів. Під час його реєстрації в держадміністрації їм роз'яснили, що за результатами вони повинні з'явитися через 15 днів. Крім того, їм треба було надати матеріали аудиторської перевірки фірми "Ютан". **Виконайте юридичний аналіз цієї ситуації. Які документи необхідно надати для реєстрації підприємства? Поясніть порядок реєстрації підприємства і опишіть сторони реєстрації.**
20. Астахов на засадах приватної власності створив підприємство з назвою "Аскон". Пізніше з'ясувалося, що підприємство з такою назвою вже функціонує в місті. Незважаючи на це, Астахов використовував ідентичні товарні знаки. Крім того, протягом двох кварталів він не подавав декларації про доходи від підприємницької діяльності. **Яких заходів адміністративного впливу треба вжити до Астахова і хто їх повинен застосовувати? Поясніть порядок подання декларації та її зміст.**
21. Працівники міліції затримали 17-річного Соловейка за те, що він лявся нецензурними словами перед входом до театру, на зауваження громадян та працівників міліції не реагував. Начальник органу внутрішніх справ постановив: за вчинення

14. У Конституції України зазначено, що «Україна є демократичною, правовою, соціальною державою». **Проаналізуйте зміст Конституції і визначте, в яких її положеннях втілено ознаки правової держави.**

15. **Зважаючи на визначення правової держави, порівняйте наведені дані і проаналізуйте їх.**

- У колишньому СРСР питома вага юристів серед усього населення була у 3 рази меншою, ніж у США, і у 4 рази меншою, ніж у ФРН (Советское государство и право.—1988.— № 9).
- У складі Верховної Ради України, обраної у 1989 р., було 15 юристів (з усіх 450 народних депутатів України). Серед 2500 народних депутатів колишнього СРСР було лише 60? юристів. Якщо ж, наприклад, розглянути ситуацію в США, то там, як відомо, із 40 президентів 25 були юристами; дві третини нинішніх сенаторів і майже половина членів палати представників конгресу США — юристи; дипломи юристів мають майже 50 % губернаторів штатів (Литературная газета.— 1990.—25 июля).

16. **Підготуйте відповіді на такі запитання.**

- Чи тотожні поняття “суспільна (соціальна) влада” і “політична влада”?
- Чи є відмінність між поняттями “країна” і “державна”?
- Чи існують в наші часи де-небудь бездержавні суспільства, які не входять до складу якоїсь держави?
- Чи є відмінності у причинах виникнення держав у стародавні часи та у XX столітті.

17. На початку 1990 року Верховний Суд США прийняв рішення, згідно якого ФБР або американські збройні сили можуть проводити арешти і обшуки на території інших держав без ордеру на це (на відміну від арешту і обшуку на території США). (Известия. – 1990. – 2 февраля.) **Висловіть свої міркування щодо наведеного рішення, зважаючи на сутність та ознаки суверенітету держави.**

18. Нині у світі існує близько 30 монархій (а формально – понад 40,

оскільки у ряді країн співдружності, очолюваної Великобританією, — Канаді, Австралії, Новій Зеландії та інших — главою держави юридично вважається королева Великобританії).

Чим, на вашу думку, можна пояснити таке тривале збереження цієї стародавньої форми державного правління?

19. У світі нині існує понад 20 федеративних держав, причому переважна більшість з них утворена не за національно-територіальним принципом. **Чим, на ваш погляд, спричинено утворення та існування таких держав?**

20. Чи є відмінності у значенні слова «право» у таких висловах: а) право на життя; б) право матері; в) кримінальне право; г) міжнародне право? Скільки значень має це слово у наведених прикладах?

21. Що виникає у особи раніше: право чи обов'язок? Проведіть предметно-видову класифікацію прав і обов'язків (на фізичні, особистісні, культурні, економічні та політичні), зазначених у розділі II Конституції України

22. За законодавством Австралії пенсія за віком може бути призначена чоловікам з 65, жінкам — з 60 років. Щорічно у цій країні певна кількість чоловіків робить операцію на зміну статі. Одній з таких осіб, прооперованій 15 років тому, було відмовлено у призначенні пенсії у 60 років, оскільки у свідоцтві про народження її стать була визначена як чоловіча. Проте суд, до якого звернулася із скаргою «транссексуалізована» особа, визнав її офіційно жінкою і скасував оскаржене рішення (Известия.—1991.—20 апреля). **Обміркуйте наведену ситуацію, використовуючи наукові положення про правовий статус особи.**

23. Визначте, до якого виду норм належать такі:

- порядок проведення весілля;
- правила техніки безпеки на заводі;
- норми видачі продуктів (харчування) військовослужбовцям;
- гарантійний строк роботи телевізору;
- правила виготовлення ліків;
- правила креслення, технічного рисунку;

13. Майор міліції Сергієнко, керуючи автомобілем, що належав йому на правах приватної власності, порушив правила дорожнього руху — перевищив швидкість руху і створив аварійну ситуацію. **Яку відповідальність за скоєне може понести Сергієнко.**

14. Керівники фірми "Аскон" і заводу "Арматура" прийняли рішення про об'єднання. Враховуючи, що ці підприємства матимуть у разі об'єднання монопольне становище у виробництві спецпродукції, Антимонопольний комітет України видав розпорядження про скасування цього рішення. Але керівники новою об'єднання проігнорували це розпорядження. **Які юридичні наслідки повинні настати для керівників підприємств? Опишіть порядок реорганізації монопольних об'єднань.**

15. У виконкомі районної ради чимало рішень приймалося без винесення на обговорення. Їх підписували голова та керуючий справами, "приписували" до протоколів засідань, що вже відбулися. **Які вимоги актів управління порушено? З яким видом дефектних актів маємо справу у зазначених випадках? Чи впливають зазначені порушення на юридичну силу рішень виконкому?**

16. Начальник органу внутрішніх справ одержав під заступника голови райдержадміністрації матеріали на співробітника цієї адміністрації Іванова про вчинення ним корупційного діяння. Після ретельної перевірки на Іванова було складено протокол про адміністративне правопорушення за ст. 7 Закону України "Про боротьбу з корупцією". Через три місяці під час перевірки органу внутрішніх справ прокуратурою району було зафіксовано, що протокол про адміністративне правопорушення залишився в райвідділі без відповідного реагування. **Яку відповідальність понесе начальник органу внутрішніх справ? Назвіть обмеження, що застосовуються до державних службовців, за які настає адміністративна відповідальність відповідно до Закону України "Про боротьбу з корупцією".**

9. Президент України своїм указом призначив нового голову Державного митного комітету України, усунувши з цієї посади попереднього голову, а також відмовився підписати черговий закон, прийнятий Верховною Радою України. **Дайте правову оцінку цим діям Президента України, мотивуючи відповідь посиланнями на відповідні законодавчі акти.**

10. Командир окремого дивізіону підполковник Петров, використовуючи своє службове становище, домовився з батьком рядового Іваненка (Іваненко проходив службу в цьому дивізіоні), який обіймає посаду президента "Інкомінвест", про купівлю акцій підприємства за ціною нижче від їх номінальної вартості. Взагалі ці акції продавалися за ціною, що на 75% перевищувала номінальну вартість. **Дайте правову оцінку діям Петрова. Визначте поняття корупційного діяння та суб'єктів корупційних діянь.**

11. Голова райдержадміністрації, керуючи власним автомобілем у нетверезому стані, грубо порушив правила дорожнього руху, не зупинився на вимоги співробітників ДАІ, а при затриманні вчинив їм злісну непокору. У результаті його було притягнуто до адміністративної відповідальності за статтями 130 і 185 КпАП України. Після цього голова райдержадміністрації видав розпорядження про усунення з посад начальників РУВС і ДАІ. **Виконайте юридичний аналіз викладеної ситуації з посиланням на відповідні законодавчі акти.**

12. Голова Київської обласної держадміністрації видав розпорядження, відповідно до якого особи за торгівлю у нествановлених місцях повинні нести відповідальність у вигляді штрафу в розмірі від 0,1 до 0,5 мінімальної заробітної плати. За повторне скоєння протягом року подібних дій передбачається штраф у розмірі від 0,5 до 3 мінімальних заробітних плат, а також виправні роботи до двох місяців з відрахуванням 20% заробітку в дохід держави. **Дайте юридичну оцінку цьому розпорядженню.**

- правила запису нот (позначення звуків);
- правила спортивних змагань;
- правила аутопсихотренінгу, медитації;
- процедура відзначення релігійного свята.

24. **Дайте відповіді на питання:**

Чи існують у суспільстві такі відносини, які регулюються тільки юридичними нормами?

Які норми пред'являють більш високі вимоги до поведінки: юридичні чи моральні?

Чи є однакові за змістом юридичні норми, які існували й існують в усіх типах права?

25. **Враховуючи наукові положення про зв'язок і співвідношення правових (юридичних) та інших соціальних норм, наведіть свої міркування щодо поданих далі ситуацій.**

- У британському графстві Суссекс діє закон, який встановлює штраф особі, яка у публічній бібліотеці заснула над книгою (Библиотекарь.—1991.—№ 7)
- За єгипетським законодавством, яке ґрунтується на приписах шаріату, поцілунок у громадському місці загрожує обом партнерам дворічним тюремним ув'язненням (Советская Россия.—1991.—18 апреля).
- Органи цензури в США визнали порнографією і заборонили до випуску одну із платівок Девіда Боуї, оскільки на її обкладинці було використано фотографію давньогрецьких скульптур оголених юнаків (хоча копії цих скульптур знаходяться в музеї Метрополітен, що у Нью-Йорку) (Коммерсант.—1991.—№ 32).

26. Визначте, до якої галузі права належать юридичні норми, що регламентують:

- права і обов'язки студента;
- відносини між студентами і викладачами;
- відносини між членами (бійцями) студентського будівельного загону;
- найману трудову діяльність громадянина;
- підприємницьку діяльність громадянина.

27. **Визначте, які структурні елементи юридичної норми**

(диспозиція, гіпотеза, санкція) є у кожній з наведених статей законів і в яких частинах тексту цих статей виражені відповідні елементи норми.

- Депутат зобов'язаний бути присутнім на кожній сесії Ради, засіданні постійної комісії і брати активну участь в їх роботі. У разі неодноразової неявки на сесії, засідання постійної комісії без поважних причин Рада може розглянути це питання і при потребі «звернутися до виборців з пропозицією про відкликання даного депутата» (ст. 30 Закону України «Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування»).
- "Підприємець зобов'язаний не завдавати шкоди навколишньому середовищу, не порушувати прав та інтересів громадян, підприємств, установ, організацій і держави, що охороняються законом. За завдані шкоду і збитки підприємець несе майнову та іншу, встановлену законом, відповідальність» (ч. 1, 2 ст. 10 Закону. УРСР «Про підприємництво»).
- Працівник міліції при виконанні покладених на нього обов'язків керується тільки законом, діє в його межах і підпорядковується своїм безпосередньому і прямому начальникам. Ніхто інший, за винятком уповноважених службових осіб, у випадках, передбачених законом, не має права втручатися в законну діяльність працівників міліції. Втручання в діяльність міліції тягне за собою відповідальність за законом» (ч. 3, 5 ст. 10 Закону УРСР «Про міліцію»).

28. Визначте, чи є правовими (юридичними) відносини:

- між студентами, які домовилися між собою про розподіл виконання навчальних завдань;
- між подружжям, яке домовилося між собою про:
 - а) порядок витрачання заробітної плати, доходів;
 - б) розподіл роботи по домашньому господарству; в) напрями і методи виховання своїх дітей.

29. Чи є суб'єктом права: а) п'ятирічна дитина, б) сім'я, в) студентська академічна група?

30. Що є об'єктом у правовідносинах, які виникають між студентом і викладачем?

Корбіта — за перебування в громадському місці в нетверезому стані, військовослужбовця Зайченка - за розпивання спиртних напоїв у не спеціально призначеному для цього місці. **Відповідно до адміністративного законодавства визначте строки адміністративного затримання, які можуть бути застосовані до кожної з доставлених осіб. Дайте юридичну характеристику такого затримання.**

7. Гр. Іваненко звернувся із заявою до районної прокуратури, в якій просив захистити його від свавілля директора місцевої трикотажної фабрики "Свитязь" Шутова, який з порушенням чинного законодавства перевів Іваненка на посаду з меншою заробітною платою і пригрозив звільнити його нібито за скороченням штатів (Іваненко бачив, як директор крав пряжу, про що сповістив міліцію). Прокурор району виніс протест на наказ директора про переведення Іваненка на роботу з меншою заробітною платою і вказав на недопустимість надалі порушення чинного законодавства. Проте протест залишився без реагування. У зв'язку з цим прокурор зобов'язав Шутова з'явитися у прокуратуру для дачі пояснень. На цю вимогу прокурора Шутов не відреагував. **Покажіть можливі подальші дії прокурора в цьому разі. Назвіть форму реагування прокурора на виявлені порушення законності в державному управлінні. Складіть протест прокурора на наказ директора трикотажної фабрики Шутова про незаконні дії стосовно гр. Іваненка.**

8. Головний лісничий Боярського лісгоспу затримав і доставив у приміщення лісгоспу, а потім у місцеве відділення міліції водія вантажного автомобіля Жученка за проїзд автомобілем забороненою лісовою зоною. **Визначте правомірність дій головного лісничого. Перелічіть коло посадових осіб, уповноважених застосовувати адміністративне затримання. Назвіть органи державної виконавчої влади, які здійснюють державне управління в галузі охорони природи.**

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО

1. Водій у місті, де швидкість 60 км/год, перевищив швидкість до 80 км/год. Інспектор зупинив водія і за порушення правил дорожнього руху наклав на порушника штраф у сумі 10 гривень. **Розсудіть ситуацію?**
2. О 19 годині вечора у концертному залі будинку культури, серед глядачів, чоловік, який був у нетверезому стані, почав вигукувати нецензурні слова. Його заарештували і за вироком місцевого суду засудили на 15 діб ув'язнення. **Чи буде це адміністративним правопорушенням? Розсудіть ситуацію?**
3. У період нересті місцеве управління заборонило вилов риби на певний строк. Але хлопчик, якому було 12 років почав виловлювати рибу. Його затримали за адміністративне правопорушення, і за вироком місцевого суду засудили на 15 діб ув'язнення. **Розсудіть ситуацію?**
4. У селі М. Місцева влада відвела ділянки для забудови. Але громадянин, який був інвалідом III групи, і за званням капітаном, почав будувати будинок на забороненій ділянці. За адміністративне правопорушення суд позбавив його звання. **Чи буде правильним вирок суду?**
5. У готелі виникла пожежа. Громадянин В., щоб врятуватись вибив вікно антикварною вазою, яка була власністю готелю. За поданням адміністрації готелю народний суддя притягнув громадянина В. до адміністративної відповідальності. **Розсудіть ситуацію?**
6. Під час проведення профілактичних заходів на залізничному вокзалі м. Києва співробітниками міліції було затримано й доставлено у приміщення міліції п'ять осіб: Петрова — за дрібне хуліганство, Гуськова — за злісну непокору законним вимогам працівників міліції, Баранова — за бродяжництво,

31. Чи настають юридичні наслідки в разі невиконання обіцянки:

- дати конспект лекцій однокурснику, внаслідок чого він не підготувався до екзамену, дістав незадовільну оцінку і втратив стипендію;
- зареєструвати шлюб, внаслідок чого витрати на підготовку до весілля виявилися марними;
- вилікувати хворого.

32. Встановіть, в які правові відносини вам доводилося вступати протягом останніх трьох днів.

До якого виду вони належать?

Які юридичні факти стали підставою для їх виникнення?

Що являють собою їх об'єкти?

33. У 1988 році громадянка Юршова, вірячи у лікувальні можливості відомого психотерапевта А. Кашпіровського, погодилася на складну хірургічну операцію, обезболювання якої проводилось лише шляхом його словесного впливу на хвору, здійснюваного з іншого міста по телебаченню. Оскільки через деякий час стан Юршової значно погіршився, вона звернулася у 1992 р. в суд із позовом до психотерапевта про відшкодування шкоди, спричиненої її здоров'ю (Известия. — 1992. — 20 февраля).

Чи існувало правовідношення між зазначеними особами до звернення в суд? Якщо так, то який факт став підставою для його виникнення? Що є об'єктом правовідношення, яке виникло після пред'явлення позову Юршовою?

34. Наприкінці 1991 року в Москві відкрилась біржа дитячої праці. Керівник біржі заявив, що вона розрахована на дітей, здатних до праці, «причому вік не має значення, а переговори з батьками ми можемо взяти на себе» (Коммерсант. — 1991. — № 45).

Проаналізуйте цю ситуацію з точки зору правоздатності та дієздатності фізичних осіб за чинним законодавством. Чи потрібні якісь зміни в законодавстві з цього питання?

35. Зважаючи на наукові положення про суб'єктів права (правовідносин), висловіть свої міркування щодо таких фактів,

про які йшлося в пресі:

- у США мали місце випадки, коли майно заповідалося собаці, після смерті якого подальшу долю майна визначав суд;
- громадянка Великобританії заповіла своє майно черепасі, щоб товариство захисту тварин мало кошти на її утримання (Правда.— 1990.—22 июля);
- Верховний суд Індії прийняв рішення про те, що боги й богині мусять сплачувати (через релігійні храми) державні податки, оскільки отримують у порядку пожертвувань значні суми;
- один із суддів Венеції, розглянувши позов громадянина про реабілітацію Вовка як однієї з дійових осіб відомої казки Шарля Перро «Червона шапочка», визнав Вовка невинним, оскільки той аж ніяк не зміг би проковтнути нещасну бабусю. Щодо автора казки суд зауважив, ніби той «своєю поведінкою викликав нічим не обгрунтовану неприязнь до вовків, внаслідок чого вони зазнали жорстоких переслідувань» (Сов. Россия.— 1988.—27 ноября).

36. У другій половині 80-х років у Союзі РСР судді щороку розглядали понад 7 млн. цивільних, кримінальних та адміністративних справ (Аргументи й факти.— 1989—№25.- С. 7).

Судові органи України розглянули у 1990 р. понад 1 млн. справ, серед них 570 324 цивільних, 240287 адміністративних і 102645 кримінальних (Рад. право.— № 5.—С. 5).

У США суди щороку розглядають лише цивільних справ приблизно 10 млн.

Про що, на Вашу думку, можуть свідчити наведені дані?

37. За узагальненими даними ООН, у понад 50 розвинених країнах середньостатистичний показник злочинності (кількість зареєстрованих злочинів на 100 тис. населення) зростав щороку: у 1975—1980 рр.—на 2,3 %, у 1980—1985 рр.—на 4,6 %, у 1985—1990 рр.—на 9 %.

У 1990 р. у розвинутих країнах було скоєно приблизно 8 тис. злочинів на 100 тис. населення, у Союзі РСР майже 1 тис. злочинів на 100 тис. населення (Известия. 1991. - 15 апреля; Гласность. 1991.— 14 февраля).

В Україні у 1990 р. зареєстровано майже 370 тис. злочинів,

Під час повторного розгляду Верховної Ради більшістю у 2/3 голосів схвалила цей закон. **Які дії Президента України?**

56. КСП висунуло М. кандидатом у депутати районної ради. Однак виборчою комісією відмовлено в реєстрації кандидата, так як він не досяг 25-річного віку. **Чи вірно відмовлено в реєстрації?**

57. Вибори в народні депутати України призначено на 10.12.1995р. М. Виповнюється 18 років в цей день, а тому він звернувся з заявою про включення його в список виборців. Виборча комісія відмовила М. в включенні його до списку, мотивуючи тим, що на день складання списку йому не виповнилось 18 років. **Чи вірні дії комісії?**

за кордоном немає (на консульський облік не стала). Повернувшись на Україну 12.02.1997р. Стеценко К.М. звернулася у відповідні органи про з'ясування свого статусу (чи збереглося за нею громадянство України). **Яку відповідь вона отримала?**

50. Колишній громадянин Болгарії Стоянов В. в лютому 1997 р. отримав громадянство України, відповідно до закону. Згодом було встановлено, що Стоянов подав завідомо неправдиві відомості для отримання громадянства України. **Чи залишиться Стоянов громадянином України?**
51. Громадянин України Ш. вступив на військову службу у Французький легіон без згоди на те державних органів України. **Що станеться з його громадянством?**
52. Громадянин України В. Віхрев разом з вагітною дружиною, громадянкою Іспанії, постійно проживали в Італії. Але під час перебування у батьків Віхрева у Львові, дружина достроково народила дитину. **Громадянином якої з цих держав: України, Італії чи Іспанії слід вважати дитину?**
53. Н., звільнений з місць позбавлення волі умовно, приїхав до своїх батьків у м.Львів за 10 дні до виборів народних депутатів України. Звернувся на виборчу дільницю з проханням включити його до списку виборців, однак йому було відмовлено, так як він звільнений з місць позбавлення волі умовно. **Чи правильна ця відмова?**
54. Н. звернулася з заявою про включення її до списку виборців. Однак виборча комісія відмовила, мотивуючи тим, що чоловік Н. є кандидатом у депутати по цьому виборчому округу, й тому його дружина повинна голосувати по іншому виборчому округу. **Чи правильні дії комісії?**
55. Президент України, не погоджуючись зі змістом закону, використав право вето і повернув його з своїми зауваженнями для повторного розгляду Верховною Радою.

що на 14,7 % більше, ніж у 1989 р. Судимість у республіці зростає на 15,6 %. За вчинення адміністративних правопорушень суди наклали штрафів у 1990 р. на 16,7 % більше, ніж у попередньому році (Рад. право.— 1991.—№ 5.—С. 4).

Продумайте ці дані і висловіть свої міркування щодо причин тих процесів, які ними відображаються.

38. Визначте, чи є правопорушеннями такі вчинки студентів:

- а) невиконання навчальних завдань;
- б) невідвідування семінарських занять без поважних причин;
- в) незадовільна відповідь на екзамені.

Якщо такі вчинки (або якийсь з них) є правопорушеннями, то до якого виду вони належать? Охарактеризуйте їх об'єктивну та суб'єктивну сторону.

39. Нещодавно опубліковано такі дані про кількість осіб, страчених в СРСР за вироками суду за вчинення тяжких злочинів (у дужках — кількість осіб, засуджених до смертної кари): 1988 р.— 199(271), 1989 р.— 253 (276), 1990 р.—195 (445) (Гласність.—1991.— 24 января; Известия.— 1991.— 15 апреля).

За даними опитування серед жителів Львівщини, проведеного у 1991 р. Західноукраїнським відділенням Всесоюзного центру дослідження громадської думки, за негайне скасування смертної кари висловилися 5 % опитаних; за поступове просування до її скасування — 16,7 %; за збереження її у нинішньому обсязі —32,1 %, за розширення її застосування — 32,4 % і не визначились у цьому питанні 13,8 % опитаних (Львовская правда.— 1991.— 15 августа).

У США 80 % громадян вважають за необхідне зберегти смертну кару як кримінальне покарання. У цій країні (як і в Ірані, Іраку, Бангладеш, Нігерії) саме таке покарання передбачено і щодо неповнолітніх злочинців—у деяких штатах навіть з 13—15 років. У цій країні кількість ув'язнених у 1991 р., яких було засуджено до смертної кари, становила 2400 чол. (24 часа.— 1991—№ 47).

Обміркуйте усі ці дані і, зважаючи на основні права людини, визначте свою позицію з даної проблеми.

Чи виникають правовідносини у кожному із запропонованих випадків:

1. Вийшовши на пенсію, громадянин Ф, вирішив зайнятися сільським господарством. Для цього він придбав автомобіль ГАЗ. Щоб зібрати гроші, Ф. взяв гроші у борг. Але через місяць після придбання автомобіля у фірми "Укравто" у нього зіпсувався двигун. Відремонтувати двигун не вдалося, і Ф. звернувся з претензіями до фірми "Укравто", яка відмовила ї задоволенні претензії, тому що дефект припущено заводом, та запропонувала звернутися безпосередньо на Горьковський автозавод.

2. Нещодавно одна з фірм закупила партію незвичайної фарби. Написи та позначки, зроблені нею, швидко стають невидимими. Передбачають, що фарбу використовуватиме державтоінспекція для боротьби проти крадіїв автомобілів, маркуючи автомобілі, щоб полегшити їх пошук у разі викрадення.

3. Охоронець інституту "Промбудпроект" почув у ящику біля входу незвичайні звуки. Він звернувся до водія, який, заглянувши до ящика, побачив якийсь прилад і розімкнув клеми на ньому. Спеціалісти, які прибули, визначили, що це вибуховий пристрій великої сили.

4. Благодійний концерт відбувся у Львівському театрі опери та балету. На ньому були присутні діти-інваліди Львова, яких запросив міський відділ у справах молоді. У концерті взяли участь кращі колективи міста.

5. У зв'язку із збільшенням кількості церков, монастирів тощо останнім часом виникла потреба у священнослужителях. Щоб вирішити цю проблему за останні два місяці в церковній сан було висвячено десять чоловік — колишніх вчителів, інженерів, літераторів у віці від 25 до 35 років.

6. У селі Глушиці вибухом двох артилерійських снарядів тяжко поранено 17 чоловік, двоє з них померло у лікарні. Як виявилось, рядовий М., збираючись у короткострокову відпустку додому, "прихопив" ящик з 18 снарядами. Приїхавши додому, поклав кілька з них до вогнища, вирішивши ознаменувати свій приїзд "салютом".

7. У ніч на 12 лютого телефонну мережу Вінниці переведено на

видати 2 бюлетені. Члени комісії задовольнили її прохання, і вона проголосувала за себе і чоловіка. Повернувшись, Петренко повідомив, що також прийняв участь у референдумі у місті, де перебував у відрядженні. **Що таке референдум, які його види?**

1. **Які питання можуть виноситися на Всеукраїнський референдум?**
2. **Хто є суб'єктом призначення референдуму?**
3. **Які принципи участі громадян України в референдумі?**

46. Службовець С. Білокінь з метою захисту своєї честі і гідності звернувся до районного суду з позовом на журнал, в якому опублікована стаття, що його компрометує як фахівця і посадову особу. Він, додав до позовної заяви матеріали, які спростовують твердження в журналі про його належність до мафіозних структур і кланів. **Які конституційні права розглядаються в даному випадку і як суд повинен вирішити справу в разі правдивості матеріалів С. Білоконя?**

47. Під час проведення всеукраїнського референдуму 1 грудня 1991 р. на виборчу дільницю з'явилися представники заводу "Арсенал" з проханням допустити їх для спостереження за проведенням голосування. Дільнична комісія відмовила їм, посилаючись на необхідність звертатися з таким проханням при наявності необхідних документів до дня проведення референдуму. **Яку консультацію повинен дати з цього приводу юрист, до якого звернулися робітники заводу?**

48. Громадянин України Поліщук К.Ф. виїхав на тимчасове місце проживання в одну із держав Латинської Америки, де немає дипломатичного представництва та консульських установ України. На Україну він повернувся через 8 років. **Чи втратив громадянин Поліщук українське громадянство?**

49. Громадянка України Стеценко К.М. залишила територію України 29.03.1992р. Ніяких відомостей про її перебування

ознайомлення з ними?

4. Який порядок оскарження неточностей у списках виборців? Проаналізуйте ситуацію з точки зору чинного законодавства.

43. На засіданні однієї з постійних комісій Верховної Ради України заслухали народного депутата К. про виконання ним депутатських доручень. Відзначалось, що депутат незадовільно ставиться до виконання своїх обов'язків: систематично не з'являється на засідання комісій Верховної Ради тощо. **В чому сутність депутатського мандату?**

1. Назвіть законодавчі акти, які визначають правовий статус депутатів.

2. В чому зміст імперативного і вільного мандатів?

3. Назвіть обов'язки народного депутата України у Верховній Раді і виборчому окрузі.

4. Проаналізуйте чинне законодавство і визначте, які види дисциплінарних стягнень можуть бути застосовані до народного депутата.

5. Який порядок застосування дисциплінарних стягнень?

44. Осієвська К., сім'я якої переїхала на постійне місце проживання до Канади, звернулася в дипломатичне представництво України з проханням про вихід її та сина, 16 років, із громадянства України. Чоловік Осієвської, який вирішив лишитися громадянином України, не дав згоди на зміну громадянства сина. **Дайте поняття громадянства. Які основні принципи громадянства України?**

1. Який порядок і умови набуття і припинення громадянства України?

2. Що Ви знаєте про подвійне громадянство? В яких випадках воно виникає?

3. Який порядок зміни громадянства дітей відповідно до законодавства України?

4. Чи зміниться громадянство сина Осієвської?

45. Дружина Петренка А. у зв'язку з перебуванням чоловіка у відрядженні в день проведення Всеукраїнського референдуму звернулася в дільничу комісію з проханням

шестизначні номери. Це розширює можливості для збільшення кількості номерів у жителів міста. Зміни номерів в існуючих абонентів мінімальні — до номера лише додається певна цифра.

8. Шість раз зривали стоп-кран провідники швидкого потягу Одеса—Санкт-Петербург. Таким чином вони виражали протест проти дій наряду міліції, який на станції Котовськ затримав за побиття пасажира провідника одного з вагонів. Внаслідок цього було порушено графік руху потягів.

9. Арбітражний суд Львівської області порушив справу про ліквідацію товариства з обмеженою відповідальністю "Галінтраст". Претензії приймаються протягом двох місяців.

10. Нещодавно на Подолі відкрився новий районний РАГС. Першими зареєстрували свій шлюб Олена Л. та Едуард К. Після реєстрації на них чекала приємна несподіванка — голова виконкому вручив молодим путівки до Балатону.

11. Кубістичний твір іспанського художника Ж. Гріза "Глечик та вазон" близько місяця провисів в експозиції Музею сучасного мистецтва... догори ногами. Лише через двадцять днів помилку помітила одна з туристок.

12. У Парижі, 56-річний чоловік Н. 8 років провів поряд з тілом своєї померлої знайомої. З 1974 р. він жив у квартирі С. Коли в 1986 р. С. померла, він, не маючи грошей, не знаючи куди треба звернутися, вмив померлу, поклав на матрац та вкрив ковдрою в одній з кімнат. На питання сусідів повідомляв, що вона перебуває в лікарні. Через вісім років він продав квартиру разом з меблями новому господареві, який і виявив труп, що за цей час муміфікувався. За висновком експертів, як смерть С., так і її муміфікація сталися природним шляхом.

13. До приймальної Ростовської лікарні потрапив чоловік з подряпинами на обличчі. Виявилося, що він працює екскаваторником. Закінчуючи роботу в п'ятницю ввечері, він помітив незакритий каналізаційний люк. Знаючи, що це може призвести до важких наслідків для дітей, що гралися поряд, він

опустив на люк ківш свого екскаватора, закривши його. Коли ж у понеділок він почав роботу та підняв ківш, з люка вилізли два монтери, які вели там у п'ятницю ремонтні роботи. Подряпини на обличчі — наслідок їх "бесіди" з екскаваторником.

14. Громадянин С. народився в 1954 р. Працював на заводі "Арсенал" начальником цеху, заступником директора. В 1989 р. обраний директором об'єднання "АРПА". Одружений, має двох дочок,

15. В ніч на понеділок стався удар в Юпітер фрагмента величезної комети. На Юпітері з'явилася пляма діаметром 2 000 км. Для Землі ця катастрофа не матиме жодних наслідків завдяки величезній відстані від Юпітера до Землі.

16. Співробітники заводу "Нептун" почали страйк. Вони вимагають виплатити їм заробітну плату, яка затримується вже протягом чотирьох місяців.

17. Більше доби провела над прірвою жителя одного із сіл Кам'янець-Подільського району Г. Проходячи вузькою стежкою понад Дністром, вона посковзнулася та зірвалася з 15-метрової висоти." Але не долетівши до води, вона повисла на куці. Лише через добу її знайшли люди, але знадобилося ще кілька годин, щоб витягти її з небезпечного місця.

18. У громадянина М., що працює на заводі будівельних конструкцій, народилася дочка. У зв'язку з цим він звернувся до виконкому місцевої ради з проханням надати йому житло більшої площі.

законності цього рішення.

40. Виконком сільської ради систематично приймав незаконні рішення, ініціатором яких був його голова. Декілька рішень було скасовано за протестами прокурора, натомість приймалися нові рішення з порушенням вимог закону. **У якому порядку можна поставити питання про дострокове припинення повноважень сільського голови?**

41. Громадянин Німеччини Рунге, працюючи за контрактом в Україні, перебував у фактичному шлюбі з Ольгою Ковальчук, внаслідок чого народився син. Після закінчення строку дії контракту Рунге вирішив повернутися на батьківщину і забрати з собою сина. Для цього він звернувся в державну адміністрацію м. Києва з проханням про визнання його сина, 6 років, громадянином Німеччини, оскільки за законодавству цієї держави він автоматично стає її громадянином. **В яких випадках такі діти набувають громадянства України?**

- 1. Який орган приймає рішення про прийняття громадянства України і про вихід з нього?**
- 2. Чи будуть задоволені вимоги Рунге в цій конкретній ситуації?**

42. Під час передвиборної кампанії Гончаренко звернувся до місцевої державної адміністрації із скаргою про неточність у списку виборців: неправильно надруковане прізвище. Попередньо він з аналогічним проханням звертався до голови дільничої виборчої комісії. Проте йому було відмовлено на підставі того, що внесення змін до списку вимагає багато часу на переддрукування. Голова місцевої державної адміністрації наказав дільничій виборчій комісії внести відповідні виправлення в список виборців. **Дайте поняття виборчої системи в Україні. Назвіть правові засади їх функціонування.**

- 1. Що таке виборче активне і пасивне право?**
- 2. Назвіть основні стадії виборчого процесу.**
- 3. Який порядок включення громадян до списків виборців і**

КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО

34. При перевірці окружною виборчою комісією додержання порядку голосування на одній з виборчих дільниць було встановлено факти голосування за інших осіб. **Яких заходів потрібно вжити?**
35. Нововолинська міська рада прийняла рішення про проведення місцевого референдуму для вирішення питання про приєднання м. Нововолинська до Львівської області. **Які порушення закону мали місце при прийнятті цього рішення?**
36. Сесія новообраної міської ради прийняла рішення про визнання повноважень усіх новообраних депутатів. **Дайте правову оцінку цьому рішенню.**
37. Виконавчий комітет міської ради прийняв рішення з таких питань:
- про виділення ділянок для індивідуального житлового будівництва;
 - про створення адміністративної комісії;
 - про встановлення місцевих зборів;
 - про затвердження місцевої програми приватизації;
 - про створення комісії по боротьбі зі злочинністю;
 - про надання дозволів на розміщення реклами;
 - про затвердження місцевого бюджету.
- Зробіть висновок про те, чи діяв виконком у межах своєї компетенції.**
38. Сесія міської ради вирішила створити виконавчий комітет у складі семи осіб. Серед інших до складу виконкому було включено секретаря ради П. і депутата районної ради Н., а також депутата обласної ради Ш. **Чи відповідає законів це рішення?**
39. Голова районної державної адміністрації прийняв рішення про проведення силами працівників апарату перевірки стану реалізації самоврядних повноважень виконками сільських рад району. **Висловіть свою думку щодо**

1. Учні 11 класу економічного ліцею висунули кандидатом у народні депутати України Сергія Іванова, випускника цього ліцею, студента 2-го курсу університету. Окружна виборча комісія відмовила в реєстрації кандидата в народні депутати. **Чи законне рішення комісії?**
2. Уявіть, що Верховна Рада Автономної Республіки Крим прийняла рішення про проведення референдуму про вирішення питання стосовно відокремлення півострова Крим від України. **Чи буде законним таке гіпотетичне рішення?**
3. Указом Президента України було оголошено про чергову амністію для ув'язнених, що вперше скоїли злочини і відбули 2/3 строку ув'язнення. **Чи правомірним був би такий гіпотетичний Указ Президента України?**
4. Указом Президента України Головою Верховного Суду України було призначено члена Верховного Суду К., який пропрацював членом Верховного Суду України 10 місяців. **Чи правомірним був би такий гіпотетичний Указ Президента України?**
5. Президенти — глави своїх держав нерідко стають жертвами найманих вбивць. **Як Ви думаєте, чим викликана така увага злочинців до особи Президента? Чи потребує людина, яка займає цей пост особливого захисту з боку держави?**
6. У 1998—1999 рр. під загрозою імпічменту опинилися президенти наймогутніших держав світу — США і Росії. **Для чого існує інститут імпічменту? Чи можливі, на Вашу думку, подібні ситуації в Україні? Чому саме парламенти в усіх державах наділені повноваженнями вирішувати питання про імпічмент?**
7. Державний службовець П. указом Президента України був

звільнений з посади заступника міністра. Вважаючи звільнений незаконним, П. звернувся до суду з позовом до Президента України про поновлення на роботі. Суддя виніс ухвалу про відмову у прийнятті позовної заяви, мотивуючи це тим, що призначення та звільнення посадових осіб Конституцією України віднесено на повний розсуд Президента України, а його укази не є актами, які можуть бути предметом судового розгляду. **Чи правильно вчинив суддя?**

8. Студенти одного з київських вузів вирішили провести мітинг на підтримку ініціативи Партії зелених про захист довкілля. Студентів зібралось понад 1000 о 10 годині вечора неподалік скверика на проспекті Перемоги. Вони вийшли на проїжджу частину проспекту, через гучномовець вигукували гасла на захист довкілля, кричали, свистіли, співали. Представники правоохоронних органів запропонували студентам розійтися, погрожуючи застосуванням до них сили, для чого вже були викликані спеціальні загони міліції. Після бурхливої суперечки студенти розійшлися обурені тим, що їхня акція вважається протизаконною і що їх права на збори, мітинги та вільне вираження своїх поглядів грубо порушено. **Хто правий у цій ситуації? Хто порушив закони України? Чи порушені права студентів? Чи існує обмеження прав проводити мітинги, походи і демонстрації?**
9. В одній з лікарень м. Києва перебувають тяжко хворі на ураження нирок, врятувати життя яких можливо лише за наявності донорської нирки для трансплантації. У трьох палатах цієї лікарні чекають на донорську нирку:
- дівчинка-першокласниця, відмінниця;
 - бабуся, під опікою якої знаходяться двоє онуків, що втратили батьків;
 - чоловік середнього віку, що страждає на алкоголізм;
 - молода жінка, в якої п'ятеро дітей;
 - відомий письменник;
 - літній чоловік, в якого немає родичів;
 - молодий чоловік, який збирається одружитись.

двері й оглянули приміщення. Під час огляду в скрині дійсно було знайдено один літр самогону, про що було складено відповідний протокол. **Чи були в цьому разі допущені порушення конституційних прав Д.?**

29. У виборах народних депутатів України взяло участь десять політичних партій і виборчих блоків, причому п'ятеро з них набрали понад чотири відсотки голосів, а саме: 15%, 8%, 7,5%, 6%, 5,2 %. **Яку кількість депутатських мандатів одержали ці партії?**
30. Громадянин Б. дістав відмову від окружної виборчої комісії зареєструвати його кандидатом у народні депутати України на тій підставі, що вісім років тому він був засуджений за звалтування на три роки позбавлення волі. **Чи є обґрунтованою ця відмова? Який порядок її оскарження?**
31. Газета «Справедливість і добробут» опублікувала за десять днів до виборів відомості про те, що кандидат у народні депутати Р. три роки тому потрапляв у витверезник. **Що має Право зробити громадянин Р., якщо він вважає, що ці відомості не відповідають дійсності?** Варіант: компроментуючі відомості було опубліковано за день до виборів.
32. Довірена особа кандидата в депутати П. у міському парку біля газетних вітрин агітувала громадян не голосувати за кандидата Н., оскільки він погано проявив себе на попередній роботі. Цю довірену особу було затримано міліцією й притягнуто до адміністративної відповідальності за проведення мітингу без дозволу місцевої ради. **Чи були для цього законні підстави?**
33. Окружна виборча комісія вирішила скасувати рішення про реєстрацію кандидата у народні депутати України Д. на тій підставі, що він узятий під варту у зв'язку з обвинуваченням у вчиненні умисного злочину. **Чи відповідає законіві це рішення?**

забезпечувати прибирання частин вулиць, які розташовані поруч з їх садибами. **Чи відповідає Конституції це рішення?**

24. Голова районної державної адміністрації видав розпорядження, яким обмежив право учасників війни на проїзд автобусами приміського сполучення лише певною кількістю поїздок з огляду на тяжке фінансове становище автотранспортного підприємства. У зв'язку з цим група ветеранів звернулась зі скаргою до прокурора. **Як повинна бути вирішена скарга?**
25. Студент-першокурсник Р. був затриманий органами міліції через підозру до причетності крадіжки з ларька і протягом двох діб перебував у приміщенні для затриманих, після чого був звільнений, оскільки було встановлено його невинуватість. У пошуках сина його мати зверталась у лікарняні установи, морги і навіть у відділ міліції, де в той час перебував її син, але це не дало ніяких наслідків. Не витримавши хвилювань, вона потрапила до лікарні у зв'язку з інфарктом і перебувала там три місяці. **Дайте юридичну оцінку цієї ситуації та її можливих наслідків.**
26. Учитель П. за порушення дисципліни на уроці примусив стати на коліна у кутку учня Д., протримавши його в такій позі 15 хвилин. **Порушення яких норм Конституції трапилися в цьому разі?**
27. Підприємця Ш. було викликано до прокуратури, де йому запропонували написати пояснення з приводу його умисного ухилення від сплати податків. Коли Ш. відмовився від дачі пояснень, було складено протокол про невиконання ним вимог ст. 8 Закону «Про прокуратуру». Цей протокол було надіслано до суду для розгляду по суті. **Яку постанову повинен винести суддя в цьому разі?**
28. Працівники міліції запропонували громадянину Д. впустити їх в будинок для перевірки заяви про те, що він зберігає у себе самогон. Діставши відмову, вони силою відчинили

Та медичний персонал лікарні одержав лише одну донорську нирку. **Кого з цих хворих, на Ваш погляд; потрібно прооперувати першочергово?**

10. У школі села Грибки було введено предмет «Закон божий». Усі учні повинні були збиратися вранці на молитву, зобов'язані були вивчати Біблію та відвідувати місцеву церкву в неділю і на релігійні свята. Петро Васін, учень 9-го класу, не відвідував церкву, за що одержав двійку з «Закону божого» та поведінки і не отримав свідоцтва про освіту за 9-й клас. Батьки Петра звернулися до районного управління освіти зі скаргою на директора школи, мотивуючи це тим, що сім'я Васіних не сповідує православ'я. **Як би вирішили цей конфлікт Ви? Чи були порушені права Петра? Якщо так, то які саме?**
11. У газеті «Вечірні вісті» міста Жукове було надруковано фото громадянина Петрушка на прийомі у лікаря-нарколога з текстовкою до фото про лікування хворих на алкогольну залежність. У результаті цієї публікації Петрушка було виключено з медичного інституту, де він навчався на четвертому курсі, а батько його нареченої заборонив їм одружуватись, хоча весілля вже було призначене. Громадянин Петрушко подав позов до суду на газету «Вечірні вісті» про відшкодування моральної та матеріальної шкоди. **Як би Ви вирішили цю судову справу? Які права громадянина Петрушка були порушені?**
12. Студент Інституту міжнародних відносин Хома Заєць вирішив зі своїм другом Миколою Гюнтером, студентом з Німеччини, організувати молодіжну політичну партію «Нові голоси». Вони звернулися до Міністерства юстиції України з документами на реєстрацію вищезазначеної партії, але Миколі Гюнтеру було відмовлено у реєстрації його як засновника політичної партії. **Чому, на Вашу думку, було відмовлено громадянину Німеччини Миколі Гюнтеру у заснуванні політичної партії?**

13. Батько Миколи Гюнтера, студента з Німеччини, народився та певний час проживав на території України. Але на 13 листопада 1991 року проживав на території Німеччини в м. Кельні. Микола Гюнтер вирішив набути громадянство України. У листопаді 1998 року він подав до органів внутрішніх справ за місцем проживання його в гуртожитку Інституту міжнародних відносин клопотання про визначення належності до громадянства України та 1) заяву-анкету; 2) три фотокартки; 3) документи, що посвідчують його родинні зв'язки з батьком, який народився та певний час проживав на території України. Але Миколі Гюнтеру було відмовлено у визначенні його громадянином України. **Чому? Чи порушені права М. Гюнтера на визначення його належності до громадянства України?**
14. Громадянин Петренко, який до того постійно проживав на території України, і виїхав у Францію на роботу за контрактом 26 серпня 1991 року. Працюючи у Франції, перебував на обліку в консульській установі України. У серпні 1998 року повернувся в Україну для постійного проживання. Органи внутрішніх справ запропонували Петренкові подати заяву про визначення своєї належності до громадянства України. **Чи законна така вимога?**
15. Громадянин Соловко одружився з громадянкою Колумбії і 5 травня 1998 року виїхав на постійне проживання до Колумбії. Через місяць після взяття на консульський облік, гр. Соловко звернувся до консула України в Колумбії з проханням надати притулок і допомогти виїхати в Україну. Причиною такого прохання він назвав шантаж і погрози вбивством з боку родичів дружини, які намагались примусити його перевезти партію наркотиків до Європи. Консул відмовив гр. Соловкові у наданні притулку і порадив звернутись із заявою до органів місцевої поліції. **Чи законні дії консула?**
16. У подружжя Савченків, громадян України, які тимчасово проживають у Норвегії, народилась дитина. **Як буде**

вирішуватись питання про громадянство дитини?

17. У громадянки України М., яка одружена з громадянином США і постійно проживає на території США, народилась дитина. **Як буде визначатись громадянство дитини?**
18. Громадянка України Л., яка тимчасово проживає у Німеччині, народила там дитину, батько якої невідомий. **Як буде визначатись громадянство дитини?**
19. Міським народним судом міста М. був винесений вирок про позбавлення громадянина Н. громадянства України. Підставою для позбавлення громадянства суд визнав проживання протягом останніх восьми років поза межами території України і наклепницькі виступи проти України, які постійно здійснювались Н. у засобах масової інформації іноземних держав. **Чи правомірне рішення суду?**
20. Голова районної державної адміністрації видав розпорядження, яким встановив збір за перетинання державного кордону на мотоциклах. У відповідь на протест прокурора він повідомив, що при виданні розпорядження як громадянин керувався загальноправовим принципом: «дозволено все, що не заборонено законом». **Дайте оцінку цієї ситуації відповідно до вимог Конституції.**
21. У ході судового процесу про розірвання шлюбу подружжя уклало угоду, згідно з якою дружина зобов'язувалася не претендувати на аліменти для утримання дитини, а чоловік дав обіцянку не вимагати компенсації за частину квартири. **Чи є законною ця угода?**
22. Директор малого підприємства відмовив громадянці К. у прийомі на роботу, мотивуючи це тим, що вона недавно вийшла заміж і незабаром може завагітніти. **Чи допущено у даному разі порушення конституційних прав К.?**
23. Виконком сільської ради зобов'язав громадян села

припинені. Гришин виїхав у Бердичів і жодних зв'язків із гр. Гришиною не підтримував. Більше того, Гришин створив нову сім'ю, зареєструвавши шлюб з громадянкою Івановою. Гришин помер 1977 року. Після його смерті відкрилася спадщина на житловий будинок. Гришина як його дружина, з якою він не розірвав шлюбу, почала претендувати на спадщину, Іванова — також. **Як вирішити цю справу? Який існує порядок визнання шлюбу недійсним?**

18. Галкіна В. П. за час перебування в зареєстрованому шлюбі з Галкіним М. Н. придбала спальню "Мальва" вартістю 80 умовн. од., телевізор "Оріон" — 70 умовн. од., холодильник "Мінськ" — 60 умовн. од., набір меблів для кухні — 50 умовн. од. Усього було зроблено покупок на суму 260 умовн. од. Крім того, гр. Галкіній В. П. особисто було подаровано фотоапарат та відеомагнітофон. Галкін М. Н. одержав після смерті батька згідно із свідоцтвом про спадщину житловий будинок. У Галкіна є грошовий вклад на суму 90 умовн. од., зроблений ним до вступу в шлюб. Галкіна звернулася до суду з позовною заявою про поділ майна та виділення їй половини майна, яке було придбане під час шлюбу, включаючи грошовий вклад і житловий будинок. **Як вирішити питання поділу цього майна.**

19. Петрова В. С. перебуває у зареєстрованому шлюбі з Петровим М. І.. У зв'язку з вагітністю Петровій В. С. як студентці було надано академічну відпустку. Петров М. І. працює бригадиром по ремонту техніки. Ще до народження дитини він забрав свої речі і заявив, що припиняє шлюбні стосунки, перейшовши жити до своїх батьків. Джерел існування у Петрової не було. Вимагаючи матеріальної допомоги, вона звернулася із позовом до суду про стягнення аліментів. Суд задовольнив позов і стягнув на користь Петрової аліменти в розмірі 20 умовн. од. на місяць. **Чи правильне рішення суду?**

20. Подружжя Іванових вирішило розірвати шлюб. З цією метою вони звернулися до відділу реєстрації актів громадянського стану. У бесіді з ними з'ясувалося, що спільно нажите майно

12. Громадянин Р., прочитавши оголошення у газеті, звернувся до відділу кадрів заводу з проханням прийняти його на роботу. Після бесіди, йому запропонували прийти за остаточною відповіддю через кілька днів. Але коли він вдруге завітав, йому відмовили у прийнятті на роботу, пояснивши, що після його візиту до них звернувся інший кандидат, який має більший досвід роботи. Р. вважає це порушенням його прав і звернувся до суду. **Яким має бути рішення суду?**

13. Громадянин П. влаштувався на роботу в конструкторське бюро на посаду інженера-конструктора з випробним строком три місяці. Але коли цей строк закінчився, йому запропонували подовжити його ще я три місяці. Він погодився, але наприкінці цього додаткового строку його було звільнено як такого, що не витримав випробування. **Чи відповідають дії адміністрації вимогам закону?**

14. Громадянку С. було прийнято на роботу ткалею з випробним строком два місяці. Але через тиждень вона два дні не з'являлася на роботі, а коли вийшла на третій день, не змогла дати поважних пояснень прогулу. Адміністрація видала наказ про звільнення С. з роботи. **Чи не припущено порушень трудового законодавства?**

15. Після побудови нового лабораторного корпусу відділ головного конструктора фабрики було переведено із заводууправління, що міститься біля прохідної, до новобудови, яка розташована далі від входу на завод. Співробітники відділу звернулися зі скаргою на це рішення до комісії з трудових спорів, вважаючи, що таке переведення може бути здійснено лише за їхньою згодою. Вони мотивували це, зокрема, тим, що до нового будинку веде близько кілометра розбитої дороги територією фабрики. **Яке рішення повинна прийняти комісія?**

16. Громадянин К. працював монтажником, але потім захворів. Медична комісія визнала його нездатним виконувати попередню роботу, у зв'язку з чим адміністрація видала наказ

про його переведення на роботу обліковцем. Але К. не погодився з цим і зажадав поновлення його на попередній роботі, мотивуючи це тим, що він не давав згоди на переведення. **Хто правий у цій ситуації, як її вирішити?**

17. Сімнадцятирічний Ігор Н. після закінчення одинадцятого класу працював на заводі токарем. Але через три місяці на підприємстві почалося скорочення працівників, за згодою профспілкового комітету хлопця було звільнено з роботи. **Чи відповідають дії адміністрації вимогам закону?**
18. Шістнадцятирічна Ганна працювала оператором ЕОМ у конструкторському бюро та заочно навчалася у технікумі. Згідно з правилами внутрішнього розпорядку її робочий тиждень становив 38 годин. Навесні вона звернулася до адміністрації з проханням надати їй відпустку для складання екзаменів у технікумі в червні, а одразу після цього надати чергову щорічну відпустку. Адміністрація відмовила Ганні, мотивуючи це хворобою кількох працівниць, які виконували такі самі функції, та надзвичайним напруженням з виконанням піврічного завдання. **Чи є тут порушення трудового законодавства?**
19. 1 вересня М. подав заяву про звільнення за власним бажанням. Але 12 вересня він звернувся до начальника цеху. та повідомив, що змінив своє рішення та вирішив залишитися працювати. Незважаючи на це, 18 вересня його викликали до відділу кадрів і видали розрахунок та трудову книжку із записом про звільнення. М. звернувся до суду з вимогою поновити його на роботі. **Яким буде рішення суду?**
20. Громадянин Р. подав заяву про звільнення за власним бажанням. Але при оформленні звільнення виявилася нестача деякого коштовного інструменту, що його було передано для використання Р. У день звільнення Р. видано трудову книжку, а гроші не були виплачені у зв'язку з тим, що Р. відмовився відшкодувати вартість втраченого інструменту. Р. звернувся до суду з вимогою виплатити зарплату йому за час з дня звільнення, підприємство заперечувало, бо трудову

12. Громадянин С. визнав своє батьківство, про що було зроблено відповідний запис в органах РАГСу. Коли про це дізнались родичі, то стали докоряти йому, що він вчинив необачно, необмірковано. Ф. Завагався та звернувся із заявою до органів РАГСу з проханням анулювати запис про батьківство. Працівники органів РАГСу пояснили йому, що анулювати запис про визнання батьківства не мають права. **Чому?**
13. Громадянин Х. Прибув в Україну з іншої держави, де дозволено багатожонство, в супроводі 4-х дружин і спільних дітей на тривале проживання. **Чи визнається в Україні такий шлюб? Чи може бути задоволена заява в органи РАГСу про реєстрацію наступного шлюбу і чому?**
14. Кравченко М. зареєструвала шлюб з Івановим В. Після укладення шлюбу кожен з подружжя залишився на своєму прізвищі. При реєстрації народження дитини виник спір, яке прізвище дати новонародженому, оскільки мати бажала записати дитину на своє прізвище, а батько — на своє. **Як вирішити даний спір? Які документи необхідно подати до органу реєстрації актів громадянського стану для реєстрації народження дитини?**
15. Громадянка Петренко не перебуває у шлюбі з громадянином Іващенко, який відмовився визнати себе батьком дитини. **Як зареєструвати народження дитини? Як у такому разі оформлюється запис про батька?**
16. До відділу реєстрації актів громадянського стану звернулися Новіков і Семко. Після ознайомлення з матеріалами відділом було встановлено, що Новікову 19 років, а його нареченій Семко — лише 16. **Чи можна зареєструвати шлюб за даних обставин? За яких умов і хто вирішує питання про зменшення шлюбного віку?**
17. Громадянка Гришина 1932 р. зареєструвала шлюб з гр. Гришиним. Того самого року сімейні відносини були

угоду про дарування громадянину Н. автомобіля, що раніше отримав Микола у спадщину від своєї бабусі. **Чи відповідають угоди вимогам законодавства?**

9. При подачі заяви про реєстрацію шлюбу А. і М., останній до досягнення 17-річчя не вистачало 4-х тижнів. Працівник органів реєстрації актів громадянського стану відмовив у прийнятті заяви, з посиланням на те, що М. не досягла шлюбного віку. **Чи правильно вчинив працівник органів РАГСу?**
10. У березні 1978 року подружжя М. і Н. розірвали шлюб, не поділивши спільне майно. До складу майна входила автомашина, зареєстрована на ім'я дружини. Н. користувався машиною на підставі виданої дружиною довіреності. У березні 1979 року минув час дії довіреності, а нову М. відмовила видати. У квітні 1983 року Н. звернувся із позовом до суду про поділ автомашини. **Якими будуть дії суду?**
11. Громадянин Ю. Звернувся з позовом до суду про розірвання шлюбу, мотивуючи свої позовні вимоги тим, що його дружина порушує подружню вірність, зустрічається з іншим чоловіком, внаслідок чого їх сім'я розпалась. Викликана для вручення копії позовної заяви і співбесіди, відповідачка не заперечувала проти вказаних чоловіком фактів, однак згоди на розірвання шлюбу не дала, і пред'явила медичну довідку про вагітність. Суддя виніс постанову про відмову у прийомі позовної заяви і роз'яснив Ю., що він може звернутись до суду про розлучення тільки по досягненню дитиною віку одного року, якщо до цього часу не буде згоди дружини на розлучення. Коли дитині виповнився 1 рік, Ю. Знову звернувся із заявою про розірвання шлюбу, де вказав, що просить шлюб розірвати, так як його дружина знаходиться в інтимному зв'язку з іншим чоловіком і народила від нього дитину. І на цей раз відповідачка не заперечувала проти вказаних у заяві фактів, але знову згоди на розлучення не дала і пред'явила документ про свою вагітність. Суддя знову виніс постанову про відмову у прийнятті позовної заяви про розірвання шлюбу. **Чому? Які будуть дії суду?**

книжку Р. було видано, отже він мав змогу влаштуватися на роботу. Підприємство звернулося із зустрічним позовом, вимагаючи відшкодування за втрачений інструмент. **Спробуйте вирішити цю справу.**

21. Економіст взуттєвої фабрики В. Відмовився виконати розпорядження начальника планового відділу про виконання обов'язків громадського вихователя неповнолітнього, який працював у відділі за направленням комісії у справах неповнолітніх. Вантажник М. не прийшов на збори трудового колективу, де обговорювалися питання реорганізації підприємства. За ці порушення директор фабрики видав наказ, у якому обом працівникам було оголошено догану. **Чи відповідають дії адміністрації трудовому законодавству?**
22. Закінчивши дев'ятий клас, Андрій Ц. вирішив піти працювати і влаштувався теслею на завод. Два місяці все було добре — Андрій старанно працював, одночасно вступив до вечірньої школи. Але потім ситуація несподівано змінилася — Андрій почав запізнюватися на роботу, за що йому було оголошено догану. А потім Андрій внаслідок власної неухажливості та недбалості зіпсував важливу деталь, яку обробляв. Після цього, отримавши згоду профспілкового комітету, адміністрація видала наказ про звільнення Андрія з роботи. **Чи додержано у цій ситуації вимог трудового законодавства?**
23. Робітник вийшов на роботу по графіку в третю зміну, однак власник не допустив його до роботи на верстаті, тому що в цеху мала місце аварія. Йому було запропоновано відробити зміну у вихідний день. Він відмовився. **Чи правильною була дія власника у даному випадку? Який порядок залучення робітників до праці у вихідні дні?**
24. Власник запропонував виїхати у відрядження інженеру ПТО. Вона відповіла, що виїхати не може, тому що не має на кого залишити 3-річну дитину. На наступний день за розпорядженням власника у неї на прохідній забрали перепустку і не пропустили на роботу. Вона пішла додому.

Прийшовши на наступний день на роботу вона була викликана у відділ кадрів, де їй сказали, що вона звільнена за прогул. Інженер звернувся до суду. **Яке рішення прийме суд?**

25. Карпову нарахували зарплату 260 грн., на руки видали 170 грн. Він звернувся в бухгалтерію за роз'ясненням. Йому відповіли, що з нього утримали прибутковий податок та аліменти на трьох дітей. **Чи вірно зробили розрахунок?**
26. Інженер Л. був залучений до роботи у надурочний час у середу та четвер по 2 години. У зв'язку із виробничою необхідністю власник видав наказ про залучення всіх до роботи в суботу. Інженер Л. не вийшов на роботу. В понеділок він був звільнений з підприємства за порушення трудової дисципліни. **Кваліфікуйте дії інженера Л. і власника?**
27. Інженер К. був звільнений як за запізнення на роботу без поважних причин на 5 годин. К звернувся до суду з тим, що в цей день він взагалі не був на роботі, тому що був хворий. Проти звільнення він не заперечував, але з формулюванням про звільнення не згоден. **Складіть рішення суду.**
28. Іваненко вчинив крадіжку на заводі. Адміністрація розірвала з Іваненком трудовий договір. Іваненко виявив незгоду, звернувся до суду. Суд його підтримав. **Чому?**
29. Завод одержав вигідне і термінове замовлення. Директор підготував наказ про введення надурочних робіт для усіх працівників. Заводський юрист зауважив керівнику, що проект наказу підготовлений з грубим порушенням законодавства. **Що мав на увазі юрист?**
30. Іванов і підприємство уклали трудовий договір на 2 роки. Строк договору закінчився, однак жодна з сторін не подала заяви щодо його продовження. **Чи має право Іванов на продовження роботи на підприємстві?**

про неможливість сімейного життя. **Що можна порадити чоловіку-невдачі, щоб вийти із складної ситуації з найменшими втратами, адже Р. вимагає поділу майна та житлової площі?**

5. Громадяни М. та П. прийняли рішення про розлучення та звернулися до суду. Неповнолітній син за спільним рішенням мав залишитися з матір'ю М., але виникла суперечка щодо розподілу майна. Чоловік П. зазначив, що він протягом усього періоду перебування у шлюбі працював на двох роботах, отримуючи досить великі гроші, саме за них було придбано сучасну апаратуру, збудовано дачу. В той же час дружина М. тривалий час не працювала, була домогосподаркою. У зв'язку з цим П. вимагав виділити дружині 1/3 майна, а інші 2/3 залишити за ним. **Яким має бути рішення суду?**
6. Після розлучення громадянки Т. із своїм колишнім чоловіком Р. у них виник конфлікт. Р. вимагав, щоб колишня дружина змінила своє прізвище на дошлюбне, але Т. не погоджувалася. Конфлікт затягнувся і набув нової сили через два роки, коли Т. взяла новий шлюб і вирішила змінити прізвище сина, що жив з нею, на прізвище нового чоловіка, яке взяла собі і вона. Але Р. не дав згоди на це. **Як вирішити цей конфлікт?**
7. Після припинення шлюбу громадянки В. з громадянином Ш. за рішенням суду Ш. повинен був виплачувати на двох своїх неповнолітніх дітей аліменти. Але невдовзі по тому Ш. почав часто змінювати місце роботи, влаштовувався працювати таким чином, щоб основний дохід мати на роботі за сумісництвом, намагаючись зменшити аліменти. Внаслідок цього розмір аліментів постійно зменшувався і був недостатній для утримання дітей. **Що можна порадити В., щоб вийти з цього становища?**
8. Батько восьмирічного Миколи уклав від його імені угоду, за якою він став власником житлового будинку, який раніше належав громадянину П. Через деякий час було підписано

ШЛЮБНО-СІМЕЙНЕ ПРАВО

1. Громадянин П. та громадянка М. звернулися до РАГСу з проханням зареєструвати їх шлюб. Приймавши заяву, співробітники РАГСу призначили строк реєстрації шлюбу через місяць після подання заяви. Але молоді не погодилися з цим, вони пояснили, що багато років знають один одного, тому для них додаткові роздуми не потрібні, до того ж П. — геолог, через кілька днів повинен виїжджати в експедицію на весь польовий сезон — більше ніж півроку. **Чи можна вирішити цю проблему?**
2. Одружуючись, Р. на вимогу майбутнього чоловіка О. дала йому розписку, згідно з якою вона зобов'язалася протягом сімейного життя не вступати на навчання чи роботу. Але після трьох років сімейного життя Р. виявила бажання вступити до вищого навчального закладу. О. заперечував, посилаючись на зобов'язання. Виник конфлікт. **Хто, правий у цій ситуації?**
3. Громадянин Н. після авіакатастрофи, в яку він потрапив, частково втратив розум і за рішенням суду був визнаний недієздатним. Але через 5 років він вийшов з лікарні, почав працювати, ще через рік одружився. Дружину він повідомив про рішення суду, але в РАГСі про це нічого не сказав. Два роки по тому суд повернув дієздатність Н. Але ще через три роки дружина звернулася з позовом до суду про визнання шлюбу недійсним, мотивуючи це недієздатністю Н. при його укладенні. **Яке рішення має прийняти суд?**
4. Навчаючись на п'ятому курсі університету, киянин Л. одружився з однокурсницею І., яка приїхала на навчання із Закарпаття. Батьки Л. дали згоду на шлюб, а батьки нареченої на весілля не приїхали, пояснюючи це транспортними складнощами. Після реєстрації шлюбу Р. було прописано у квартирі чоловіка, але вона майже не була тут. Постійні сварки з Л. та його батьками, відмова брати участь у веденні домашніх справ призвели до швидкого погіршення відносин. Уже через сім місяців постало питання

31. Працівник в 1994 р. через хворобу 4 місяці не працював. Адміністрація 2.01.95 р. звільнила його з роботи. **Кваліфікуйте дії адміністрації.**
32. Яремчук був прийнятий на роботу в конструкторське бюро на посаду інженера-конструктора з 3 - місячним випробувальним строком, який пізніше за його згодою був продовжений ще на 1 місяць. Наприкінці місяця у зв'язку з незадовільними результатами випробування Яремчук був звільнений як такий, що не витримав випробування. **Який порядок встановлення випробування?**
33. Адміністрація заводу припинила трудовий договір: з Іваненком - на підставі його призову на військову службу; з Петренком - на підставі його відмови переїхати з Вінниці до філіалу в Ямпіль; з Івановим - на підставі угоди сторін; з Петровим - на підставі зміни підпорядкованості заводу (переведення заводу з міністерства машинобудування до міністерства вугільної промисловості); з Косинським-на підставі вироку суду про його умовне засудження на 2 роки. **Проаналізуйте дії адміністрації.**
34. Вінницький завод оголосив прийом на роботу 11 слюсарів 4-6 розрядів. Поступило 14 заяв від слюсарів 4-6 розрядів. Зараховано на роботу 4 тол. Відмовлено в прийомі з мотивів: - двом, тому що вони жінки; двом, тому що вони члени КП України; двом, тому що вони баптисти; двом, тому що вони проживають у селі. **Кваліфікуйте дії адміністрації.**
35. Власник МП оголосив прийом на роботу працівників, зауваживши при цьому в оголошенні, що заяви розглядатиме лише від людей, які за походженням українці і прихильники української християнської демократичної партії. **Ваш коментар.**
36. Тракторист будівельного управління самовільно використав трактор для вивозу матеріалів і розморозив двигун. Шкода складає 530 грн., середній заробіток тракториста 150 грн. **На підставі КЗПП України встановіть, яку матеріальну**

відповідальність повинен нести тракторист.

37. Під час виробничої практики студент, виконуючи обов'язки оператора, зіпсував прилад вартістю 640 грн. На ремонт приладу витрачено 130 грн. На його наладку після ремонту 14 грн, збитки від простою приладу 11 грн. Шкода заподіяна підприємству, становить 155 грн. Середній заробіток оператора 150 грн. **Визначіть матеріальну відповідальність працівника?**
38. Василевський 11.03.99 р. був затриманий біля огорожі мотозаводу з викраденим бензобаком від мопеду "Верховина" вартістю 30 грн. Постановою народного суду його було оштрафовано на 300 грн. Крім того адміністрація заводу вирішила його звільнити з роботи. **Чи є законні підстави для звільнення з роботи?**
39. Зозуля, яка займає матеріально відповідальну посаду ст. майстра, була звільнена з роботи через втрату довір'я до неї адміністрації. Зозуля пояснювала це звільнення неприємним відношенням до неї директора заводу. Суд поновив її на роботі. Незаконний наказ скасовано, але запис у трудовій книжці залишився. **На підставі Інструкції про порядок ведення трудових книжок дайте відповідь, чи може працівник вимагати усунення цього запису з трудової книжки?**
40. Оголошено конкурс на посаду інженера-конструктора. С. представив заяву, диплом інженера радіоконструктора, трудову книжку, паспорт, військовий квиток. Інспектор відділу попросив С., щоб він у заяві вказав про свою партійну приналежність, релігійні погляди, скільки разів був жонатим. Інженер відмовився виконувати ці дані. Інспектор заявив, що не буде приймати документи. **Хто правий?**
41. При прийнятті на роботу дирекція встановила випробувальний строк: Іванову, молодому спеціалісту - 3 міс; Петрову, слюсарю 5 розр. - 2 міс; Чубарю, випуснику ПТУ - 1 міс; Колосу, інженеру - 1 рік; Боюну, -бібліотекарю віком 17-

Складіть проект рішення у справі. Які умови звільнення власника джерела підвищеної небезпеки від відповідальності?

67. Інженер шахти гр. Ф. І завідуючий гаражем гр. К. вибули у відрядження у інше місто на легковому автомобілі, що належав гр. Ф. Машиною керував гр. К., який мав права водія першого класу. В дорозі трапилася аварія, внаслідок якої гр. Ф загинув. Згідно з заключенням ДАІ аварія сталася з вини водія. Вдова загиблого звернулася до суду позовом до шахти про відшкодування шкоди у зв'язку з втратою годувальника. В суді вона посилалася на те, що нещасний випадок трапився з вини працівника шахти при виконанні загиблим службових обов'язків. **Як повинна бути вирішена справа?**
68. Громадянин А. їздив містом на мотоциклі, не маючи прав на його управління, і був затриманий інспектором ДАІ і працівником міліції. Мотоцикл було поставлено на стоянку перед райвідділом міліції, звідки потім було украдено. **Яким чином повинно бути вирішене питання про відшкодування гр. А. шкоди? На підставі яких норм слід це зробити?**

цим поставивши до відома орендодавця. У грудні 1996 року по закінченню терміну договору оренди орендар пред'явив орендодавцю вимоги компенсувати кошти, витрачені на перекриття даху. Фонд відмовився, мотивуючи відмову тим, що він не давав згоди на проведення ремонту. **Назвіть випадки припинення договору оренди. Які правові наслідки припинення або розірвання договору оренди? Вирішіть дану справу.**

65. Громадянин І. працював у секторі постачання металургійного комбінату робітником. За завданням майстра гр. І. без відповідної підготовки намагався провести перекачку 4-хлористого вуглецю зі сховища у резервуар цеху. Провітрювання приміщення і нейтралізація отрутохімікату проведені не були, що потягло за собою отруєння і призвело до стійкої втрати працездатності гр. І. Його було визнано інвалідом II групи від трудового каліцтва і призначено пенсію. Вимоги гр. І. комбінат визнав і добровільно сплачував йому відповідну компенсацію за заподіяну шкоду. Але гр. І. звернувся до комбінату з позовом, стверджуючи, що той неправильно провів розрахунок шкоди. На його думку, помилка полягає в тому, виплачуване відшкодування становить незначну пенсію по інвалідності, в той час як вона повинна бути збільшена у зв'язку з загальними державними заходами держави щодо підвищення добробуту пенсіонерів. **Яке рішення повинен винести суд?**

66. Громадянин Л. Звернувся до суду з позовом до підприємства про відшкодування шкоди з приводу того, що був збитий машиною. Відповідач у позові просив відмовити, пояснюючи, що машиною в той день керував не водій, а вантажник підприємства гр. Є, який, перебуваючи у нетверезому стані, самовільно взяв машину з гаражу, скориставшись тим, що водій на короткий час залишив її без догляду із ключем запалювання в замку. Таким чином, автомобіль вибув із володіння шофера підприємства внаслідок протиправних дій гр. Є., засудженого за це в кримінальному порядку. Крім того, гр. Є. Повинен нести і матеріальну відповідальність перед потерпілим за заподіяну шкоду.

ти років -1 міс; Хоцину, лікарю - 3 міс. **Проаналізуйте дії адміністрації.**

42. У зв'язку з перепрофілюванням цеху №5 швейної фабрики без погодження з профспілковим комітетом було скорочено п'ять працівників за п.1 ст. 40 КЗпП України. Серед звільнених були швеї : Усенко О.О., мати дитини-інваліда, Гардаш Н.С., у якої двоє малолітніх дітей, Кицько І.М. у віці 53 роки і два слюсари-ремонтники: Кривенко В.Ф. - інвалід II групи і Нечай В.О. у віці 58 років. Всі вони звернулися до юридичної консультації з такими запитаннями:**1. Чи правомірно вони були звільнені? 2.Чи передбачає закон будь-які компенсації при такому звільненні і хто їх виплачує?**

43. Оператора Крикуна П.М. було переведено на іншу роботу у зв'язку з простоем на два місяці на тому ж підприємстві. Крикун П.М. відмовився від нової роботи і зауважив, що він оператор, а йому запропонували роботу техника, і що на такий строк адміністрація немає права переводити. За відмову від виконання нової роботи Крикуну П.М. була оголошена догана. **Чи правомочні дії адміністрації? Своєю відповідь підтвердіть посиланнями на необхідні статті КЗпП України.**

44. У повара столової Гордійчука П. перевірка вилучила із холодильника 50 кг зіпсованого м'яса за роздрібною ціною 3,5 гривень. Зіпсоване м'ясо було відправлено на корм свиням по ціні 1,5 гривень за кілограм. Директор столової видав наказ про стягнення із заробітної плати повара 60 гривень. **Чи правомірний наказ?**

45. На речовому складі працювала бригада із семи працівників - один товарознавець, три старші комірники і три комірники. При плановій ревізії була виявлена недостача на суму одна тисяча гривень. Ніхто із членів бригади добровільно не погодився покрити недостачу. Адміністрація стягнула відшкодування із заробітної плати працівників у рівних долях, оскільки у них була колективна (бригадна)

матеріальна відповідальність. **Чи правомірні дії адміністрації?**

46. При укладанні колективного договору профком РСУ-5 наполягав, щоб він містив зобов'язання власника щодо удосконалення форм оплати праці і поліпшення житлових умов працівників лише членів профспілки. Адміністрація РСУ-5 не погодилась із думкою профкому. **А як вирішені ці питання у законі?**
47. Старший майстер Єфіменко А.В. працював у ВТК вісім років і був звільнений з роботи за прогул (за відсутність на роботі весь робочий день у зв'язку з покупкою магнітофона). Не погоджуючись із звільненням, Єфіменко А.В. звернувся до суду з проханням поновити його на роботі, оскільки це перший прогул за весь час роботи, і що він звільнений без попередньої згоди профкому. **Обґрунтуйте відповідь, пославшись на необхідні норми права.**
48. Слюсар Войтенко Г.М. мав статус безробітного півтора року з виплатою допомоги по безробіттю. Прийшовши отримувати допомогу по безробіттю в черговий раз, він отримав відмову в її виплаті на підставі невиконання ним обов'язку самостійно працевлаштуватись відповідно до рекомендацій служби зайнятості. Войтенко Г.М. обурився і заявив, що він не зобов'язаний самостійно сприяти своєму працевлаштуванню, це обов'язок органів з працевлаштування. **Чи справедлива аргументація Войченка Г.М. і як ці питання вирішені в законі?**
49. Через захаращеність складського приміщення завідуючий складом хлібозаводу Пінчук С.В. і директор заводу Хамлюк Г.А. були оштрафовані державною санітарною інспекцією. Директор заводу виніс Пінчуку С.В. догану. Пінчук С.В. звернувся до КТС зі скаргою, де зазначив, що дисциплінарне стягнення незаконне, оскільки він за захаращеність складу вже був оштрафований. **Яке рішення необхідно прийняти КТС? Свою думку обґрунтуйте посиланнями на закон.**

КСП угоду, за якою КСП зобов'язалося виконати зварювальні роботи протягом місячного строку кошторисної вартості. Виконавши зобов'язання, КСП звернулося до БМУ з вимогою оплатити виконані роботи. Однак БМУ відмовилося від сплати, зважаючи на те, що воно має право провести залік цієї суми за рахунок будівництва тваринних приміщень. **Обміркуйте вимоги КСП і докази БМУ про залік. Вкажіть підстави допустимості і недопустимості заліку.**

62. Водій вантажної автомашини колгоспу гр. К. після закінчення робочого дня, не повертаючись у гараж, самовільно виїхав на машині у своїх особистих справах. Перебуваючи у нетверезому стані, він порушив правила дорожнього руху і вчинив наїзд на тролейбус. Заподіяна трамвайно-тролейбусному управлінню шкода склала 350 грн. Громадянина К. була притягнуто до кримінальної відповідальності. **Хто повинен відшкодувати шкоду трамвайно-тролейбусному управлінню? Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що гр. К. заподіяв наїзд у робочий час при виконанні завдання колгоспу?**
63. Акціонерне товариство «Зоря» уклало в березні 1996 року договір оренди з Харківським регіональним відділенням Фонду державного майна України. Об'єктом оренди за укладеним договором був цілісний майновий комплекс - Будинок побуту «Центральний». Одна з суттєвих умов договору оренди - обов'язок орендаря застрахувати майно в свою користь. У серпні 1996 року будинок побуту згорів від удару блискавки. Регіональне відділення Фонду державного майна поставило орендареві вимогу відшкодувати збитки, той же заперечував, посилаючись на те, що ризик випадкової загибелі несе його власник. **Хто несе ризик випадкової загибелі майна за договором оренди? Вирішіть справу по суті.**
64. Товариство «Світанок» уклало в червні 1994 року договір оренди з представництвом Фонду державного майна України. Об'єктом договору оренди було нежиле приміщення. у липні 1995 року орендар перекрив дах будівлі новим шифером, перед

ательє зажадала від замовника розписку про отримання виконаного замовлення. **Чи правомірна вимога адміністрації ательє? Який факт повинен бути засвідчений виданою гр. К. розпискою? Які наслідки могли мати місце, коли б гр. К., погоджуючись прийняти костюм, відмовився від видачі розписки про виконання замовлення?**

59. Майстерня по виготовленню і ремонту меблів уклала договір з клубом про ремонт п'яти крісел. Крісла були вивезені до майстерні і відремонтовані достроково (за п'ять днів до закінчення строку). Адміністрацію клубу повідомили про виконання замовлення, але крісла забрані не були. Через 10 днів у майстерні виникла пожежа, внаслідок якої частина майна була пошкоджена, в тому числі повністю згоріли крісла. Адміністрація клубу зажадала виготовити нові крісла, оскільки такі можливості майстерня мала. Однак дирекція майстерні, не заперечуючи зіпсування крісел у результаті пожежі, заново виготовити їх відмовилася. Свою відмову вона мотивувала неможливістю виконати зобов'язання: замовлення було прийнято на ремонт крісел, а не на виготовлення, замовник же (клуб) не вивіз своєчасно відремонтовані крісла. **Обдумайте доводи сторін. Як повинен бути вирішений даний спір?**
60. Громадянин Л. за рішенням суду про розподіл спадкового майна одержав право на витребування від своєї мачухи книжкової шафи з книгами, дивана та інших речей домашньої обстановки на загальну суму 3000 грн. Однак, за рішенням того ж суду гр. Л. зобов'язаний був сплачувати аліменти на користь мачухи у розмірі 15 грн. щомісяця. Громадянин Л. був згоден провести залік суми аліментів за 20 місяців у зарахування вартості названих речей з тим, щоб не сплачувати аліменти протягом строку. **Чи може бути такий залік? Вкажіть підстави заліку в зустрічних вимогах і випадках його недопустимості.**
61. Будівельно-монтажне управління (БМУ) здійснило за договором у колективному сільськогосподарському підприємстві будівництво тваринних приміщень. Не маючи зварювальних апаратів і фахівців зварювання, воно уклало з

50. Перевіркою правової інспекції праці було виявлено, що в цеху №4 жінки залучались до роботи в шкідливих умовах праці, опікуну К. було відмовлено в наданні відпустки по догляду за дитиною, не ведеться облік неповнолітніх працівників, пенсіонерів без їх згоди залучають до надурочних робіт, замість спеціального одягу трьом працівникам видали компенсацію. Представники адміністрації цеху відповіли представникам правової інспекції, що з їх боку порушень немає. **А як вважаєте Ви? Зробіть аналіз і при виявленні порушень пошліться на закон. Вкажіть, що саме порушено?**
51. При народженні дитини Жукова О.І. використала відпустку до пологів тривалістю 45 днів і 70 календарних днів після пологів, оскільки пологи були ускладненими. Після таких відпусток Жукова О.І. просила власника підприємства, де вона працювала лише 5 місяців, надати їй щорічну відпустку. **Чи підлягає задоволенню прохання Жукової О.І.? Яка тривалість відпусток передбачена законом у зв'язку з вагітністю і пологами?**
52. Сортувальницю цукрового заводу Пастушенко В.С. звільнено з роботи 20 травня за скороченням чисельності працівників. На її прохання наказ про звільнення було переслано поштою 28 травня, а 30 травня вона звернулася з позовом до суду про поновлення на роботі. Суд виніс рішення про поновлення Пастушенко В.С. на роботі. Адміністрація заводу відмовилася виконати рішення суду, посилаючись на те, що судом порушені процесуальні та матеріальні норми права. **Дайте юридичну оцінку рішенням суду і вкажіть, як вони виконуються згідно з законом?**
53. Громадянину К. за 6 годин надурочної роботи виплатили: за перші дві години в одноразовому розмірі, а за останні 2 години в 1,5. К., вважаючи розрахунки не вірні звернувся в КТС. Через 3 дні його запросили на засідання КТС. Із 15 членів КТС були присутні 8. **Чи правомочне засідання комісії? Складіть рішення КТС у цій справі.**

54. Технік А. Був звільнений за прогул. В цей час він знаходився в черговій відпустці. Після виходу на роботу А. В місячний термін звернувся по цій справі у районний суд, мотивуючи, що в цей день він знаходився у відгулі за працю у вихідний день. **Складіть рішення суду по цій справі?**
55. Інженер Г. звернувся в КТС із заявою. В квітні місяці він працював у вихідний день, але йому не заплатили. Засідання КТС відбулося, із 15 членів були присутні 8. **Складіть рішення КТС у цій справі?**
56. Котенко С.К. 15 листопада звернулася до КТС із заявою про неправомірну затримку адміністрацією оплати лікарняного листка. В КТС заява Котенко С.К. була розглянута 6 грудня, на засіданні КТС із 12 її членів були присутні тільки 6. У цьому складі КТС прийняла рішення про задоволення заяви Котенко С.К. **Дайте юридичну оцінку діяльності КТС, посилаючись на закон.**
57. Ільченко С.К., член кооперативу "Руслан", два дні не з'являвся на роботу без поважних причин. Правління кооперативу прийняло рішення звільнити Ільченко С.К. за ст.147 КЗпП України, а оператор Куляба П.М. цього кооперативу, перебуваючи у відрядженні, прогуляв три дні і був звільнений за прогул без поважних причин через три місяці після того, як повернувся із відрядження. І Куляба П.М., і Ільченко С.К. звернулися до суду про поновлення на роботі. Суд у позовах відмовив. **Чи правомірне рішення суду?**
58. У зв'язку із скоєнням інженером С. дисциплінарного проступку, адміністрація зажадала від нього письмового пояснення. Оскільки С. відказався дати таке пояснення, керівник наклав на нього дисциплінарне стягнення у вигляді зміщення на нижчу посаду на термін до трьох місяців, а за дисциплінарний поступок оголосив йому догану. **Чи відповідають КЗпП дії адміністрації в даному випадку?**
59. При прийомі Г. на посаду інженера, адміністрація

електролічильник, зимові віконні рами, гаражні ворота. Повернути зазначені речі Губов відмовився, мотивуючи тим, що за договором продавався будинок і ці речі у вартість будинку не входять, але за додаткову плату він ладен їх повернути. **Дайте роз'яснення.**

55. Після смерті Соломи В. залишилося належне йому майно: приватизована квартира, автомобіль, домашня обстановка, колекція картин, рушниця та борг в 1000 гривень. Як з'ясувалося, спадкоємець склав заповіт, за яким квартиру заповів онуку. На спадщину претендують: онук, непрацездатний брат, який проживав разом з покійним останні роки і був на його утриманні, а також син, дочка та сестра померлого. **Хто має право на обов'язкову частку в спадщині? Як буде поділена спадщина?**
56. Коли Сергійові було 10 років, у процесі приватизації він набув право власності на акції ВАТ «Укррічфлот». Після того, як батьки оформили відповідні документи про право власності на акції належним чином, до Сергія, якому вже виповнилося 13 років біля магазину підійшов чоловік, який, дізнавшись, що Сергій має акції ВАТ «Укррічфлот» запропонував йому продати їх за кілька пляшок «фанти». Сергій погодився і згодом, не повідомивши про це батьків, передав чоловікові вказані акції в Обмін на «фанту». **Чи мав він на це право? Хто і в який спосіб має укладати угоди щодо його майна від його імені?**
57. У липні 1995 р. гр-ка В. одержала у спадщину 1/4 будинку, яка складається з однієї кімнати площею 21 кв. м. Враховуючи той факт, що гр-ці В. потрібно житло, вона подала позов про виселення наймачів з її частини будинку. **Які обставини повинен з'ясувати суд для прийняття правильного рішення в цій справі?**
58. Громадянин К. оформив в ательє замовлення на пошиття костюма. У підтвердження прийнятого замовлення він отримав квитанцію. Коли костюм був готовий гр. К. забрав його, але квитанцію ательє не повернув, бо загубив. Адміністрація

позбавлення волі. Батько залишив заповіт на користь Миколи. Брат Миколи — Василь звернувся до суду з заявою про визнання заповіту недійсним, оскільки з вини Миколи батько загинув. На утриманні Василя — його непрацездатна мати (дружина загиблого). **Як має бути поділена спадщина?**

підприємства зажадала від нього такі документи: характеристику з попереднього місця роботи, автобіографію, паспорт, трудову книжку, довідку про забезпечення Г. і його сім'ї житловою площею. **Чи правомірні вимоги адміністрації?**

51. Учень 8-го класу Дуб Л. в зоопарку почав пустувати, на зауваження чергового не реагував. Як наслідок, впав на майданчик до тигрів і був розшматований. Батьки загиблого звернулися з позовом про відшкодування витрат, пов'язаних з похованням. **Чи підлягає позов задоволенню?**

60. Змінний майстер цеху В. 2 вересня 1999 р. подав заяву з проханням звільнити його з роботи за власним бажанням, мотивуючи тим, що не може працювати на цій посаді за сімейними обставинами, які виклав у заяві. Директор заводу наклав резолюцію – “Звільнити по закінченню двох тижнів” і направив заяву у відділ кадрів. Через тиждень В. приніс другу заяву, в якій просив перевести його на посаду інженера відділу і рахувати його першу заяву не дійсною. Це прохання було задоволене і був виданий відповідний наказ. 16 вересня В. викликали у відділ кадрів і оголосили про звільнення, видали трудову книжку і провели розрахунки, згідно заяви, поданої 2 вересня. **Чи може працівник забрати свою заяву? Який порядок звільнення за власним бажанням? Як повинна поступити адміністрація в даному випадку?**

52. Напередодні відрядження Малов С. передав сусіду Гулі П. на схов деякі цінні речі, в тому числі телевізор. Гуля подарував телевізор Маськові А. Повернувшись з відрядження, Малов пред'явив до Маськова позов про витребування телевізора. Маськов проти позову заперечував, посилаючись на те, що він не знав і не міг знати, що телевізор не належить Гулі. **Як вирішити справу? Чи змінилося б рішення, коли б Гуля не подарував, а продав телевізор Маськові?**

61. Директор підприємства видав наказ про звільнення техника по наладці електрообладнання П., як такого, що не витримав випробувальний термін. П заперечив проти звільнення на тій підставі, що в наказі про прийом на роботу випробувальний термін не був обумовлений. Начальник відділу кадрів пояснив П., що він звільнений за рапортом начальника цеху у зв'язку із відсутністю необхідного досвіду роботи в якості наладчика, що за його вини невчасно було зроблено наладку електрообладнання на участку і що згоди профкому на звільнення в даному випадку не потрібно. **В якому порядку і на який термін може встановлюватись випробувальний термін при прийомі на роботу? В який орган може бути оскаржений наказ про звільнення і яке повинно бути прийняте рішення?**

53. Нечитайло Г. 10 квітня придбав у приватному магазині костюм, плащ, два альбоми репродукцій "Лувр", парфуми "Красная Москва". Пізніше з'ясувалося, що в піджаку рукава різної довжини, плащ не пасує до костюму, в одному з альбомів — друкарський брак, а дружина від подарованих парфумів відмовилася. Нечитайло звернувся до магазину з проханням: повернути гроші за костюм та альбоми, обміняти плащ на плащ іншого кольору, а парфуми "Красная Москва" на "Шанель № 5" (з відповідним перерахунком). Адміністрація магазину, посилаючись на те, що магазин приватний і що товар обміну і поверненню не підлягає (про це свідчить обява при вході), погодилася обміняти неякісний товар на інший, а інші вимоги покупця задовольнити відмовилася. **Які гарантії прав покупця? Дайте пораду Нечитайлу.**

62. Бухгалтер Романенко звернулася із скаргою в профком на те, що адміністрація надала їй тільки половину учбової відпустки для здачі сесії у вузі. Таке рішення адміністрація

мотивувала тим, що Романенко працює на умовах неповного робочого часу, а тому не має права на повну учбову відпустку. Романенко просила пояснити, **чи правильно у відділі кадрів в трудову книжку їй було зроблено запис про роботу з неповним робочим часом і як це вплине на тривалість її трудового стажу, а також на тривалість річної відпустки. Підготуйте відповідь.**

63. Прокопенко був звільнений з роботи за власним бажанням у зв'язку з виїздом на інше місце проживання. На неодноразові прохання Прокопенка провести з ним рахунок, власник відповідав обіцянками, але розрахунку не провів, посилаючись, зокрема, на його заборгованість за проживання в гуртожитку. Приступивши до роботи на іншому підприємстві. Прокопенко звернувся до суду з проханням зобов'язати власника провести з ним розрахунок і виплатити середній заробіток за весь час затримки розрахунку. **Чи законні вимоги Прокопенко? В якому порядку може бути стягнута заборгованість за проживання в гуртожитку?**
64. На водія трамвая Карпова за дрібне хуліганство, скоєне після робочого дня в парку відпочинку, народний суд наклав арешт на 15 діб. Після відбуття покарання Карпов дізнався, що його звільнили з роботи за прогул по п.4 ст.40 КЗпП. Звільнення не було погоджено з профкомом. **Чи правильно був звільнений Карпов?**
65. Електромонтер Тищик, який проживає в гуртожитку заводу, самовільно зайняв вільну кімнату. За це директор заводу оголосив йому догану. Через 2 місяці Тищик прийшов на чергування в нетверезому стані. Адміністрація звільнила його з роботи за систематичне порушення трудової дисципліни. В заяві, поданій в районний народний суд Тищик вимагав поновлення на роботі, так як систематичного порушення трудової дисципліни з його боку не було. **Складіть проект рішення районного народного суду.**
66. Рада бригади одержала матеріали на робітника Гулько від начальника відділу міліції про дрібне хуліганство 2

кримінальної відповідальності. Потерпіла (яка уклала договір страхування домашнього майна) звернулася до страхової компанії з заявою про відшкодування збитків. **Що таке страховий випадок? Чи підлягає шкода задоволенню?**

47. ТОВ "Закарпатліс" 21 грудня відвантажило вагон ялинок МП "Нова ера". Залізниця 3 січня сповістила одержувача про прибуття вантажу. МП від приймання вантажу відмовилося і звернулося з претензією до перевозчика про стягнення збитків (вартість ялинок). Залізниця в свою чергу почала вимагати штраф за простій вагонів. **Дайте мотивоване рішення справи.**
48. Грач Б. перебуваючи у нетверезому стані, придбав у Хоми В. золотий портсигар, який той одержав у спадщину. Хома вважав, що портсигар позолочений і, виходячи з цього, визначив ціну. Наступного дня дружина Грача почала вимагати від Хоми повернення сплачених грошей, мотивуючи це тим, що чоловік її не розумів значення своїх дій, та й він взагалі не палить. Хома відмовився. Через рік Хома випадково дізнався, що портсигар золотий і що він продав його занадто дешево. Хома звернувся до Грача і запропонував йому або повернути портсигар або доплатити до справжньої ціни. Грач відмовився. Хома звернувся до суду з позовом, обґрунтувавши свої вимоги тим, що, по-перше, при укладанні угоди Грач був в нетверезому стані, а по-друге, він не знав дійсної вартості речі. **Яке буде рішення суду?**
49. Стус Г. уклав договір охорони з держслужбою охорони, оцінивши своє майно у 100 гривень. За його відсутності було викрадено: дві золоті обручки (300 гривень), заробітну платню (400 гривень), магнітофон, який він взяв у товариша (300 гривень), друкарську машинку (300 гривень). Через тиждень зловмисник був затриманий. Відділ "Охорони" порекомендував потерпілому звернутися з позовом до крадія. **Як має діяти потерпілий?**
50. Микола Кравчук на вантажній машині підвозив з поля батька в кузові. На перехресті водій не впорався з управлінням, машина перекинулася, пасажир загинув. Микола засуджений до

42. Фотограф Брунь Г. уклав договір з середньою школою про виготовлення пам'ятних фотоальбомів до святкування 100-річного ювілею навчального закладу. Через три дні Брунь захворів на запалення легень. Оскільки до святкування залишалося мало часу, школа доручила виготовлення фотоальбомів іншому фотографу, якому, враховуючи терміновість роботи, заплатили на 500 гривень більше, ніж це було обумовлено в договорі з Брунем. Згодом школа пред'явила до Бруня позов про стягнення заподіяних їй невиконанням договору збитків в сумі 500 гривень. **Чи підлягає цей позов задоволенню?**
43. Автоінспектор МедведчукД зупинив водія АТП 1227 ЯковенкоВ., сів за кермо і почав переслідувати правопорушника. На слизькій дорозі, перевищивши швидкість, Медведчук не впорався з керуванням автомобілю і перекинувся, пошкодивши автомобіль Зуся Л. **Хто повинен відшкодувати шкоду Зуся і АТП?**
44. Кубка М. видав довіреність на керування автомобілем Сокурєнко О. Під час поїздки Сокурєнко пробив колесо і змушений був залишити автомобіль на подвір'ї свого приятеля Гонти П., пообіцявши "забрати на днях". Через тиждень Гонта, помінявши колесо, вирішив сам перегнати автомобіль Сокурєнко, але під час поїздки вчинив ДТП і пошкодив автомобіль Ковальського Р. **Що розуміється під джерелом підвищеної небезпеки? Хто повинен відшкодувати шкоду Ковальському?**
45. Довбня С. і Ворона Т. на дах будинку Чобота Ф. встановлювали телевізійну антену. При цьому вони пошкодили дах. Вартість необхідного ремонту складає 300 гривень. Чобот звернувся з позовом до Довбні про стягнення 300 грн., але останній погодився заплатити лише 150 грн., оскільки шкоду заподіяв не тільки він, але і Ворона. **Чи підлягає позов задоволенню?**
46. Ємець А. затіяв бійку з сусідкою в її квартирі: побив посуд, телевізор. За хуліганські дії Ємець був притягнутий до

листопада, а також від бригадира про відсутність Гулько на роботі 6 грудня на протязі 4-х год. Рада бригади прийняла рішення: просити адміністрацію цеху звільнити Гулько з роботи. **Чи правильне рішення Ради бригади?**

67. Байдюк, виконуючи обов'язки майстра по виготовленню пам'ятників у Білозерському райпобуткомбінаті Херсонської області, приймав замовлення від населення і привласнив отримані від замовників гроші на загальну суму 150 грн. заподіявши шкоду 60 громадянам. Справа розглядалася у Херсонському обласному суді. **Вирішити дану справу і пояснити порядок відшкодування заподіяної шкоди.**
68. Робітниця Стахів звернулася до адміністрації з проханням перевести її на легшу роботу, в інший цех, оскільки їй у зв'язку з вагітністю важко довго бути на ногах, крім того, вона зайнята на виробництві з шкідливими умовами праці. Адміністрація перевела Стахів на легшу роботу, яка оплачується на 5 грн. менше від попередньої і не дає право на додаткову відпустку, яку вона отримувала раніше. **Чи правильні дії адміністрації?**
69. Волощук, яка працювала в БМУ тресту "Связьстрой" звернулася до суду з позовом про стягнення заробітної плати за вимушений прогул в сумі 65 грн. Вона вказала, що була усунена від роботи на відмову виїхати у відрядження, мотивуючи відмову тим, що вагітна. Волощук просила забезпечити її роботою по місцю знаходження БМУ, в чому адміністрація їй відмовила. На суді представник БМУ пояснив, що в трудовому договорі з Волощук була передбачена така умова, як постійні поїздки в інші місця на будівельні дільниці, за що вона отримувала спеціальну допомогу. **Яке рішення повинен прийняти суд?**
70. Жінка влаштувалася на роботу на посаду тимчасово відсутньої працівниці на час її відпустки по догляду за дитиною. При поверненні з відпустки працівниці новопринята була звільнена з роботи у зв'язку із закінченням строку трудового договору. **Чи можна вважати такий**

договор строковим? Чи можливе звільнення з роботи жінки яка працювала за строковим трудовим договором, коли вона сама має малу дитину?

71. Згідно з наказом директора автобусного заводу 17-річна Опанасенко була прийнята на роботу прибиральницею з 10-денним іспитовим строком. Вважаючи наслідки випробування незадовільними, адміністрація по закінченні 14 днів звільнила Опанасенко з роботи як таку, що не витримала іспитового строку. Опанасенко звернулася до народного суду з заявою про відновлення на роботі. **Який порядок прийому на роботу з умовою попереднього іспиту. Які іспитові строки існують згідно з законом? В яких випадках іспитовий строк при прийомі на роботу не застосовується? Яку ухвалу винесе народний суд з даної справи? Чи змінилася б ухвала суду, якби Опанасенко не була повнолітньою ?**
72. Павлюк працювала на посаді буфетниці в павільйоні "Лотос". В зв'язку з переведенням павільйону на однозмінну роботу Павлюк 15 вересня була попереджена про звільнення з роботи, одночасно їй була запропонована робота буфетниці в домашній кухні цього ж об'єднання. Павлюк - відмовилася від роботи буфетниці в домашній кухні і до роботи не приступила. Розпорядженням від 10 листопада при згоді профспілкового комітету вона була звільнена з роботи за прогул. Не погоджуючись із звільненням, Павлюк звернулася до районного народного суду. На засіданні представник об'єднання заявив, що мало місце переміщення Павлюк з однієї ділянки роботи на іншу за тією самою професією. Павлюк вказала, що робота буфетниці павільйону "Лотос" і домашньої кухні відрізняється ступенем складності, режимом робочого часу і часу відпочинку. **Що мало місце в даному випадку - переміщення чи переведення Павлюк? Яку ухвалу повинен винести народний суд?**
73. Савицька працювала економістом панчішної фабрики. 13 листопада вона подала адміністрації заяву, в якій просила звільнити її за власним бажанням. 21 листопада вона

бачив протягом 10-ти місяців. Дружина Веселуна звернулася з заявою до нотаріальної контори з проханням видати їй свідоцтво про спадщину, щоб отримати гроші з Ощадбанку з рахунку чоловіка. **Дайте відповідь.**

38. Берест М. 1 січня 1995р. позичив Копая С. 500 гривень на один місяць. 8 березня 1996р. Копай пообіцяв замість грошей протягом трьох днів передати друкарську машинку, на що кредитор погодився. Копай і цього разу свою обіцянку не виконав. 7 січня 1998р. Берест звернувся з позовом про стягнення з боржника 500 гривень або про передачу йому друкарської машинки. Копай проти позову заперечував, посиляючись на пропуск строку позовної давності. **Коли виникає право на позов? Що таке новація зобов'язань? Як вирішити справу?**
39. Повертаючись після весілля на власному автомобілі Редько В. порушив правила дорожнього руху, наїхав на стовп і від травми помер на місці події біля 23.00 1 травня. Його дружина померла в лікарні через 1 годину. Редько мав брата, а жінка — діда. **Як буде поділена спадщина? Яке було б рішення, якщо б дружина померла через дві години?**
40. Зусь Б. був опікуном малолітнього Лобова Г. Дружина Зуся доручила йому продати будинок, який вона отримала в спадщину. Оскільки бажаних придбати будинок не виявилось, Зусь вирішив купити будинок для свого підопічного. **Чи буде дійсна ця угода?**
41. За договором найму Гук А. передав Овчару Б. на три роки сарай. За погодженням з Гуком Овчар переобладнав сарай і утеплів. Через рік Гук продав будинок разом з сараєм Ковалю В., який почав вимагати, щоб Овчар терміново його звільнив. Овчар зробити це відмовився і з свого боку зажадав, щоб Коваль відшкодував йому витрати, пов'язані з переобладнанням сараю. Коваль сплатити компенсацію відмовився, мотивуючи це тим, що згоди на переобладнання сараю він не давав. **Як вирішити справу?**

недійсним?

33. Директор магазину видав юристу довіреність на відбір зразків виробів трикотажної фабрики. Юрист не лише відібрав зразки, але і уклав договір поставки на третій квартал поточного року. Фабрика своїх зобов'язань не виконала, незважаючи на те, що магазин тричі письмово їй нагадував про необхідність виконання договору. Претензію про сплату неустойки фабрика відхилила, посилаючись на те, що в договірних відносинах з магазином не перебуває. **Що таке мнимо представництво? Проаналізуйте справу.**
34. Комов взяв на прокат телевізор, сплативши при цьому плату за шість місяців. Через тиждень невідомі пограбували квартиру. Фірма прокату почала вимагати відшкодування вартості телевізора, а Комов в свою чергу зажадав повернення сплачених за прокат грошей. **Чиї вимоги обгрунтовані і чому?**
35. Косянчук В. уклав договір страхування домашнього майна і поїхав у відрядження. В готелі у нього вкрали електробритву, золотого годинника, плащ, обручку та кінокамеру. Потерпілий звернувся з заявою про відшкодування до страхової компанії. **Чи зобов'язана страхова компанія сплатити страхове відшкодування? Що таке страховий випадок? Дайте пораду потерпілому.**
36. Бойко С. за договором позики передав Манько П. в борг 1000 гривень строком на один місяць. При укладанні договору були присутні їх спільні знайомі — Борута А. та Зубов К., а останній ще й заявив, що він поручається за Манько. Гроші Манько не повернув, посилаючись на тимчасові матеріальні труднощі. Зубов же пояснив, що зараз він вже не підтримує дружніх стосунків з Манько, тому й гроші повертати не буде. Через півроку Бойко звернувся до суду з заявою про стягнення боргу. **Як буде вирішено справу?**
37. Веселун Л. залишив жінці записку про те, що він вирішив покінчити життя самогубством. Після цього його ніхто не

вернулася до адміністрації з новою заявою, в якій просила не звільняти її, додавши при цьому довідку про стан вагітності. Наказом від 23 листопада Савицька була звільнена за власний баханням. **Чи відповідав трудовому законодавству виданий наказ?**

74. На дослідному заводі інституту у зв'язку за скороченням штату був звільнений інженер економіст Латук. Вважаючи звільнення незаконним, Лащук звернувся у районний суд із заявою про поновлення на роботі. В своїй заяві Лащук посилався на те, що посада інженера-економіста, яку він обіймав, не скорочена, і на цю посаду переведено іншого працівника – Савчука, посада якого скорочена. Крім того, Латук заявив, що він Інвалід Великої Вітчизняної війни. При розгляді спору в суді адміністрація заводу висунула докази, які стверджують, що кваліфікація Савчука вища і він працює краще, ніж звільнений. **Як повинен бути вирішений даний трудовий спір? Який порядок та умови звільнення працівника за скороченням штатів?**
75. Дончак працював старшим економістом Львівського об'єднання "Прикарпатарматура". Особливості цієї роботи змушували його часто виїжджати у відрядження. Оскільки через стан здоров'я Дончак не мав такої можливості /це підтверджують медичні документи/, адміністрація об'єднання запропонувала перевести його на посаду економіста, не зв'язану з виїздами у відрядження. Дончак відмовився. Наказом по об'єднанню він був звільнений за п.2 ст. 40 КЗпП УРСР через невідповідність займаній посаді та за станом здоров'я. Звільнення було погоджено з профспілковим комітетом. Вважаючи звільнення невірним, Дончак звернувся до районного суду з позовом про поновлення на роботі та оплату за вимушений прогул. Суд відмовив Дончаку у позові. Дончак оскаржив ухвалу районного суду до обласного суду. **Чи підлягає задоволенню касаційна скарга Дончака? Внаслідок яких умов адміністрація має право звільняти з роботи за п.2 ст. 40 КЗпП ?**
76. Продавець магазину № 10 "Радіоелектротовари" Савчук був

звільнений з роботи за систематичне невиконання трудових обов'язків за п. 3 ст. 40 КЗпП. Підставою для звільнення було те, що в жовтні у нього виявили лишки товарів на суму 183 грн. Крім цього, у листопаді була виявлена нестача товароматеріальних цінностей на суму 341 грн. 27 грудня Савчук був звільнений з роботи без згоди профспілкового комітету. **Чи були достатніми підстави для звільнення Савчука? Чи є законною мотивація звільнення? За яких умов адміністрація має право звільняти працівника за п. 3 ст. 40 КЗпП? Як слід було б мотивувати звільнення Савчука? Яку ухвалу з даного спору повинен винести суд?**

77. Вантажника Хоменюка систематично затримували з викраденими товарами під час розвантажувальних робіт. Останній раз Хоменюк був затриманий, коли намагався винести зі складу магазину 2 кг кави. Адміністрація видала наказ про звільнення його з роботи, мотивуючи це втратою довір'я /п. 2 ст. 41 КЗпП /. Хоменюк, не погодившись із звільненням, звернувся з позовом до народного суду про поновлення на роботі. У його заяві говорилося, що наказ про звільнення видано всупереч закону, оскільки сам Хоменюк не є матеріально відповідальною особою, цінності на його збереження не передавались, а також заходи дисциплінарного чи громадського впливу до нього раніше не застосовувалися. **За що накладаються дисциплінарні стягнення? Які умови необхідні для звільнення працівника при втраті довір'я? Яку ухвалу повинен винести суд?**

78. Із завідуючим складом автотранспортного підприємства міжобласних магістральних сполучень Герасименко при прийнятті його на роботу був укладений, письмовий договір про повну матеріальну відповідальність за збереження товарно-матеріальних цінностей, переданих під його відповідальність. Через 6 місяців у нього була виявлена нестача товарно-матеріальних цінностей на суму 340 крб. Враховуючи, що ця нестача не була пов'язана з користю чи особистим інтересом, а була викликана виявленою

28. Рева С. купив у Кубко Т. будинок, але через місяць звернувся з заявою про розірвання договору, мотивуючи це тим, що продавець приховав від нього недоліки — прогнившу підлогу, віконні рами, стропила. Кубко проти позову заперечує, посилаючись на те, що до укладання договору Рева рік квартирував у цьому будинку, тому мав можливість його належним чином оглянути. **Вирішіть справу.**

29. Слюсар Верес М. зв'язався з поганою компанією. Свою платню почав програвати в карти, нарди, шахи. Його дружина звернулася з проханням до директора підприємства, де працював Верес, щоб заробітну плату чоловіка видавали безпосередньо їй, оскільки в сім'ї є малолітні діти, яких треба годувати. Директор відповідний наказ видав. **Які підстави обмеження дієздатності? Дайте пораду дружині Вереса.**

30. У лікарні Вій С. в присутності чергового лікаря та хворих сповістив свого небожа, що все своє майно він заповідає йому. Небіж викликав нотаріуса, але дядько помер. **В якій формі повинен бути складений заповіт? Чи має право на спадщину Вія його небіж, якщо інших родичів у померлого немає?**

31. Водій автомобіля Сом К., залишивши працюючим двигун, вискочив з салону до кіоску за цигарками. Боков Т., який перебував у нетверезому стані, вирішив "покататися", сів в машину і вчинив наїзд на пішохода. **Що таке джерело підвищеної небезпеки? Хто буде нести відповідальність за заподіяну шкоду в даному випадку?**

32. Думов З. подарував своєму онукові Сергію будинок, але при цьому отримав від нього розписку про те, що будинок за життя діда продаватися не буде. Через рік, перебуваючи в скрутному матеріальному стані, Сергій продав будинок Бобову. Думов звернувся з позовом до суду про визнання договору купівлі-продажу будинку недійсним, надавши при цьому посвідчену начальником ЖКК розписку. **Що таке цивільна правоздатність? Чи буде договір купівлі-продажу визнаний**

визнання недійсним договору вічного утримання та про визнання права власності на будинок. В заяві вказано, що на прохання Гнатюк В.(сестри відповідача), яка мала потребу в сторонньому догляді, була укладена угода про довічне утримання. Договір не був нотаріально посвідченим, проте умови його виконувались повністю. У зв'язку з тим, що відповідач звернувся до нотаріальної контори про передачу свідоцтва на право власності в порядку спадкування на майно померлої, вона звернулася з позовом. **Проаналізуйте дії?**

25. Душевнхворий Колос А., який був в судовому порядку визнаний недієздатним, за відсутністю свого опікуна Лося В. продав Шепелю К. піаніно. Після повернення з відрядження Лось почав вимагати від покупця повернення інструменту. Шепель проти позову заперечує, посилаючись на те, що йому не був відомий факт знаходження Колоса під опікою, за піаніно він повністю розрахувався, тому і не повинен нести збитки через те, що опікун залишив підопічного без нагляду. **Яке рішення повинен винести суд? Чи вплине на рішення справи факт пошкодження піаніно внаслідок аварії під час перевезки?**
26. П'ятнадцятирічний Орест за зароблені гроші купив у свого сусіда Велета вівчарку. Батьки Ореста зажадали від Велета повернення грошей, оскільки вони не схвалюють укладену угоду. Велет від собаки відмовився і гроші не повернув. Батьки Ореста звернулися до суду. До розгляду справи в суді, коли Орест вигулював собаку, пес вирвався і розірвав шкіряну куртку на Хляпі. **Який обсяг дієздатності у неповнолітніх? Як вирішити конфлікти, що виникли?**
27. Підприємство за договором оренди передало заводу трактор. Через місяць машина вийшла з ладу. Завод виконав капітальний ремонт і протягом наступних 3-х місяців не сплачував орендну плату, зарахувавши її у вартість ремонту. Підприємство звернулося з претензією про сплату заборгованості за оренду і сповістило про розірвання договору. **Які обов'язки покладаються на сторони щодо ремонту? Дайте роз'яснення по справі.**

Герасименком халатністю в роботі, автотранспортне підприємство своїм наказом поклало на винного обмежену матеріальну відповідальність у розмірі середнього місячного заробітку, тобто у сумі 145 грн. Чи відповідає трудовому законодавству прийняте рішення? **Яку відповідальність повинен нести завідуючий складом? В якому порядку проводиться стягнення з працівника, що заподіяв матеріальну шкоду?**

79. 3 бригадою працівників госпмагу правління споживчого товаристві уклало договір про бригадну матеріальну відповідальність. До складу бригади входили завідуючий і три продавці. При інвентаризації товарно-матеріальних цінностей в магазині була виявлена нестача товарів на суму 820 грн. Правління споживчого товариства постановило: суму нестачі стягнути з усіх членів бригади в рівних частках, тобто по 205 грн. з кожного. Чи правильна постанова правління споживчого товариства? У чому суть і значення бригадної матеріальної відповідальності? Як визначається доля відповідальності кожного члена бригади з бригадною матеріальною відповідальністю? **В яких випадках бригада звільняється від відповідальності?**

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО

1. Коли Олександра Н. проводжали до лав. Збройних Сил, його дядько С. при свідках пообіцяв, що після повернення Н. із служби він передасть племінникові мотоцикл. Через 2 роки, коли Олександр повернувся додому, він нагадав про обіцянку, але С., відмовився передати мотоцикл, мотивуючи це тим, що суттєво змінилася економічна ситуація. **Хто правий у цьому випадку?**
2. Громадянин С. продав художникові П. картину, отримавши за неї 1000 грн. Під час переговорів щодо продажу П. запевнив С., що картину написано маловідомим автором, хоча П. знав, що насправді вона належить пензлю відомого художника Ярошевського. Через деякий час П. здав картину на аукціон, вказавши справжнього автора і початкову ціну 15000 грн. Довідавшись про це, С. звернувся до суду, вимагаючи повернення йому картини. **Вирішіть цю справу.**
3. Шістнадцятирічний Дмитро Ч. працював слюсарем та навчався у вечірній школі. Отримавши заробітну плату (60 грн.), він придбав у свого однолітка школяра Олега Р. собаку за 20 грн., уклавши письмову угоду. Мати Дмитра, дізнавшись про покупку, почала вимагати від батька Олега, забрати собаку назад та повернути гроші, мотивуючи це своєю незгодою з угодою, що її уклав неповнолітній син. Але батько Олега відмовився зробити це, вказавши, що дав попередню згоду своєму синові на продаж собаки. Мати Дмитра звернулася до суду. **Яке рішення повинен прийняти суд?**
4. Учні 9 класу Микола Р. та Тарас М., проходячи пізно ввечері повз закритий магазин, помітили пожежу, що виникла всередині приміщення. Микола, розбивши вітрину, почав гасити пожежу, збиваючи полум'я курткою, а Тарас викликав пожежних та кинувся на допомогу. Під час гасіння пожежі Тарас збив з вітрини сервіз, який при цьому розбився. Під час

20. Петрова звернулася в нотаріальну контору з проханням видати свідоцтво про право успадкування майна, яке належало її чоловіку. До заяви додала рішення суду про визнання чоловіка безвісти відсутнім. Нотаріус враховуючи, що з моменту останніх даних про чоловіка пройшло біля 4-х років, вирішив, що відповідно до закону слід вважати померлим і видав свідоцтво про право успадкування. **Проаналізуйте дії.**
21. Будинок культури уклав угоду з підприємством-виробником на придбання сучасної аудіоапаратури. Апаратуру поставили покупцю своєчасно. Після відправлення продукції підприємства було встановлено, що на документах невірно вказано найменування відділу банку і номери банківського рахунку будинку культури. На вимогу підприємства БК повідомив, що не має своїх рахунків в банку, а його фінансове обслуговування здійснює акціонерне с/г підприємство "Зоря". Отриману апаратуру повернути не може, бо вона вже змонтована і встановлена. **Проаналізуйте. До кого слід звернутися про оплату вартості апаратури?**
22. Ресторан придбав у комісійному відділі картину видатного художника сучасності. Картина була поміщена в одному із залів ресторану. Один із відвідувачів звернув увагу, що це підробка, бо оригінал її знаходиться в музеї. Було доведено, що магазин продав ресторану підробку. Ресторан звернувся з позовом в арбітражний суд з вимогою визнати договір купівлі-продажу недійсним. **Яке рішення може прийняти суд? Наслідки?**
23. У судовому засіданні Король не відмовлявся, що погрожуючи зброєю, він заволодів шапкою з цінного хутра і шкіряною курткою, які належали Петренку. Але згодом між ними була укладена угода купівлі-продажу цих речей, за якою Король сплатив Петренку 300 грн. Петренко пояснив суду, що не бажав мати неприємностей від Короля, тому вирішив продати йому шапку і куртку. **Чи правомірна дана угода? Наслідки?**
24. Подружжя Гавриленко пред'явило позов до Гнатюка Є. Про

16. Працюючи у геологічній експедиції у віддаленому районі Карпат, громадянин Ф. дістав важку травму. Побоюючись за своє життя, він вирішив залишити заповіт. Написавши заповіт, він звернувся до начальника експедиції з проханням засвідчити його. Той, прочитавши заповіт вголос, висловив обурення щодо його змісту — своє майно Ф. заповідав не дружині, а сторонній особі, але після наполягань Ф. засвідчив документ. **Чи відповідає ця процедура вимогам закону?**

17. Спадщина Ш. складається з автомобіля, дачі, внесків в ошадкасі та домашніх речей. **Як розподілятиметься спадщина у кожному із запропонованих випадків :** а) Ш. не залишив заповіту. Склад сім'ї — дружина (51 рік), дочка (12 років), що проживали разом із померлим, та син (19 років), який живе окремо із своєю дружиною; б) Ш. залишив заповіт, за яким все майно він заповів синові (22 роки) від першого шлюбу, що проживає окремо. Разом з Ш. проживали дружина (49 років) та дочка (15 років); в) Ш. залишив заповідальне розпорядження в ошадкасі, за яким вклад має бути переданий його товаришеві, щодо іншого майна заповіту немає. Ш. проживав один, родичів немає.

18. Учні кулінарного технікуму під час перерви грали у футбол. М'ячем, якого вдарив 15-й хлопець було вибито шибку у вікні магазину. Дрібне скло впало на посуд з тістом. У зв'язку із відмовою Ніколенка відшкодувати збитки, магазин звернувся до суду з позовом про стягнення вартості шибки і плати за роботу його по встановленню (40 грн), а також 200 грн за пошкоджене тісто. **Чи підлягає позов задоволенню? На підставі яких нормативних актів?**

19. Пенсіонер, який мешкав у м. Ізмаїл мав будинок, ділянку, гараж, автомобіль, та ін. Потрапив в автомобільну аварію, одержав струс мозку і після виходу з лікарні часто скаржився на головний біль. Невдовзі він продав все майно за значно нижчою ціною і виїхав жити в село до рідного брата. Син його, який проживав окремо від батька звернувся з вимогою повернути все майно, оскільки за його думкою батько став недієздатним. **Чи правомірна вимога сина?**

гасіння було пошкоджено також куртку Миколи. Пізніше адміністрація звернулася з вимогою до Миколи та Тараса відшкодувати вартість вітрини та сервізу, вважаючи, що ці втрати стали наслідком некваліфікованих дій підлітків. **Яке рішення має бути прийнято?**

5. Громадянин К., проходячи повз склад заводу "Радар", помітив вогонь на горищі складу. Разом із працівником складу Б., що прибіг, помітивши вогонь, вони зламали двері сараю громадянина Ф., що стояв поряд, і взяли там драбину та відра для гасіння пожежі. Вогонь вдалося загасити, але при цьому згоріли куртка К. та драбина Ф. Крім того, К. дістав травму, для лікування якої він витратив певну суму грошей, К. та Ф. звернулися до суду з вимогами відшкодувати втрати, які вони понесли (К. вимагав відшкодування з боку заводу, а Ф. — з боку громадянина Б., що безпосередньо вчинив збитки). **Яке рішення прийме суд?**

6. Дванадцятирічний Олександр П. брав участь у кінозйомках і отримав винагороду — 400 грн. На ці гроші він придбав солодощі (2 грн.), блокнот і ручку (5 грн.) та годинник (350 грн.). Але батьки, вважаючи ці витрати нерозумними, звернулися до магазину з вимогою прийняти назад покупки та повернути грошів Адміністрація відмовилася, посилаючись на те, що Олександр повідомив касира та продавця, що це його власні зароблені гроші. **Хто правий в цій ситуації?**

7. Громадянин С. взяв у борг 200 грн. у К. строком на один рік. Коли рік минув, С. повернув гроші телеграфним переказом. Отримавши 200 грн., К. зателефонував С. і сказав, що гроші треба було б повернути особисто, до того ж вони повернуті без урахування інфляції (знецінення) і навіть без урахування відсотків, що були б нараховані при зберіганні грошей у банку чи ошадкасі. Але С. відмовився виконати цю вимогу, вважаючи її незаконною. **Хто з них правий?**

8. Сімнадцятирічний Андрій Р. після закінчення школи влаштувався на роботу в НДІ ортопедії лаборантом. Через деякий час до директора НДІ прийшов батько Андрія та

розповів, що його син недоцільно використовує свою зарплату — витрачає на колекціонування моделей автомобілів, поштових марок тощо, а. додому приносить надзвичайно мало грошей, незважаючи на складні матеріальні умови сім'ї — мати Андрія — інвалід, непрацездатна, двоє сестер — школярки, батьківської зарплати не вистачає для життя. На прохання батька, директор дав вказівку Видавати зарплату Андрію лише у присутності батька або самому батьку. **Чи немає порушень у цьому рішенні?**

9. Тринадцятирічний Віктор М. отримав у дарунок від бабусі магнітофон. Через два місяці він, за погодженням з бабусею, обміняв магнітофон на кінокамеру, яку сусід Сергій Т. привіз з-за кордону. Але батько, дізнавшись про це, почав вимагати від Сергія повернути магнітофон і забрати кінокамеру, мотивуючи це відсутністю своєї згоди на обмін. Але Сергій та Віктор не погоджувалися, аргументуючи це тим, що магнітофон — дарунок бабусі, а вона дала згоду на обмін. **Хто тут правий?**
10. Костянтин У. домовився з Оксаною М. про купівлю велосипеда. Він сплатив гроші, отримав розписку і, зважаючи на сильний дощ та пізній час, вирішив за згодою Оксани забрати велосипед наступного дня. Але наступного дня, коли він прийшов до продавця, виявилось, що велосипед продано Валерію Д., який запропонував значно більшу суму. Але Костянтин вимагав передачі купленого ним велосипеда. **Хто правий у цій ситуації?**
11. Збираючись подорожувати Сергій Т. купив у магазині 10 банок м'ясних консервів. Але наступного дня, пакуючи консерви, хлопець виявив, що банки здуті. Вважаючи продукти недоброякісними, він звернувся до магазину з вимогою обміняти консерви. **Чи базується його вимога на законі?**
12. Громадянці В. шлюбний вік за її заявою знижено до 16 років, вона одружилася з громадянином Р. У зв'язку з цим вона переїхала до чоловіка в місто, а старий будинок, у якому вона жила до того окремо від батьків і який отримала у спадщину

від дідуся, продала громадянці А. під знесення за невелику суму. Але батьки В., довідавшись про це, заявили вимогу анулювати цю угоду, мотивуючи це тим, що В. — неповнолітня, їхньої згоди на продаж не отримано, а сума, що її сплатила А. не відповідає справжній вартості будинку. В. відмовилася. **Хто правий у цій ситуації?**

13. Громадянин П. згодився допомогти своєму товаришеві М. На власній автомашині "Жигулі" П. перевозив домашні речі на нову квартиру. Під час однієї з поїздок автомобіль потрапив в аварію і перекинувся, М. був викинутий з автомашини та дістав тілесні ушкодження. Через деякий час, одужавши, М. почав вимагати відшкодування витрат, які він поніс, для лікування своїх травм та розбитого під час аварії телевізора. П. відмовився, мотивуючи це тим, що, як встановила автотехнічна експертиза, його вини в аварії немає, у порушенні кримінальної справи було відмовлено. М. звернувся до суду. **Яке рішення прийме суд?**
14. Шістнадцятирічний школяр В., його одноліток — слюсар заводу Ш. та дванадцятирічний учень школи Л. зробили саморобний вибуховий пристрій та підірвали його у дворі свого будинку. Під час вибуху було пошкоджено автомобіль, що стояв поряд, та гойдалки на дитячому майданчику. Житлово-експлуатаційна дільниця та володар автомобіля звернулися до суду з вимогою відшкодувати збитки. Але винні почували себе досить спокійно — адже вони ще не досягли повноліття, тому їм нічого не загрожує. **Чи відповідає їхня впевненість закону?**
15. Громадянин Т. їхав на велосипеді вулицею. Раптом він втратив свідомість внаслідок серцевого нападу. Велосипед, продовжуючи рух під ухил, набрав швидкості і наїхав на пішохода С., що переходив вулицю на позначеному переході. Внаслідок наїзду С. отримав важкі поранення, потрапив у лікарню і велосипедист. Після одужання С. звернувся до суду з вимогою відшкодування витрат з боку Т. **Яке рішення має прийняти суд?**

38. К. вночі проник до магазину з метою викрадення грошей із сейфу. У зв'язку з тим, що з допомогою відмичок відкрити замок сейфа не зміг, він втік з магазину, нічого не вкравши. **Дайте юридичну оцінку діям К.**
39. Б., перебуваючи у пивного ларька, посварився з М, який кілька разів вдарив його. Розлютувавшись, Б. сходяв додому і повернувся з ножом. Побачивши в руках у Б. ніж, М. кинувся тікати. Б став його переслідувати. В цей час по вулиці ішов Т. і, жартуючи, підставив М. ногу, від чого той упав. Цим скористався Б, який, підбігши до М, що лежав на землі, наніс йому кілька ударів ножом. Від нанесених тілесних ушкоджень М. відразу ж помер. **Яку роль у вбивстві відіграють вказані вище особи?**
40. М., раніше судимий за ухилення від сплати аліментів на утримання дітей, у серпні вчинив крадіжку продуктів харчування із ларька, а через два тижні був затриманий під час проникнення до квартири гр. П. (див. ст. 114, 81,140 КК України). **Які види множинності злочинів є у діях М.?**
41. К., якому виповнилося 20 червня 1993 р. 18 років, в самий день о 23 годині вчинив вбивство гр. П. із хуліганських мотивів (ст. 93 п. «б» КК України). **Яке покарання йому може призначити суд?**
42. Д. був затриманий за крадіжку індивідуального майна (ст. 140 ч. 1 КК). Під час слідства було встановлено, що перед злочином він вчинив злісне хуліганство (ст. 206 ч. КК). Суд за ст. 140 КК призначив йому покарання у вигляді позбавлений волі на строк 1,5 роки, а за ч.2 ст. 206 КК — 4,5 років позбавлення волі. **Вкажіть, яку остаточну міру покарання може призначити суд застосовуючи принцип складання покарань за сукупністю злочинів.**
43. Громадянин О., звільнившись із місць позбавлення де відбував покарання у виді позбавлення волі строком на два роки за крадіжку індивідуального майна), влаштувався на роботу водієм в АТП, а через вісім місяців вчинив умисний злочин,

вони поділили добровільно. У них є дочка Тоня 17 років. Начальник відділу реєстрації відмовив їм у прийнятті заяви про розірвання шлюбу, порадивши звернутися із цим питанням до суду. **Чи правильні дії відділу реєстрації актів громадянського стану?**

21. До районного відділу реєстрації актів громадянського стану звернулися із заявою про реєстрацію шлюбу громадяни Петренко Ніна і Чокін Сергій. У пред'явленому Чокіним паспорті була відмітка про реєстрацію шлюбу з громадянкою Артемовою у 1991 р. Чокін пояснив, що рішенням суду цей шлюб був розірваний, і пред'явив копію рішення суду про розірвання шлюбу. Відділ реєстрації актів громадянського стану відмовив у прийнятті заяви на одруження. **Чи правильні дії відділу? Які роз'яснення повинен дати працівник відділу?**
22. Громадяни Іванова і Петров перебувають у шлюбі, але вже протягом двох років разом не проживають. У Іванової народилася дитина від фактичного шлюбу з Нікітіним, який визнав себе батьком дитини. Нікітін наполягає, щоб його записали батьком дитини. Петров не заперечує проти цього. **Як вирішити дане питання згідно з чинним законодавством?**
23. Трачук П. Я. перебував у зареєстрованому шлюбі з Коваль Н. У них є дочка Оксана 4 років. 15 вересня 1994 р. шлюб було розірвано. Колишнє подружжя проживає в різних місцях. Дочка живе з матір'ю, яка чинить перешкоди для зустрічей батька з дитиною. Трачук звертався із заявою в органи опіки і піклування з питання участі його у вихованні дочки. Рішенням органу опіки і піклування від 3 січня 1995 р. було встановлено, що Трачук П. Я. може забирати до себе дочку Оксану з 8 до 20 години кожної суботи. Спочатку Коваль виконувала це рішення, але протягом останнього місяця не дозволяє дочці відвідувати Трачука, порушуючи цим його батьківські права. **Як вирішити такий спір?**
24. Никоненко Ф. І. народився 7 лютого 1968 р. у сім'ї

- Никоненко В. І. і Карася П. П., між якими шлюб не було зареєстровано. Тому запис про батька у свідоцтві про народження Никоненка відсутній. З моменту народження і до досягнення повноліття Никоненко Ф. Перебував на утриманні Карася, який визнав себе його батьком, виявляв турботу про нього, виховував. Карась помер 24 квітня 1987 р., і після його смерті відкрилась спадщина. **Чи буде Никоненко Ф. спадкоємцем після смерті Карася?**
25. Батьки Петра Іванова — наркомани. Вони жорстоко поводяться із сином. Нерідко залишають його вдома самого, без нагляду. Малюк часто плаче, буває голодний. В будинку холодно. **1. Хто може звернутися до суду з порушення справи про позбавлення цих батьків батьківських прав? 2. Які наслідки позбавлення батьківських прав? 3. Який порядок поновлення в батьківських правах?**
26. У подружжя Макарових є син Сергій. До 17 грудня 1994 р. вони жили разом і виховували сина. Потім Макарова, не розірвавши шлюбу, переїхала з сином до м. Волочиська і почала проживати у своїх батьків. Відтоді Макаров не надавав дружині на утримання сина ніякої матеріальної допомоги. **1. Куди повинна звернутися Макарова із заявою? 2. Як вирішується цей спір?**
27. Дитина, Алексеев Сергій Михайлович, народилась 5 лютого 1995 р. у Шепетівці. Мати — Алексеева Марія Іванівна — з батьком дитини у шлюбі не перебувала. Від дитини в пологовому будинку мати відмовилась. Усиновлюють дитину Петрови Олег Миколайович та Ольга Семенівна. **Підготуйте проект рішення на усиовлення.**
28. Громадянин К. звернувся до суду з позовом про розлучення. Свою заяву він мотивував тим, що дружина проти його волі поступила вчитися в культурно-просвітницьке училище і пішла працювати завідуючою клубом. **Чи потрібно задовольнити позов?**
29. Подружжя В. проживали в будинку, який належить їм на
33. Косаренко в нічний час, погрожуючи вбивством, відібрав у громадянки Н. її хутряну шапку та золоті вироби (обручки та сережки). На підтвердження погрози він під час скоєння злочину тримав у руці пістолет, тобто вчинив розбійний напад. **Назвіть безпосередній об'єкт цього злочину.**
34. Т. в ніч на 1 квітня побив свою дружину, потім сповістив про це в швидку допомогу. Черговий по швидкій допомозі на виклик не відреагував, тому що знав, що Т. любить пожартувати. Дружина від нанесених тілесних ушкоджень померла. За висновком судово-медичної експертизи тілесні ушкодження були несумісні з життям потерпілої. **Чи є причинний зв'язок між бездією чергового і наслідками (смертю потерпілої)?**
35. Неодноразово судимий 20-річний Н. втягнув у скоєння квартирних крадіжок 13-річного К, у якого була перша ступінь слабоумства (дебільність). К. проникав через квартирки і квартири громадян і викрадав з них цінні речі. **Розв'яжіть питання про кримінальну відповідальність Н. та К.**
36. П. і К. на даху 5-поверхового будинку розпили спиртні напої. П., перебуваючи у стані сп'яніння, побачив біля під'їзду цього самого будинку свого брата. Заявивши, що зараз налякає брата, кинув тому під ноги пляшку з-під горілки. В цей час П. який стояв, рушив до під'їзду і пляшка, кинута П., попала йому в голову. У результаті дій П. його брат загинув. **Визначте форму вини П. щодо смерті брата.**
37. Павлюк систематично пиячив, наносив побої, вчиняв сварки. Якось ввечері він, перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, схопив дружину за коси, зтягнув в іншу кімнату і, поваливши на підлогу, став бити її ногами, погрожуючи, що заріже. Він протягнув руку за ножом, але дружина встигла першою схопити ніж і нанесла ним Павлюку три поранення, від яких він помер. **Чи підлягає дружина Павлюка кримінальній відповідальності?**

туман темний силует, затріщали кущі. "Ведмідь!" — подумав геолог, схопив з намету рушницю та вистрілив. Геологи, що схопилися після пострілу, перейшли на інший беріг річки, але замість ведмедя знайшли пораненого лісника. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

29. Працівник міліції побачив на протилежному боці вулиці кількох підлітків, що били жінку похилого віку. На крик міліціонера з вимогою припинити неподобство двоє з порушників кинулись до нього, розмахуючи металевими прутами. Вихопивши пістолет, міліціонер без попередження вистрілив у підлітків, внаслідок чого один з них одержав поранення плеча. Інші порушники після пострілу з місця події втекли. Як згодом з'ясувалося, це були підлітки 15—17 років. Побита ними жінка одержала тяжкі тілесні ушкодження. **Чи правильно діяв міліціонер, вистріливши без попередження у неповнолітнього?**
30. Особливо небезпечні рецидивісти К. і Д. 13 березня 1992 р. вчинили згвалтування гр-ки А. К. був затриманий в цей самий день, а Д. втік і переховувався, від органів прокуратури. 18 травня 1992 р. К. був засуджений Київським міським судом до вищої міри покарання. 17 червня 1992 р. Верховною Радою України прийнятий закон, який відмінив смертну кару за згвалтування. До цього часу вирок щодо К. не був виконаний. **Вкажіть, який закон слід застосувати щодо гр. К. і Д.?**
31. В. проходив по вулиці Саксаганського. Порівнявшись з будинком № 5, він посковзнувся на льоду і впав. Під час падіння збив з ніг гр-ку А, яка також упала і вдарилась головою об брукувік. Через 2 дні вона померла в лікарні. **Чи є у діях В. злочин?**
32. Г. і К. у під'їзді будинку, де мешкали, знайшли портмоне, в якому знаходилось 250000 крб. і поділили їх між собою. На наступний день вони дізналися, що ці гроші загубив їх сусід по під'їзду Шевчук. Г. на вимогу Шевчука повернув йому 125000 крб., а К. категорично відмовився зробити це. **Чи підлягають кримінальній відповідальності Г. і К.?**

праві особистої власності. В 1982 р. будинок був визнаний аварійним. Для його капітального ремонту була необхідна значна сума грошей. За взаємною згодою подружжя з цією метою був проданий автомобіль, куплений В. під час закордонного відрядження. В 1984 р. громадянин В. звернувся до суду з позовом про розлучення і розділенні майна. Він вимагає призначити йому $\frac{3}{4}$ будинку і свої вимоги мотивував тим, що ремонт будинку проведено за його рахунок, а автомобіль він купив на свою заробітну плату. **Яке рішення повинен винести суд?**

30. Київлянка Д., відпочиваючи в санаторії, познайомилась з Г., який працював на півночі інженером. Він був не одруженим і запропонував Д. вийти за нього заміж. Вона звільнилася з роботи і приїхала до Г. Але він заявив, що передумав одружуватися. **Чи може Д. звернутися в суд з проханням притягнути Г. до порядку? Чи відповідає вчинок Г. нормам моралі?**
31. Інженер Ч., який проживає в Одеській області, і вінничанка К. вирішили одружитися. К. переїхала жити до чоловіка на постійне місце проживання, і майбутнє подружжя подали заяву в бюро РАГСу. В якості спільного прізвища вони вирішили вибрати прізвище Ч. Але громадянці К. стало відомо, що сім'ю її майбутнього чоловіка знають в селі як неблагополучну. Батько і мати Ч. ніде не працювали і жили за рахунок того, що здавали в наймання свій будинок. Старший брат був неодноразово осуджений за крадіжку особистого майна громадян, пив. Ці факти підштовхнули К. змінити початкові наміри прийняти прізвище чоловіка. При реєстрації шлюбу вона побажала залишитися на своєму прізвищі, хоча Ч. не був згідним з таким рішенням. **Як повинні вчинити робітники РАГСу?**
32. Проаналізуйте ситуацію: під час шлюбнорозлучного процесу, розпочатого за позовом Б. до М., виникло питання про розділ спільного майна. Жінка вимагала розділити майно порівно, а її чоловік був проти, посилаючись на те, що майно було куплене на його власні кошти, так як Б. за час трьох років

спільного життя навчалася в інституті. **Яке рішення повинен винести суд?**

25. Сімнадцятирічний Сергій М., працюючи на заводі, виготовив кілька саморобних фінських ножів і подарував їх своїм друзям-одноліткам Євгену Р. та Дмитру П. Дмитро постійно носив ніж із собою, пояснюючи це необхідністю захисту від можливого нападу хуліганів, а Євген поклав ніж дома — він колекціонував різні види ножів. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
26. Під час проведення туристської подорожі в карельській тайзі Г. та П. пішли за дровами, але відійшли досить далеко від місця стоянки і заблукали. Їх блукання тайгою тривало три дні. Вони обходилися лише природною їжею та кількома кусками цукру, що були в них. На третій день вони натрапили на невеличку хатинку і, зламавши замок, увійшли до неї. Тут вони знайшли консерви, крупи та інші продукти, що допомогло їм відновити сили, а через два дні їх знайшов вертоліт, який після повідомлення їхніх товаришів про зникнення туристів у тайзі провадив пошук. Як виявилось пізніше, вони натрапили на склад продуктів геологічної партії, підготовлений до наступного сезону. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
27. Після сварки у клубі нетверезі А., Й. та П., озброївшись сокирами, стали ломитися в будинок до образника Д. Вони розбили шибки, погрожували підпалити будинок, почали ломитися у двері. Коли двері вже майже були розбиті, Д., попередивши нападників, вистрілив крізь двері з мисливської рушниці, що належала йому. А., зойкнувши, впав, коли його відтягли від дверей він вже не дихав. П. та М., відійшовши, продовжували кидати каміння та колоди у вікна дому, погрожували помстою. Д. вистрілив у повітря, а коли це не допомогло, вистрілив на звук, поранивши П. та перехожого С. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
28. Рано вранці робітник геологорозвідувальної партії В. вийшов до річки. Здавалося всі геологи ще сплять, нічого не чути було і з будинку лісника, що стояв трохи вище по річці на її другому березі. Раптом за річкою в кущах він помітив крізь ранковий

Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?

22. Громадяни М. і Г. разом працювали на заготівлі сіна. Під час перерви вони жартували один з Одним, а потім почали боротися. Під час боротьби Г. уперся головою в груди М. та спробував перекинути його через себе, той не піддався. Раптом Г. різко нахилив голову і одразу, збліднувши, впав. Через кілька хвилин він помер. Як встановила експертиза, під час останнього зусилля стався перелом шийних хребців, від чого Г. помер. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
23. Неповнолітні П. та В. під керівництвом раніше судимого Б. розбили вітрину магазину та викрали звідти імпортовану радіотехніку, яку потім сховали у свого знайомого Р. Через кілька днів міліція затримала Р., який зізнався у скоєному та допоміг знайти сховані речі. П. та Р. — учні 10 класу, характеризуються позитивно, В. після закінчення 9 класу не працює і не навчається, узятий на облік в інспекції у справах неповнолітніх за дрібне хуліганство, Б. раніше судимий, працює на заводі. Суд оголосив вирок — Б., П., В. та Р. засуджені до трьох років позбавлення волі кожний. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини? Чи відповідає вирок суду вимогам закону?**
24. До п'ятикласника Сергія М., який гуляв на вулиці, звернулася за допомогою незнайома жінка. Вона розповіла, що живе поруч у квартирі на першому поверсі, живе одна. Вийшла до сусідки, не взявши із собою ключа, а тепер не може потрапити додому, бо двері зачинилися. Вона просила допомогти їй — влізти до кімнати через кватирку і відкрити двері зсередини. Хлопець виконав прохання та зібрався йти додому, коли з'явилася міліція і затримала його та жінку. Жінка, як виявилось, раніше була судима за крадіжки і тепер, переконавшись, що кватирка замала для неї, використала хлопця для проникнення у квартиру. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

ЖИТЛОВЕ ПРАВО

1. Громадянин Новенко з 20 липня 1992 року є наймачем однокімнатної квартири, що знаходиться у відомчому будинку. Загальна площа квартири 32 кв. м. Новенко, маючи намір приватизувати свою квартиру, звернувся до адвоката з проханням дати відповіді на такі запитання: а) яким шляхом він може здійснити приватизацію своєї квартири; б) в який строк він може приватизувати займану квартиру; в) до якого органу і які документи він повинен подати для здійснення приватизації своєї квартири; г) який строк підготовки та оформлення документів про передачу у власність квартири; д) які документи підтверджуватимуть його право власності на квартиру; є) який порядок утримання приватизованої квартири; ж) який порядок і розмір оподаткування житла, що перебуває у власності громадян? **Дати розгорнуті відповіді на ці запитання.**
2. Сім'я Кашуків у складі чотирьох осіб — чоловіка, дружини, їхнього сина з дружиною мешкає в трикімнатній квартирі загальною площею 62 кв. м. Син проходить альтернативну службу. Чоловік (наймач цієї квартири) бажає приватизувати квартиру. **Роз'ясніть порядок приватизації цієї квартири, хто буде власником приватизованої квартири? Варіант 1.** 21 грудня 1992 року у сина й невістки наймача народилася дитина, яку прописали у цій квартирі. **Чи зміниться порядок і умови приватизації? Варіант 2. Чи зміниться рішення, якщо буде встановлено, що будинок, в якому знаходиться квартира, включений до плану реконструкції?**
3. Громадянин Радченко працював на швейно-трикотажному об'єднанні "Зірка". У 1990 році він перейшов працювати на швейну фабрику № 1, що входила до об'єднання, де 12 січня був взятий на квартирний облік. У серпні 1990 року він отримав на себе і дружину кімнату площею 41 кв. м у загальній квартирі, але з черги знятий не був. 28 травня 1992 року Радченко переводом повернувся на роботу в об'єднання "Зірка". 30 червня 1992 року він подав заяву про надання йому ізольованої площі, посилаючись на те, що його сім'я

збільшилася у зв'язку з народженням дітей-близнюків. Крім того, він ставив питання про надання йому квартири позачергово на тій підставі, що він належить до II категорії осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. На квартирний облік він був прийнятий 12 вересня 1992 року на загальних підставах. З таким рішенням Радченко не погодився і звернувся до адвоката з проханням дати роз'яснення: **1) з якого часу він вважається прийнятим на квартирний облік; 2) чи має він право отримати квартиру позачергово; 3) яким вимогам повинна відповідати квартира, яку він одержить?**

4. Громадянка Рожок перебувала на черзі для отримання жилої площі з 1989 року. У червні 1993 року за рішенням власника і профспілкового комітету вона з квартирної обліку була знята як така, що на облік взята помилково: у зв'язку з виїздом на інше постійне місце проживання сім'ї сина, вона залишилася в однокімнатній квартирі одна і за нормами жилої площі житлом забезпечена. Вважаючи, що за станом здоров'я вона має право на додаткову жилу площу і з урахуванням того, що з обліку її зняли безпідставно, Рожкова оскаржила рішення власника і профспілкового комітету. **В якому порядку повинен вирішуватись її спір і яке рішення необхідно прийняти?**
5. Сім'я Іришко, яка складається з чоловіка, дружини, сина 12 років і дочки 6 років, займає двокімнатну квартиру площею 24 кв.м. У 1990 році сім'я була взята за місцем проживання на квартирний облік для отримання трикімнатної квартири. У травні 1992 року Іришко приватизували займану ними квартиру, але з черги зняті не були. У серпні 1993 року їм була надана однокімнатна квартира площею 18 кв.м. Іришко відмовився від отримання цієї квартири і звернувся зі скаргою до міської держадміністрації щодо надання їм трикімнатної квартири. **Який порядок вирішення цього спору і яке рішення необхідно прийняти?**
6. Громадянин Драгомирецький пред'явив позов до державної адміністрації міста і громадянина Сабса про визнання ордеру

пішохідним переходом, та, не зупиняючись, поїхав далі. Перехожі кинулися на допомогу, але всіх випередив хлопець, який підбіг до постраждалого, що лежав на проїжджій частині, та, схопивши його шапку, швидко зник. Інші люди викликали "швидку допомогу" та перенесли С. на тротуар, а лікар, що опинився поруч, зупинив кровотечу. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

18. У родині відзначалося сімейне свято. Мати поклала дитину спати на ліжко між верхнім одягом запрошених та диванними подушками. До самого ранку у квартирі тривало свято, а потім стомлені батьки лягли спати. Вранці, стривожені довгим мовчанням дитини, батьки підійшли до ліжка. Дитина виявилася бездиханною. На думку експертів, вона задихнулася, опинившись під одягом гостей. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
19. Поліція штату Каліфорнія розшукує людину, яка увійшовши до залу хутрового магазину незадовго до закриття, випустила на підлогу мишу. Всі продавці з виском розбіглися, а чоловік, схопивши з вішалки норкову шубу, зник. **Проаналізуйте ситуацію з точки зору законів України.**
20. У м. Алчевську інспектори дорожньо-патрульної служби міліції звернули увагу на трьох людей, що випивали у сквері, їм було зроблено зауваження, але у відповідь почули лайку. Міліціонери спробували затримати Порушників, але ті почали бійку з інспекторами. Викликаний наряд прийшов на допомогу та затримав порушників. **и вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
21. Під час розвантаження хімічних речовин громадянин М. надихався пилом від цих хімікатів. Прийшовши додому він відчув, що його переслідує якийсь страховисько. Через деякий час галюцинації зникли, але потім відновилися вже у вигляді кількох страховиськ. Тоді М. зарядив мисливську рушницю, що належала йому, та приготувався до відбиття нападу. В цей момент хтось відкрив двері та увійшов у дім. М. вистрелив і смертельно поранив... свого рідного брата, який приїхав у гості.

14. У ніч на неділю біля одного з барів м. Білої Церкви близько 20 молодих хлопців вчинили п'яну бійку. Наряд міліції, що прибув на місце подій, запропонував припинити бійку. Зваживши на нечисленність наряду — лише три чоловіки — хлопці кинулися на міліціонерів та, збивши з ніг, почали їх бити ногами. Один з патрульних зробив попереджувальний постріл, а коли це не допомогло, відкрив прицільний вогонь. Одного з нападників було вбито, а інші кинулися хто куди. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

15. Автолюбитель повертався додому трасою Алма-Ата—Петропавловськ на власному автомобілі "Нива" з причепом. Увечері, втомившись, він зупинився на узбіччі. Через кілька хвилин до "Ниви" під'їхав КАМАЗ, з нього вийшли троє, не кажучи ані слова вони пострілами з пістолета пробили передні колеса легкової машини і почали неквапливо виймати речі з причепа. На господаря "Ниви" ніхто не звертав уваги, і він, скориставшись цим, непомітно дістав із заднього сидіння машини мисливський карабін, що лежав там, і відкрив вогонь по нападникам. Не бажаючи потрапити під кулю, грабіжники залишили місце пригоди. Наступного ранку до лікарні звернулася людина з важким вогнестрільним пораненням — ним виявився один із грабіжників, пізніше були затримані й інші. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

16. Група хлопців — 16-річні Віктор (керівник групи), Олександр, Дмитро, 14-річний Ігор та 12-річні Михайло та Сергій — почала свою діяльність з викрадення у сусідній школі програвача. Потім викрали з шкільної їдальні близько 30кг сосисок та ковбаси. При цьому вони не лише вкрали продукти, а й розкидали хліб, розлили молоко з розчавлених ними пакетів, побили посуд. Потім були й інші крадіжки. Аж поки їх не спіймали на гарячому на черговій справі. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

17. Ввечері біля станції метро "Шулявська" невідомий автомобіль збив громадянина С., який переходив вулицю позначеним

недійсним та виселення його сім'ї з квартири. Позивач зазначав, що 20 липня 1993 року на підставі рішення державної адміністрації від 3 липня 1993 року він одержав ордер на квартиру в будинку № 56 по вул. Зеленої, а 22 липня 1993 року після закінчення опоряджувальних робіт його сім'я вселилася в квартиру. 10 серпня 1993 року рішенням цієї ж державної адміністрації на цю квартиру був виданий ордер сім'ї Сабса, яка також вселилася в квартиру. Позивач просив визнати цей ордер недійсним та виселити сім'ю Сабса із квартири. Державна адміністрація пред'явила позов до Драгомирецького про визнання ордеру від 20 липня 1993 року недійсним, посилаючись на те, що цей ордер був виданий помилково. Рішенням районного суду в позові Драгомирецькому відмовлено, позов державної адміністрації задоволене й ордер на ім'я Драгомирецького від 20 липня 1993 року визнано недійсним. Відмовляючи в позові Драгомирецькому, суд послався на те, що наймодавець вправі до заселення квартири скасувати або змінити своє рішення, що Драгомирецький не мешкав у спірній квартирі і не уклав з житловим органом договору найму, не реалізувавши тим самим ордеру до вселення. Оскаржуючи рішення, Драгомирецький посилався на те, що після одержання ордеру він з дружиною, як і всі майбутні жителі будинку, допомагали прибирати, мити і фарбувати вікна і підлогу, він вставив свій замок у двері спірної квартири, що підтвердили допитані судом свідки. **Чи правильно вирішено спір судом?**

7. Громадянка Мальцева в інтересах підопічного пред'явила державній адміністрації району вимогу про зобов'язання надати позачергово жила приміщення, посилаючись на те, що після смерті батьків він був розміщений до дитячого будинку, про що вона не знала. В даний час, встановивши над ним опіку, вона забрала дитину з дитячого закладу, але квартиру, в якій підопічний проживав з батьками, надано іншій сім'ї. Відмовивши в задоволенні вимоги, адміністрація району послалася на те, що квартиру підопічному буде надано по досягненню ним повноліття і у разі, якщо він повернеться до попереднього місця проживання. В даний час Мальцева вправі поселити підопічного в квартиру, наймачем якої вона

є. **Чи правомірні дії державної адміністрації району і чи вправі Мальцева вимагати забезпечення житлом підопічного?**

8. Судді районного суду на підставі ст. 46 ЖК України поза чергою, після обрання на цю посаду в Нахімовському районі м. Севастополя, надане жила приміщення на сім'ю з чотирьох осіб. Після укладення шлюбу дочкою та народження близнюків розмір жилої площі, що припадає на кожного члена сім'ї, став таким, що виникла потреба у поліпшенні житлових умов. Після обрання на цю ж посаду в Залізничний район суддя звернувся до державної адміністрації району із заявою про забезпечення його жилим приміщенням поза чергою, як це передбачено ст. 46 ЖК України. В задоволенні клопотання судді відмовлено з посиланням на те, що пільгами, передбаченими ст. 46 ЖК України, він вже скористався при обранні на цю посаду в Нахімовському районі, подальше поліпшення житлових умов може бути проведене в загальному порядку. **Чи правильно е відмова в поліпшенні житлових умов?**
9. Одного разу від протягу вітру побилися шибки вікон, що були відкриті. Технік-наглядач, якого викликав квартиронаймач, запропонував не тільки вставити скло, а й пофарбувати віконні рами, двері, зробити побілку, хоча протягом шести років користування одержаною квартирою таких вимог з боку житлово-експлуатаційної контори на ставилося. **Чи законні вимоги техніка-наглядача ЖЕК? Які обов'язки з утримання жилого приміщення мають наймодавець і наймач жилого приміщення?**
10. Громадянка Ярченко подала до суду позов про визнання права на жилу площу у квартирі, наймачем якої є її свекруха, і вселення. Позовні вимоги Ярченко обґрунтувала тим, що поселилася у спірну квартиру у зв'язку з укладенням шлюбу з сином відповідачки. Після розірвання шлюбу їй стали перешкоджати користуватися жилою площею, тому вона просила задовольнити вимоги. Заперечуючи проти позову, свекруха посилалася на те, що згоди на постійне проживання

жінки серги. Жінка закричала, її крик почув чоловік. Коли двері ліфта відчинилися на восьмому поверсі, де живе жінка, нападник одразу отримав удар молотком по лобі від чоловіка постраждалої жінки і втратив свідомість. Міліція, яку було викликано, затримала порушника, що прийшов до тями. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

10. Пасажир М., зайшовши до вагону, поставив у купе дорожню сумку та вийшов покурити на перон. Скориставшись цим, Р. узяв сумку та непомічений вийшов з вагона. У сумці виявилось близько 3000 грн., кілька тисяч російських карбованців та деякі речі. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
11. Касир будівельного тресту Р. зустріла на вулиці циганку, яка пообіцяла за кілька хвилин зробити її щасливою. Але для цього ворожка попросила "позолотити ручку". Її слова подіяли подібно до гіпнозу. Касир кинулася на роботу і взяла із службового сейфа усю готівку — понад 10 000 грн. Почаклувавши над рукою, ворожка раптом зникла разом з грошима. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
12. Співробітники ДАІ зупинили на контрольному пункті біля українського кордону два автопоїзди МАЗів. Під час огляду в кузовах було виявлено велику кількість кольорового металу. Тоді супровідник запропонував інспекторам ДАІ 700 доларів США. Запросивши понятих, співробітники міліції склали протокол. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
13. До міліціонера, що чергував на станції метро "Політехнічний інститут", звернувся 15-річний хлопець: у нього тільки-но в тролейбусі вкрали гаманець. Хлопець розповів прикмети крадія і через кілька хвилин міліціонер упізнав крадія та затримав його. "У нього було знайдено гаманець, а також шприци та наркотики. Затриманий виявився тричі судимим. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

магазин було закрито, хлопці набрали іграшок на кількасот гривень та спробували зникнути, але спрацювала сигналізація. **Чи вчинено злочин, ким, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**

5. Двоє безбілетних пасажирів відмовилися сплатити штраф контролерам. Коли контролери запропонували залишити салон тролейбуса, "зайці" зробили це, але й виштовхали контролера. А на зупинці порушники накинулися на контролерів і почали їх бити, застосовуючи при цьому каміння. Міліціонер, що опинився поруч, затримав безбілетників, які виявилися нетверезими. **Чи вчинено злочин, ким, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
6. До будинку 92-річної бабусі-інваліда у передмісті Чикаго вдерлися два 16-річні злочинці. Один з них катав безпорадну жінку будинком в інвалідному кріслі, вимагаючи вказати місця, де заховано коштовності, та погрожуючи розправою. Скориставшись моментом, коли злочинець відійшов до свого напарника, жінка вийняла пістолет і влучним пострілом вбила грабіжника, другий втік. **Проаналізуйте ситуацію з точки зору законів України.**
7. В кинутому будинку були знайдені мертвими 18-річна Наталія Б. та 17-річний Юрій Ф. На тілі дівчини експерти нарахували близько 30 ножових ран. Швидко з'ясувалося і мета злочину — у дівчини зникли прикраси та сумочка з грошима, а з хлопця знято майже весь одяг. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
8. Співробітники ДАІ зупинили для перевірки нові автомобілі "Волга", які рухалися з Москви до Одеси. Під час огляду машин було виявлено кілька бойових гранат Ф-1. Водії заявили, що придбали їх для захисту від можливих злочинців на дорозі. **Чи вчинено злочин, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
9. П'ятнадцятирічний учень школи М. вскочив до ліфта, двері якого вже закривалися, та, погрожуючи ножем, вимагав у

невістки у квартирі вона не давала, у квартирі та не була прописана і тому права на жилу площу в ній не набула. **Як вирішити спір?**

11. Житлово-експлуатаційна контора № 10 подала позов до громадянки Кравець про виселення з квартири, посилаючись на те, що після смерті наймачки жилого приміщення відповідачка залишилася проживати в ній і відмовилася від добровільного виселення. Заперечуючи проти позову, Кравець стверджувала, що до своєї знайомої вселилася 10 років тому, перебувала на її утриманні як інвалід з дитинства, вони вели спільно господарство: Кравець віддавала наймачці квартири свою пенсію, займалася домашнім господарством. У проханні прописати її у квартиру їй було відмовлено через відсутність родинних стосунків. Вважаючи, що відповідно до ст. 64, 65 ЖК України вона набула самостійного права на жилу площу, Кравець просила задовольнити її зустрічні вимоги і відмовити в позові про виселення. **Яке рішення повинен винести суд?**
12. Херсонський бавовняно-прядильний комбінат подав у квітні 1993 р. позов до громадянина Гришка про визнання недійсним договору найму жилого приміщення і виселення, зазначаючи, що житлово-комунальний відділ комбінату без відома і рішення керівництва та профспілкового комітету 1987 р. уклав договір найму на двокімнатну квартиру з відповідачем, який проживав у ній тимчасово. Заперечуючи проти позову, Гришко посилався на те, що договір найму з ним укладений після від'їзду наймача жилого приміщення на інше постійне місце проживання. Він сумлінно протягом п'яти років виконував обов'язки за договором, оплачував квартирну плату, зробив у квартирі ремонт. **Як вирішити спір?**
13. Громадянин Дашенко подав позов до рудоуправління м. Кривого Рогу про зобов'язання надати звільнену в трикімнатній квартирі кімнату площею 12 кв. м, оскільки він у цій квартирі займає дві кімнати і потребує поліпшення житлових умов. Відмовляючи в наданні зазначеної кімнати,

рудоуправління послалося на те, що позивач унаслідок обміну жилої площі погіршив свої житлові умови і тому правила ст. 54 ЖК України на нього не поширюються. **Як вирішити спір?**

14. Громадянин Дорошенко подав позов до квартирно-експлуатаційної частини (КЕЧ) про зобов'язання передати в його користування на підставі ст. 54 ЖК України кімнату, що звільнилася в зв'язку із виїздом наймача до іншого місця проходження військової служби. Заперечуючи проти задоволення таких вимог, КЕЧ послалася на те, що зазначена кімната передана військовій частині з державного житлового фонду в рахунок 10-процентних відрахувань і тому правила ст. 54 ЖК України на цю жилу площу не поширюються. **Чи обгрунтовані заперечення КЕЧ?**
15. Громадянка Пушкарьова подала позов до колишнього чоловіка про визнання його таким, що втратив право на жилу площу на підставі ст. 71 ЖК України, вважаючи, що він без поважних причин майже рік не проживає у квартирі. Розглядаючи спір, суд дійшов висновку, що відповідач перейшов на інше місце проживання до іншої жінки, з якою вступив у фактичний шлюб, і тому втратив право на жилу площу на підставі ст. 107 ЖК України, і з цих підстав задовольнив позов Пушкарьової. Відповідач, заперечуючи проти позову, посилався на те, що у квартирі він не проживає вимушено у зв'язку з перешкодами, що їх чинить позивачка, і з метою уникнення сварок та скандалів, що їх вчиняє вона при появі його на квартирі. На підтвердження цього він подав до суду довідки з РВВС, рішення товариського суду, яким була встановлена така поведінка Пушкарьової. Заперечував відповідач і постійне проживання в іншій жінки, подавши до суду договір піднайму, згідно з яким він займає одну кімнату в цій квартирі. **Чи правильно вирішив суд спір?**
16. У зв'язку із розірванням шлюбу громадянин Кирилець звернувся до житлових органів із заявою про зміну умов договору найму жилого приміщення, займаного з колишньою дружиною і дочкою. Він зазначав, що спірна квартира

КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО

1. Група молоді поблизу готелю "Ялта" протягом тривалого часу порушувала громадський порядок, було завдано побої чоловіку, який зробив зауваження. Під час припинення цих дій нарядом міліції, що прибув за викликом, нетверезий юнак В. кинув під ноги співробітникам міліції бойову гранату із зірваною чекою. Здавалося ще мить і станеться непоправне. Але співробітник міліції влучним ударом ноги відкинув гранату у безпечне місце, де вона і вибухнула, не завдавши нікому шкоди. **Чи вчинено злочин, якщо так, то який саме, ким? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
2. Трьох закоренілих злочинців перемогла чернівчанка Оксана М. Вони увірвалися до її квартири і, погрожуючи пістолетом, почали вимагати гроші та коштовності. Раптом жінка зробила блискавичний рух, вибила зброю, важко поранивши при цьому одного з нападників, а інші, шоковані такою ситуацією, позадували до дверей та кинулися навтіки. Коли прибула міліція, жінка передала охоронцям порядку свій трофей — пістолет ТТ. **Чи вчинено злочин, який саме, ким? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
3. Касир "Київжитлокомуненерго" Л. звернулася у міліцію із заявою про те, що в неї викрадено 2000 грн. Виявилося, що близько 12 години дня до неї завітав її знайомий В. Двері до каси були відчинені, але у кімнаті нікого не було (касир на кілька хвилин вийшла до бухгалтерії). Скориставшись цим, В. прихопив гроші, що лежали на столі, та пішов геть. Через деякий час В. було затримано, він повернув гроші, які заховав у своєму дворі. **Чи вчинено злочин, ким, який? Чи є обтяжуючі або пом'якшуючі обставини?**
4. У магазині "Дитячий світ" несподівано спрацювала сигналізація. Отримавши сигнал, на місце пригоди прибула група швидкого реагування, готова до затримання небезпечних злочинців. Але застосовувати зброю не довелося. Грабіжниками виявилися два десятирічні п'ятикласники, які перед закриттям магазину сховалися під прилавком. Коли

санкції накладаються?

6. Під час проведення ревізії, при перевірці приміщення каси, в сейфі, де зберігаються готівка, цінні папери та інші бланки суворорі звітності, було виявлено грошей на суму, яка перевищувала суму, вказану в залишку, виведеному в касовій книзі на момент проведення перевірки. **Які дії ревізора в цьому випадку повинні мати місце, у тому числі і щодо грошей?**
7. Під час рейду, який проводили працівники правоохоронних органів з метою виявлення осіб, які незаконно займаються скуповуванням та продажем валютних цінностей, було виявлено ряд осіб, на яких раніше вже було накладено адміністративні стягнення за ті ж порушення. Які санкції можуть бути застосовані до цих порушників згідно з чинним кримінальним законодавством?

площею 27 кв. м. має ізольовані кімнати, одну з яких площею 8 кв. м він просив виділити йому в користування. Відмовляючи у задоволенні заяви, державна адміністрація району послалася на те, що за розміром кімната не відповідає частині жилої площі, що припадає на нього у квартирі, що з урахуванням незначного розміру підсобних приміщень рішення щодо зміни умов договору найму приймати недоцільно. **Чи правильною є відмова в задоволенні заяви Кирильця?**

17. Громадянин Жуков подав заяву про зміну договору найму жилого приміщення і визнання наймачем його сина. Державна адміністрація відмовила у задоволенні заяви, пославшись на відсутність у сина постійного місця роботи і ускладнення у зв'язку з цим в оплаті житла. **Чи правильною є відмова в зміні договору найму?**
18. Громадянин Роднев з колишньою дружиною Астаховою та дочкою проживали у трикімнатній квартирі жилою площею 49 кв. м. Після розлучення Астахова з дочкою займала дві кімнати жилою площею 37 кв. м, а Роднев — ізольовану кімнату жилою площею 12 кв. м. Пославшись на те, що його частка жилої площі становить 16,3 кв. м., а в квартирі є ізольована кімната жилою площею 16 кв. м, Роднев звернувся до суду з позовом про зміну договору найму і виділення в його користування зазначеної кімнати. Заперечуючи проти позову, Астахова посилалася на те, що протягом чотирьох років після розлучення склався порядок фактичного користування квартирою, згідно з яким вона з дочкою стали проживати у двох кімнатах, і оскільки Роднев користувався кімнатою площею 12 кв. м, вважала, що саме ця кімната повинна бути виділена в його користування. **Чи заслуговують на увагу доводи Астахової?**
19. Громадянин Бунелик та його дочка подали позов до державної адміністрації району про зміну договору найму жилого приміщення. Вони зазначали, що в двокімнатній квартирі за окремими договорами найму займають кожен по ізольованій кімнаті, і хоч проживають однією сім'єю і ведуть спільне

господарство, адміністрація відмовила в об'єднанні договорів на підставі ст. 105 ЖК України. Районний суд у позові відмовив, виходячи з того, що окремі договори найму були укладені за бажанням позивачів і що об'єднання цих договорів дозволить дочці Бунелика, яка зареєструвала шлюб, користуватися в разі вибуття її батька всією квартирою. **Чи правильно суд вирішив спір?**

20. Громадянин Максимов із сім'єю проживав у квартирі в м. Львові. У зв'язку з переїздом до м. Стрия і одержанням там квартири, він здав займану у м. Львові квартиру житловим органам, яка була надана сім'ї Савко. Через деякий час син Максимова, який навчався в аспірантурі у м. Києві, подав позов про визнання виданого громадянину Савку ордера недійсним і його виселення, посилаючись на те, що своєї згоди на переїзд до м. Стрия він не давав, в ордер на жилу площу був включений батьком без його відома. **Чи підлягають задоволенню вимоги? У разі, якщо суд визнає позовні вимоги обґрунтованими, яке жите приміщення і яким органом повинно бути надане Савку?**
21. Громадянин Сачинський з сім'єю з чотирьох осіб перебував на обліку для поліпшення житлових умов під першим номером, а сім'я Мольченка з п'яти осіб також перебувала на обліку, але під третім номером. При розподілі жилої площі ордер на трикімнатну квартиру було видано Мольченку як такому, що більше потребує поліпшення житлових умов. Сачинський подав позов про визнання виданого Мольченку ордера недійсним і виселення, вважаючи, що виданий він з порушенням правил про черговість надання громадянам жилих приміщень (ст. 43 ЖК України). Заперечуючи проти позову, Мольченко зазначав, що він із сім'єю зовсім не має житла, діти часто хворіють, а Сачинський проживає в однокімнатній квартирі, тому з урахуванням цих обставин квартира надана йому обґрунтовано. **Яке рішення повинен винести суд?**
22. На підставі рішення державної адміністрації м. Хуста на сім'ю громадянина Пирога було видано ордер на квартиру у

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

1. Під час проведення ревізії на одному з підприємств працівникам контрольно-ревізійного підрозділу було відмовлено в наданні відомостей про чисельність і склад працюючих, їхню заробітну плату в цілому та за професіями й посадами, наявність вільних робочих місць, пославшись на те, що ці відомості є комерційною таємницею. **Чи правомірні дії керівництва підприємства?**
2. Під час перевірки установи працівникам державної податкової служби було відмовлено в доступі і можливості обстежити приміщення, які використовуються для одержання доходів. **Яким правом згідно з чинним законодавством можуть скористатися в цьому випадку працівники податкової служби?**
3. Під час перевірки об'єктів державною податковою адміністрацією було виявлено певну суму прихованого прибутку. **Які фінансові санкції в цьому випадку застосовуються до підприємства — порушника податкового законодавства?**
4. Під час перевірки одного з підприємств державною податковою адміністрацією було виявлено, що бухгалтерський облік ведеться з порушенням встановленого порядку, мають місце перекручення бухгалтерських звітів, які в свою чергу подаються несвоєчасно і не за встановленою формою. З'ясувалось, що все це відбувалось з вини заступника директора з економіки та головного бухгалтера. **У якому розмірі в даному випадку можуть бути накладені адміністративні штрафи на цих посадових осіб?**
5. Під час перевірки комерційних структур працівниками правоохоронних органів спільно з податковою адміністрацією було виявлено значну кількість порушень норм щодо регулювання обігу готівки. Так, в одній із структур було виявлено перевищення встановленого ліміту залишку готівки в касі. В іншому випадку було виявлено, що ліміт залишку каси зовсім не був встановлений. У тому і в інших випадках до порушників були застосовані штрафні санкції. **В якому розмірі зазначені**

тис. куб. м води за добу та використовує для продувки технологічних систем 10 тис. куб. м повітря. При перевірці старший інспектор з охорони навколишнього природного середовища виявив також, що протягом року виробниче об'єднання скинуло забруднюючих речовин 500 тонн понад затвержені нормативи. На підставі матеріалів перевірки обласна державна адміністрація ухвалила рішення про припинення діяльності виробничого об'єднання. Директор ВО "Хлорвініл" оскаржив рішення облдержадміністрації до арбітражного суду. В позовній заяві він відзначив, що об'єднання не раз зверталося до спеціального уповноважених органів про видачу дозволів на використання природних ресурсів та скид забруднюючих речовин. Начальник держуправління екологічної, безпеки області в суді пояснив, що управління не давало дозволу на використання природних ресурсів з причини відсутності на виробничому об'єднанні приладів контролю за кількістю та якістю використання природних ресурсів. **Які відносини склалися? Дати характеристику змісту даного права природокористування. Вирішити справу.**

відомчому будинку ВО "Прикарпаттрансгаз". Як з'ясувалося пізніше, перед одержанням квартири подружжя Пиріг подарувало належний їм на праві власності будинок брату дружини Огнянику. Прокурор міста подав позов про визнання ордера недійсним і виселення. **Як вирішити спір? У разі задоволення вимог — яким органом і яке жиле приміщення може бути надане для виселення?**

23. Виробниче об'єднання "Стахановвугілля", вважаючи надання сім'ї громадянина Позднякова квартири на підставі розпорядження директора шахти і керівництва об'єднання незаконним, подало позов про виселення. Заперечуючи проти позову, Поздняков посилався на те, що будь-яких не відповідаючих дійсності відомостей про потребу в поліпшенні житлових умов він не подавав, квартира надана йому як кадровому працівнику шахти, а в попередній квартирі залишилася проживати сім'я дочки, яка заперечує проти вселення і подала позов про визнання його з дружиною такими, що втратили право на жилу площу у зв'язку з непроживанням на ній більше року. **Як вирішити спір?**
24. Перебуваючи на обліку для поліпшення житлових умов, громадянин Варга до однокімнатної квартири прописав матір, яка проживала у власному будинку в селі, але була включена сином до ордера на одержання квартири. Заперечуючи проти визнання одержаного ордера недійсним і виселення, Варга зазначав, що надана йому квартира навіть без врахування проживання матері за своєю площею знаходиться в межах встановленої ст. 47 ЖК України норми жилої площі (по 13,1 кв. м на кожного члена сім'ї). **Яке рішення може постановити суд?**
25. Громадянка Антошина з сином 10 років проживала в будинку державного фонду, що підлягав знесенню, і займала одну кімнату в загальній квартирі жилою площею 17 кв. м. Для відселення їй надана однокімнатна ізольована з усіма вигодами квартира жилою площею 19 кв.м, і у зв'язку з відмовою одержати її житловий орган подав позов про виселення. **Яке рішення слід постановити? Чи вплине зазначена**

обставина на вирішення питань про обмін чи зміну договору найму?

26. За рішенням міського суду батько і син Брянцєви у зв'язку із знесенням належного батькові на праві власності жилого будинку виселені в надану двокімнатну квартиру. Суд рішення мотивував тим, що у м. Чугуєві індивідуальне житлове будівництво не ведеться у зв'язку із відсутністю вільних ділянок, тому вимоги щодо перенесення жилого будинку визнав безпідставними, а надане для відселення жиле приміщення — таким, що відповідає вимогам закону. Брянцєви оскаржили судові рішення. **Як вирішити спір?**
27. Громадянин Новак проживав в однокімнатній квартирі в м. Здолбунові. Вироком районного суду від 16 січня 1993 року за вчинене хуліганство був засуджений до двох років позбавлення волі і взятий під варту у залі засідання. 20 квітня 1993 року президія обласного суду змінила вирок і призначила міру покарання у вигляді двох років виправних робіт без позбавлення волі. За час перебування під вартою на його квартиру був виданий ордер сім'ї громадянки Баранової. Вважаючи, що такими діями порушені його житлові права, Новак подав до суду позов про визнання ордера недійсним і виселення сім'ї Баранової. **Чи підлягають задоволенню вимоги Новака?**
28. Громадянка Грошева пред'явила позов до колишнього чоловіка про виселення без надання іншого жилого приміщення на підставі ст. 116 ЖК України за систематичне порушення правил спів-проживання, зазначаючи, що після розірвання шлюбу він систематично пиячить, вчиняє сварки і бешкетує, а вжиті заходи попередження з боку органів внутрішніх справ та товариського суду позитивних результатів не дали. Заперечуючи проти позову, Грошев посилався на те, що колишня дружина, намагаючись вижити його з двокімнатної квартири, сама провокувала сварки, на розбір яких викликала працівників міліції, які обмежувалися бесідами. Що ж до рішення товариського суду від 20 березня 1993 року, яким його визнали винним у сварці, то рішення винесено у його

коло суспільних правовідносин; чи є рішення міської Ради правомірним? Вирішити справу.

11. Одержавши земельну ділянку для ведення особистого підсобного господарства площею 0,20 га в селі Берестівка Бородянського району Київської області, громадянин Єршов уклав письмовий договір з громадянином Рябченком, за яким передав останньому у користування, земельну ділянку. Угодою передбачено, що Рябченко буде передавати Єршову половину зібраного врожаю. Укладання такого договору Єршов пояснював своєю хворобою, яка не дає йому можливості особисто обробляти земельну ділянку? Через два місяці Рябченко за згодою Єршова збудував на цій земельній ділянці теплицю. Сільська Рада винесла рішення про вилучення з користування Єршова земельної ділянки. Єршов звернувся із скаргою до суду. **Визначити коло правовідносин, чи підлягає позов задоволенню? Вирішити справу.**
12. Петренко із сім'єю та друзями виїхали на відпочинок у вихідний день і розташувались у лісозахисній зоні поблизу річки. Там вони розмістили під тентом автомобілі, розташували намети, розвели вогнище. Чоловіки стали ловити рибу, а Петренко вирішив помити автомобіль, який за час їзди забруднився.
13. За цим заняттям їх затримав інспектор з охорони навколишнього природного середовища, який склав протокол про порушення вимог загального і спеціального природокористування. У суді Петренко пояснив, що його друзі здійснювали рибальство незабороненими засобами, а машину він мив спеціальним шампунем. Що ж стосується розведення багаття, то, наскільки йому відомо, заборони з цього приводу немає. **Визначити коло суспільних правовідносин; дати аналіз видів права природокористування. Вирішити справу.**
14. Перевіркою додержання законодавства про використання природних ресурсів встановлено; що виробниче об'єднання "Хлорвініл" на виробничі потреби забирає з ріки Дністер 25

деревини для господарських потреб. До того ж значну частину цієї ділянки, на якій було згарище, Передано під автогаражі. Інша частина використовується для організації кемпінгу, стоянки для автомобілів, а це обмежило використання лісу для відпочинку місцевого населення. Сільська Рада відмовила у задоволенні клопотання, послаючись на те, "що чинне законодавство забороняє передавати у колективну власність землі рекреаційного призначення. **Чи є рішення сільської ради законним? Вирішити справу.**

9. Працівники екологічної інспекції з охорони Чорного моря затримали групу осіб на рибальському сейнері, які без відповідного дозволу виловлювали рибні ресурси за межами територіальних вод. Поставлені вимоги щодо відшкодування збитків, заподіяних власності держави незаконним виловом рибних ресурсів у виключній (морській) економічній зоні, вони, не визнавши, послаючись на те, що їх діяльність здійснювалася за межами територіальних вод, а отже у зоні вільного мореплавства. І, звісно, тут можна здійснювати будь-яку діяльність, що не суперечить принципу міжнародного морського права на вільне використання об'єктів ("загальної спадщини людства"). Вважаючи таке пояснення необгрунтованим, Екологічна інспекція з охорони Чорного моря звернулася з позовом до суду. **Визначити коло суспільних правовідносин; чи підлягає позов задоволенню? Вирішити справу.**
10. Група водіїв-пенсіонерів створила гаражний кооператив і звернулася до міської Ради народних депутатів з проханням передати у власність земельну ділянку у розмірі 2 га з розрахунку будівництва кожного гаража в межах 0,01 га. При цьому ставилося питання про доцільність передачі у власність кооперативу ставка-копані для миття автомобілів. Міська Рада задовольнила заяву кооперативу частково і винесла рішення про передачу у власність 1 га вільних земель міської забудови з розрахунку розташування 100 гаражів. Голова гаражного кооперативу звернувся до прокурора міста зі скаргою про неправомірність такого рішення. **Визначити**

відсутності. Крім того, від нього ніхто не вимагав пояснень у письмовій формі і не попереджував про можливість виселення без надання жилого приміщення. Позивачка, крім того, ухиляється від обміну займаного приміщення, хоч він пропонував декілька його варіантів. **Як слід вирішити спір?**

29. Завод ім. Лепсе подав позов до слюсаря-сантехніка Черашенка про виселення зі службового жилого приміщення у зв'язку зі звільненням за власним бажанням. Заперечуючи проти позову, Черашенко посилався на те, що займана ним квартира надавалася як звичайна, а до службових була віднесена рішенням виконкому через рік після вселення, про що він дізнався після подання позову. Крім того, він посилався і на те, що до складу його сім'ї входить мати, інвалід другої групи, жа хоч і не прописана в квартирі, але постійно з ним проживає як член сім'ї, а тому, відповідно до ст. 125 ЖК України, виселення без надання іншого жилого приміщення не може мати місця. **Чи можуть бути взяті до уваги доводи Черашенка?**
30. Громадянину Денісову, двірнику ТЕЦ, на сім'ю з чотирьох осіб для відселення зі службового жилого приміщення як особі, яка пропрацювала понад 10 років, надано двокімнатну квартиру жилою площею 31,5 кв. м. Відмовляючись від її одержання, Денісов зазначав, що службове жила приміщення, яке він займає, складається з трьох кімнат, тому такої ж площі повинно бути надано для відселення приміщення. **Чи обгрунтовані вимоги Денісова?**
31. Громадянка Попова після розлучення з чоловіком, який, залишивши одержане у зв'язку з трудовими відносинами службове жила приміщення, виїхав до іншого населеного пункту, на вимогу житлово-експлуатаційного відділу камвольно-суконного комбінату звільнити службове жила приміщення відповіла відмовою, пояснивши, що відповідно до ст. 125 ЖК України вона одинока мати, маючи на утриманні двох неповнолітніх дітей, не може бути виселена без надання іншого жилого приміщення. **Чи належить Попова до одиноких осіб, яким згідно зі ст. 125 ЖК**

України встановлено пільги при виселенні зі службових жилих приміщень?

32. Громадянину Кромарову у зв'язку з неприязними стосунками з Цукановим, з яким він проживає в одній кімнаті гуртожитку, надано інше ліжко-місце в ньому ж гуртожитку. Оскільки переселятися Кромаров відмовлявся, виробниче об'єднання подало до суду позов про примусове переселення його в іншу кімнату. **Як повинен бути вирішений спір?**
33. Заступнику голови радгоспу Якименку за домовленістю з домобудівним комбінатом надане ліжко-місце в гуртожитку комбінату. Через деякий час житлово-експлуатаційний відділ комбінату зажадав звільнити гуртожиток, але оскільки Якименко відмовлявся це зробити — подав позов про його виселення без надання іншого жилого приміщення. **Чи підлягають задоволенню вимоги комбінату?**
34. Житлово-експлуатаційна контора заводу подала позов до громадянина Соловйова про виселення з гуртожитку як такого, що звільнився з роботи за власним бажанням. Заперечуючи проти позову, Соловйов зазначав, що справжньою причиною звільнення була відмова керівництва контори надати іншу роботу, оскільки обов'язки двірника за станом здоров'я він виконувати не міг і за висновком ЛТЕК його мали перевести на легшу роботу. **Чи мають у даному випадку значення доводи Соловйова і чи можуть бути задоволені вимоги про його виселення?**
35. Житлово-експлуатаційна контора м. Керчі подала позов до громадянина Жаркого про виселення. Позивач зазначав, що наймачка жилого приміщення виїхала з Керчі для проживання у місті Мурманську, де мешкає й" син, і протягом двох років квартирою користуються тимчасові жильці-відповідачі по справі, хоч відповідно до ст. 98 ЖК України вони підлягають виселенню, але в добровільному порядку звільнити жиле приміщення відмовилися. **Чи має право ЖЕК подати такий позов і як необхідно вирішити спір?**

місце. Чи можна визнати Зінкевича Г. винним у невиконанні обов'язків у галузі екології? Вирішити справу.

7. Працівники, колишнього колгоспу створили мале підприємство для розведення риби в колгоспному ставку і порушили клопотання перед сільською Радою про передачу їм у власність цього ставка. В клопотанні та матеріалах обґрунтування зазначалось, що вже протягом 10 років вони практикувалися на розведенні різних видів риби, яку колгосп реалізовував на місцевому ринку, мають досвід рибогосподарської діяльності, а тому є підстави для передачі їм безоплатно у власність цієї водогосподарської водойми. Однак органи управління колективного господарства заперечили проти безоплатної передачі рибогосподарської водойми, оскільки її збудовано в свій час за рахунок коштів господарства. Крім того, виявили бажання отримати у власність водойму і працівники свиноферми, які сумлінно відпрацювали в господарстві більше 20 років. Сільська Рада, зваживши на обґрунтування правління колективного господарства, відмовила малому підприємству у передачі рибогосподарської водойми у власність. **Визначити коло суспільних правовідносин. Чи має право мале підприємство на передачу йому у власність рибогосподарської водойми? Вирішити справу.**
8. Колективне сільськогосподарське підприємство звернулося до сільської Ради з клопотанням про повернення і передачу у власність 12 га земель, що перебувають у користуванні міжгосподарського лісгоспу. В своїх обґрунтуваннях колективне сільськогосподарське підприємство посилається на такі обставини. До 1977 року ці землі належали колгоспу, на базі якого створено колективне сільськогосподарське підприємство, і відносились до колгоспних лісів. У 1977 році ведення лісового господарства в колгоспних лісах та користування лісом перейшло до створеного міжгосподарського лісництва, яке в кінці 70-х років було реорганізовано в міжгалузеве лісгосподарське підприємство. У сучасних умовах колективне сільськогосподарське підприємство фактично і юридичне обмежене у використанні

бруднення (гарантованого добровільного відселення), звернулася до районного народного суду з позовом на адміністрацію ЧАЕС про відшкодування шкоди, заподіяної їй здоров'ю та майну внаслідок Чорнобильської катастрофи. Суд відмовив їм у задоволенні позовних вимог, обґрунтовуючи свою відмову тим, що державою, вживаються заходи щодо зниження захворюваності населення в цій зоні. Крім того, громадянам, які проживають у даній зоні, надаються пільги і компенсації, передбачені Законом України "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи", що повною мірою, компенсують" завдану їм шкоду. Громадяни звернулися з касаційною скаргою до вищестоящего суду. **Визначити характер правовідносин, що склалися; чи правомірне рішення народного суду? Вирішити справу по суті заявлених вимог громадян.**

6. У процесі проведення контролю за охороною навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки державний інспектор з охорони навколишнього природного середовища виявив факти порушення екологічних вимог фермером Зінкевичем Г. Так, господарські споруди, які він зводить, розміщені всього за десять метрів від урізу води рибогосподарського ставу сусіднього кооперативу, з яких неочищені стоки прямо скидаються в зазначену водойму, мінеральні добрива зберігаються в зоні житлової забудови без спеціальних пристроїв схову. Крім того встановлено, що зведені житлові будинки і приміщення трьох ферм не мають відповідної проектної документації та екологічного обґрунтування.. Разом з тим встановлено, що сільська Рада проігнорувала пропозицію групи громадян про проведення громадської екологічної експертизи зазначених об'єктів. Вважаючи фермера Зінкевича Г. винним у невиконанні своїх обов'язків у галузі екології, державний інспектор виніс постанову про заборону діяльності, яка несумісна з вимогами охорони навколишнього природного середовища і забезпечення екологічної безпеки, та наклав на нього адміністративний штраф у розмірі 6 тис. гривень. **Дати характеристику суспільних правовідносин, які мають**

36. Державна адміністрація Березівського району подала до суду позов до громадянина Янута про визнання ордеру недійсним і виселення з квартири в будинку, побудованому Березівським заводом радіоелектронної апаратури, посилаючись на те, що квартира надана йому безпідставно. Заперечуючи проти позову, Янута зазначав, що квартира надана йому як висококваліфікованому спеціалісту відповідно до ст. 21 ЖК України, сам власник будинку вважає, що квартира надана йому правомірно і не ставить питання про визнання ордеру недійсним і виселення. **Чи правомірні вимоги адміністрації?**
37. Молодого спеціаліста згідно з розподілом направлено на роботу із забезпеченням жилою площею. Оскільки в обумовлений в направленні строк квартиру йому не було надано, він звернувся до суду з позовом про зобов'язання надати йому жилу площу. **Чи обґрунтовані такі вимоги та чи підлягають зазначені вимоги судовому вирішенню?**
38. Громадянин Старовойт звернувся з позовом до державної адміністрації району на Кузьміна про передачу жилого приміщення, що звільнилося в загальній квартирі, вважаючи, що він має переважне право на його одержання перед Кузьмінім, але державна адміністрація прийняла рішення про надання його Кузьміну. **Чи підвідомчі суду спори між наймачами, які проживають в одній квартирі, про переважне право на звільнене в ній жиле приміщення?**
39. Громадянка Чурпіта звернулася до Печорського районного суду м. Києва з позовом до колишнього чоловіка про визнання його таким, що втратив право на жилу площу у зв'язку з виїздом на постійне місце проживання до м. Чернігова. Суддя відмовив у прийнятті позовної заяви, зазначивши в ухвалі, що спори відповідно до ст. 125 ЦПК розглядаються судами за місцем проживання відповідача. Чурпіта оскаржила ухвалу судді. **Яке рішення повинен прийняти Київський міський суд?**

40. Житлово-експлуатаційна контора м. Овруча подала до суду позов до громадянки Красковської про виселення, посилаючись на те, що після смерті наймача однокімнатної квартири в неї самоправно вселилася відповідачка. Оскільки прокурор відмовив у дачі санкції на адміністративне виселення Красковської, зазначивши у постанові, що вона вселилася в квартиру за згодою бабусі, ЖЕК просив постановити рішення про її виселення на підставі ст. 109 ЖК України. При цьому ЖЕК вказував, що за життя наймача Красковська в квартирі не проживала, а вселилася в неї після смерті наймача, що можуть підтвердити свідки, яких слід викликати до суду. **Як повинен бути вирішений спір?**

41. Гр-н П. перебував на квартирному обліку для покращення житлових умов за місцем своєї праці на металозаводі. Там же працювала і його дружина. Згодом гр-н П. розірвав шлюб, звільнився з заводу і переїхав на постійне місце проживання в інше місто. Колишня дружина гр-на П., яка мала двох малолітніх дітей, що потребують догляду, на житлову площу, яку займала, поселила і прописала свою тітку. Через деякий час (2 місяці згодом) за особистою вказівкою директора заводу гр-на П. було знято з квартирної обліку, оскільки її чоловік виїхав для проживання в інше місце. На думку директора, з моменту виїзду чоловіка житлові умови гр-ки П. покращилися. Вселення тітки було визнане як таке, що не має суттєвого значення, бо відбулося після того, як сім'я П. була поставлена на квартирний облік. **Чи правий директор? Вирішіть дану справу.**

42. Гр-ка Р. мешкала разом із 14-річною донькою у відомчому будинку. Гр-ка Р. вступила в шлюб і перейшла жити до чоловіка, залишивши у своїй однокімнатній квартирі частину речей і вимагаючи, щоб житлово-експлуатаційна контора визнала наймачем квартири її дочку. Контора звернулася до суду з позовом про виселення дочки з цієї квартири і переселення її у квартиру, де мешкають мати і вітчим. **Чи може 14-річна дитина бути стороною за договором найму жилого приміщення? Чи є підстава для задоволення позову?**

Конвенцію ООН по транскордонних аваріях і катастрофах. Це рішення зазначені громадяни оскаржили до обласного суду. **Визначити коло суспільних правовідносин; чи підлягає касаційна скарга задоволенню? Вирішити справу.**

3. Згідно з рішенням міської Ради народних депутатів частина міських лісових угідь разом з водоймою, що на них знаходиться, природним національним Парком, регіональним ландшафтним парком, історико-культурним заповідником віднесено до категорії рекреаційної території з обмеженим режимом їх господарського та комунально-складського використання. Начальник міжрайонного лісового господарства Волошин П. оскаржив це рішення до арбітражного суду, вважаючи, що зміну цільового використання лісових угідь здійснено з порушенням чинного законодавства. **Визначити коло суспільних правовідносин; чи підлягає скарга задоволенню? Вирішити справу.**

4. У процесі будівництва комбінату біопрепаратів ініціативна група громадян на чолі з біологом Короленком Ц. Звернулася до місцевої державної адміністрації з пропозицією провести громадську екологічну експертизу матеріалів розміщення зазначеного об'єкта, враховуючи, що його експлуатація може суттєво погіршити екологічну обстановку в регіоні та викликати непередбачені генетичні наслідки у населення, яке проживає на цій території. Місцева державна адміністрація відмовила у їх проханні, посилаючись на ту обставину, що за проектом даного будівництва вже проводилася державна екологічна експертиза і тому немає потреби у проведенні громадської екологічної експертизи. У відповідь на відмову Короленко Ц. при підтримці місцевої екологічної організації став вимагати прилюдного обговорення матеріалів будівництва даного об'єкта і звернувся до суду зі скаргю на дії державної адміністрації. **Дати характеристику правовідносин, що склалися; чи є в даному випадку порушення екологічних прав громадян? Вирішити справу.**

5. Група жителів, які проживають у зоні радіоактивного за-

ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО

1. Спільним рішенням садівничих товариств "Ольвія" і "Гермес" на ділянці суміжних невикористовуваних, земель було створено ставок загального користування і рекреаційного призначення. Навколо цієї водойми було посаджено парк, розміщено майданчики для дитячих атракціонів, літні намети платних послуг побутового призначення та влаштовано стежки здоров'я. Враховуючи, що члени садівничого товариства "Гермес" перестали здавати виручені кошти в касу товариства "Ольвія", „Останнє на своїх зборах змінило цільове використання, водойми на частині їх земельної ділянки. "Ставок було перегороджено і зариблено, зелені насадження вирублено для будівельних потреб товариства, а земельну ділянку стали використовувати під колективний сад. Товариство "Гермес" звернулося з позовом до суду про відшкодування збитків, заподіяних зміною цільового використання земель. У позові зазначалося, що значні витрати на створення території рекреації були витрачені ними, зокрема по створенню водойми, рекреаційному обслуговуванню населення та здійсненню касових операцій. **Визначити коло суспільних правовідносин; чи підлягає позов задоволенню? Вирішити справу.**
2. До міського суду звернулися громадяни з позовом про відновлення порушених прав, зокрема щодо відшкодування збитків, заподіяних їх здоров'ю та майну внаслідок аварії на заводі по виробництву біопрепаратів. Позивачами у справі виступили як громадяни, що проживають навколо заводу, такі його працівники, які дістали ушкодження здоров'я під час аварії. Міський суд відмовив у задоволенні позовних вимог громадян з таких підстав: працівникам підприємства, заподіяна шкода компенсована виплатою допомоги з фонду соціального страхування; потерпілим, громадянам від аварії, що проживали поблизу заводу, відповідно через відсутність спеціальних норм по відшкодуванню збитків, заподіяних внаслідок промислових аварій і катастроф. У рішенні суду також зазначалось, що немає можливості застосувати норми міжнародного права, оскільки Україна не ратифікувала

43. Подружжя Ш. з дочкою та сином мешкали у квартирі, яка складається з двох суміжних кімнат площею 10 та 19,5 кв. м. У 1990 р. чоловік подав заяву про розлучення, але в позові йому було відмовлено. У зв'язку з цим він почав скандалити і вчиняти дрібне хуліганство. В лютому 1992 р. він пішов з сім'ї і в квартирі більше не проживав. У березні 1993 р. Ш. Подала позов до суду про визнання чоловіка таким, який втратив право на жилу площу. Відповідач проти позову заперечував, мотивуючи тим, що шлюб із позивачкою не був розірваний, а дружина і дочка заважала йому мешкати у спірній квартирі, чим і вимусили його піти з квартири. **Як вирішити даний спір?**
44. Громадянинові А. на праві приватної власності належав будинок, який складався з двох ізольованих квартир загальною площею 30 кв. м. кожна. Одну з кімнат займала студентка Ш. з дитиною за договором найму. Рішенням міськвиконкому земельна ділянка, на якій знаходився будинок гр. А., була передана установі під забудову. Установа надала гр. А. двокімнатну квартиру площею 29 кв. м. У наданні ж квартири гр-ці Ш. установа відмовила під приводом того, що виконком місцевої ради не давав згоди на її прописку в цьому домі і прописалася вона обманним шляхом. Крім того, як вважає установа, гр-ка Ш. не має права на надання жилого приміщення ще й тому, що вона приїхала на навчання з іншої місцевості, куди й може бути направлена після закінчення навчання. **Як вирішити спір?**
45. Група мешканців одного з під'їздів багатоквартирного будинку звернувся до суду з позовом про виселення фірми «Пульс» із квартири, що належить на праві приватної власності гр. П., який уклав з даною фірмою договір оренди. Свої вимоги мешканці мотивують тим, що фірма використовує квартиру як нежиле приміщення, чим спричиняє незручності мешканцям. **Вирішіть справу по суті.**
46. Подружжя Т. у 1990 році виїхало з м. Кременчука на роботу до крайньої півночі, забронювавши трикімнатну квартиру до

31 травня 1993 року. У травні 1992 року шлюб між ними було розірвано, тоді ж (30 травня 1992 року) достроково було розірвано трудовий договір і чоловік виїхав у невідомому напрямку. 20 листопада 1993 року він повернувся до м. Кременчука з іншою сім'єю з наміром оселитися в заброньованій квартирі, вважаючи, що право на жилу площу він не втратив, оскільки не минув пільговий шестимісячний термін після закінчення дії броні. Вселитися йому перешкодила колишня дружина, на думку якої, дія броні у відношенні колишнього чоловіка втратила юридичну силу наприкінці травня 1992 року, тобто з моменту дострокового розірвання ним трудового договору. З цього ж моменту і повинен відраховуватися пільговий шестимісячний строк, який, на її думку, давно минув, отже, її чоловік втратив право на жилу площу. **Дайте висновок у даній справі.**

47. Громадяни К., Ш. і Б., які мешкають у відомчих будинках, дістали згоди на обмін квартир. Дві двокімнатні квартири (квартира гр. Б. Площею 30 кв. м. і квартира її свекрухи площею 28 кв. м.) обмінювалися на трикімнатну квартиру площею 53 кв. м., в якій одну кімнату займала сім'я гр. К., а дві - сім'я Ш. Після оформлення обмінних ордерів та проведення ремонту квартир гр. Б відмовилася від обміну, заявивши, що її син, який перебував на дійсній військовій службі, не дав своєї згоди на обмін. Відмовилася від обміну також і її свекруха, мотивуючи це тим, що вона не бажає жити в спільній квартирі з невісткою. **Як повинен вирішитися цей спір? Які існують додаткові правила про умови та порядок обміну жилих приміщень у нормативних актах?**

48. У 1990 році подружжя Н. і К. одержало кімнату площею 12 кв. м. У 1991 році їх шлюб було розірвано. Громадянин Н. взяв шлюб з гр. Т. і з дозволу її батьків фактично оселився в них (гр. Т. мешкала з батьками в цьому ж населеному пункті у квартирі з площею 28 кв. м.). у вересні 1993 року гр. К. звернулася до суду з позовом про визнання гр. Н. таким, що втратив право на жилу площу. В народному суді свідки (двірник Н., завгосп М.) посвідчили, що вони інколи бачили

гр. Н. коли той приходив додому і грав у дворі в доміно, а сусіди по квартирі підтвердили, що гр. Н. з 1991 року заходив у квартиру лише для того, щоб прийняти ванну, і в зв'язку з цим сплачував газ. Тут же зберігалися і його особисті речі. Після неодноразового судового розгляду суд відмовив гр. К. у позові на тій підставі, що факт непроживання гр. Н. у спірній квартирі більше 6 місяців не доведено. **Чи правильним є рішення суду? кого згідно з законом можна вважати членом сім'ї наймача? Які його права на жилу площу?**

49. Громадянка К. разом із 12-річним сином мешкала в будинку, що належав місцевій раді, і займала кімнату площею 15 кв. м., У зв'язку із загрозою обвалу будинку гр. К. за санкцією прокурора була виселена. Їй надали кімнату розміром 15,5 кв. м. в іншому будинку. Однак гр. К. звернулася зі скаргою до прокурора області, вважаючи, що при виселенні були порушені її права, оскільки надана їй кімната менш упорядкована, погано освітлена і має незручне планування. Крім того, вона вважає, що їй повинні бути надані дві кімнати, оскільки синові вже 12 років і він хворіє на бронхіальну астму. **Як повинна бути вирішена ця скарга?**

Навчальне видання

Олег Анатолійович Мельничук – доктор історичних наук

Ольга Федорівна Мельничук – кандидат юридичних наук

ПРАКТИКУМ З ПРАВОЗНАВСТВА

Для студентів неюридичних спеціальностей
денної та заочної форм навчання

Відповідальний за випуск – *проф. Шестопалюк О.В.*

передбачений ст. 206 КК України (хуліганство). **Чи можливо звільнити О. від кримінальної відповідальності передачею матеріалів справи на розгляд товариського суду?**

44. 15.05.1991 р. В. був засуджений до трьох років позбавлення волі за вчинення крадіжки індивідуального майна громадян. **У якому році у нього буде погашено судимість?**
45. Красиков та Філій, озброєні пістолетом "ТТ", неодноразово вчиняли напади на громадян з метою пограбування. Одного разу за кілька хвилин до закриття крамниці Красиков і Філій зайшли до неї, і під погрозою застосування зброї запропонували касиру Труновій віддати гроші. Трунова передала їм 8400 грн. виторгу, приховавши від злочинців відкладені незадовго до нападу в окрему шухляду 510 грн.. Після нападу Трунова засвідчила, що грабіжники забрали весь виторг, тобто 8910 грн., обернувши на власну користь. 510 грн. **Кваліфікуйте дії Красикова, Філія і Трунової.**
46. Службові особи Харківського обласного комітету ДТСААФ Петровський та Громов протягом 1990-1996 рр. занесли до службових листів на обмін іноземної валюти, що адресовані керуючому Харківським відділенням Укрсоцбанку, осіб, які начебто повинні були у службових справах виїздити за кордон. Одержана таким чином валюта продавалася знайомим, які використовували її у своїх приватних поїздках за кордон. Як встановлено розслідуванням, протягом зазначеного терміну сума незаконного обміну іноземної валюти у вигляді польських злотих, чеських крон, болгарських левів та ін. становила 5000 грн. **Кваліфікуйте дії Петровського та Громова.**
47. Мойсєєв, прийшовши у будинок Бабіна, почав вимагати від нього повернення боргу у сумі 2000 грн. На цьому ґрунті між ними виникла сварка, що перейшла у бійку, під час якої Мойсєєв наніс потерпілому удари пляшкою, руками, ногами по голові та інших частинах тіла. Коли Бабін упав на підлогу і припинив опір, Мойсєєв скористався його безпорадним станом, обшукав кишені його одягу і забрав гроші, що там були. Від ушкоджень Бабін помер. Слідчий кваліфікував вчинене за п.

"а" ст. 93 як вбивство з корисливих мотивів. Чи правильна така кваліфікація?

48. Постолюв, зобов'язаний на підставі постанови судді сплачувати аліменти на утримання малолітньої дочки, не сплачував їх, у зв'язку з чим його дружина звернулася до народного суду з проханням притягнути Постолюва до кримінальної відповідальності. У справі було встановлено, що заборгованість по аліментах становить шість місяців. На цій підставі він був засуджений за ст. 114 КК України строком до одного року виправних робіт. Адвокат Постолюва звернувся до обласного суду з касаційною скаргою, у якій просив вирок народного суду скасувати, а підзахисного звільнити від відповідальності за відсутністю складу злочину, тому що ухилення Постолюва від сплати аліментів не містить ознак злісності. Скарга була мотивована тим, що Постолюва не попередили про кримінальну відповідальність, місця роботи він не приховував, а заборгованість утворилася за рахунок перерв у роботі до одного-двох місяців між звільненнями з роботи, до того ж не було встановлено жодного випадку, коли б він не сплачував аліментів три місяці підряд. **Яке рішення повинен ухвалити обласний суд?**

49. Пінчук звернувся до робітників-будівельників Пуліна та Сибірієва з проханням дістати, глазуrowаного кахля для облицювання ванної та кухні своєї квартири. Взявши на будівництві кілька ящиків такого кахля, на суму 400 грн., Пулін та Сибірцев продали його Пінчуку за 300 грн. **Відповідальність Пуліна, Сибірцева та Пінчука.**

50. В одному з районів Харківської області діяла озброєна група, яка вчиняла напади на дівчат з метою їх зґвалтування. До групи належали Дробишев та Панасенко, що відбули покарання за хуліганство. Панасенко залучив до групи п'ятнадцятирічного Суровцева та сімнадцятирічного Івакіна. 13 травня злочинці підстерegli двадцятирічну Прохорову та сімнадцятирічну Авдохіну і, погрожуючи їм обрізом, що був у Панасенка, зґвалтували їх. 25 травня вони зустріли у лісі Андронову та Самойлову і, зробивши з метою залякування кілька пострілів у

ЗМІСТ

Передмова.....	3
ПРАКТИЧНІ ЗАДАЧІ	
Загальна теорія держави та права.....	4
Конституційне право.....	17
Адміністративне право.....	30
Трудове право.....	38
Цивільне право.....	58
Шлюбно-сімейне право.....	76
Житлове право.....	85
Екологічне право.....	102
Фінансове право.....	109
Кримінальне право.....	111
Правоохоронні органи.....	128
ДІЛОВІ ІГРИ.....	135

повітря із обрізу, згвалтували їх: Нарешті, 1 червня вони зробили спробу згвалтувати Таранову, але останній пощастило вирватися, і втекти. Услід їй Панасенко зробив постріл, намагаючись вбити потерпілу, але лише поранив її у руку. У справі було встановлено, що Суровцев не гвалтував жодну потерпілу, але допомагав злочинцям, охороняючи місце злочину, щоб попередити їх про можливу небезпеку. Відповідальність всіх злочинців.

51. Риндін та Сурков вирішили заволодіти автомобілем Кондратьєва. З цією метою вони сіли до нього в машину, в дорозі нанесли молотком кілька ударів по голові. Будучи впевнені, що Кондратьєв мертвий, зв'язали для зручності тіло мотузкою і поклали у багажник, щоб, коли стемніє, відвезти його в ліс і там закопати. Але, коли через деякий час відкрили багажник, побачили, що потерпілий не помер, а перебуває у непритомному стані. Тоді Риндін та Сурков, знаючи, де мешкає Кондратьєв, із словами: "Ну і чорт з тобою, живи!"— під'їхали до його будинку і поклали Кондратьєва у городі, а самі на його машині поїхали. Кондратьєв залишився живим, але внаслідок ушкодження був визнаний інвалідом другої групи. Вироком обласного суду Риндін та Сурков були засуджені за ст. 17 ч. 2 і п. "а" ст. 93 КК України строком до десяти років позбавлення волі. Цей вирок внаслідок м'якого покарання було опротестовано прокурором, який вважав, що вчинене підлягає додатковій кваліфікації ще й за ч. 3 ст. 142 КК. В той же час до вищих інстанцій звернулися адвокати засуджених із касаційними скаргами, у яких ставили питання про необхідність звільнення від кримінальної відповідальності Риндіна та Суркова на підставі ст. 18 КК як таких, що добровільно відмовилися від доведення злочину до кінця.
Відповідальність Риндіна та Суркова.

52. Бабирін та Гренкін виїхали у вихідний день до лісу з Юткіною та Спіциною. У лісі Гренкін, за проханням Бабіріна, відвів Спіцину у бік, а Бабирін, залишив-шись з Юткіною, запропонував їй зав'язати з ним статеві зносини. Коли Юткіна відмовилась, Бабирін, погрожуючи їй биттям, накинувся на неї і, зламавши опір, почав гвалтувати. На крики Юткіної Гренкін

не відізвася і не відпустив від себе Спіцину. Коли ж Спіцина почала кликати на допомогу, Гренкін закрив їй рота рукою. **Відповідальність Бабиріна і Гренкіна. Чи змінилася б кваліфікація вказаних осіб, коли б вони, домовившись згвалтувати потерпілих, вчинили цей злочин кожний у відношенні до своєї жертви?**

53. Завідувач промтоварної бази Мігунов систематично привласнював товари, обернувши їх на свою користь, всього вартістю 2100 грн. Мігунов вирішив імітувати крадіжку. З цією метою він підмовив непрацюючих Воротникова та Циркунова обікрати базу і вказав найзручніший для цього час. Проникнувши на базу, Воротников та Циркунов викрали товари на суму 2000 грн., а далі за допомогою шофера Кругова перевезли їх і заховали у лісі. Кругов за послугу отримав рулон тканини. Через деякий час Мігунов сповістив про розкрадання міліцію і повідомив, що підозрює Воротникова та Циркунова. Як виявилось, Воротников та Циркунов не знали про справжні наміри Мігунова, який бажав шляхом імітації розкрадання приховати раніше вчинене привласнення. **Відповідальність Мігунова, Воротникова, Циркунова та Кругова.**

54. Під час ремонту дороги робітники Сидоркін та Плещеев знайшли на двометровій глибині скляний півштоф. У ньому виявилися Масивні золоті ланцюжки, медальйони, 99 золотих монет, каблучки та інші цінні вироби. Частину золотих монет Сидоркін та Плещеев продали ювеліру Фоменку, а всі інші цінності заховали у льоху, де вони й були знайдені. **Кваліфікуйте дії Сидоркіна, Плещеева, Фоменка.**

55. Бабанова, секретар заочного відділення одного з вузів, систематично за винагороду давала студентам для переписування курсові та контрольні роботи, подання яких у деканат було підставою для направлення оплачуваного виклику на екзаменаційну сесію та допуску до іспитів. **Відповідальність Бабанової.**

56. Антонова, яка працювала завідувачкою буфету у ресторані залізничного вокзалу, з метою наживи скуповувала, у

крамницях роздрібної торгівлі горілку і реалізовувала її через буфет з ресторанною націнкою, видаючи за спиртний напій вищої якості. Різницю в цінах Антонова обертала на свою користь, одержуючи незаконно за два місяці 358 грн. Крім того, Антонова купувала у свого знайомого Лук'янова самогон, зафарбовувала його розчинною кавою, змішувала з коньяком і продавала громадянам на розлив під виглядом коньяку, одержуючи ще 300 грн. Як встановлено, Лук'янов систематично виготовляв самогон і продавав громадянам. **Відповідальність Лук'янова та Антонової.**

57. Робітник очисного забою шахти, Васильєв, знаючи, що ліс для укріплення можна подавати з одного виступу лави на другий лише за командою будь-кого з працюючих на нижньому виступі, не отримавши такої команди, кинув у лаву дерев'яну стійку, яка зіткнувшись з виступом породи, змінила напрямок польоту і впала на бригадира Антонова, заподіявши йому тілесне ушкодження середньої тяжкості. **Відповідальність Васильєва.**
58. Проходячи повз вогнища, де громадяни варили гриби, п'яний Євстаф'єв пристав до Чапліної, вимагаючи, щоб вона пішла з ним у ліс. У відповідь на відмову Чапліної, Євстаф'єв схопив її за плече, порвав на ній кофту, образив нецензурною лайкою, наніс каменем удар по обличчю підлітку Лемешкину, який знаходився там, заподіявши тяжке тілесне ушкодження. Далі Євстаф'єв вдарив ногою по каструлі з грибами, перевернув її у вогнище і пішов у ліс. **Відповідальність Євстаф'єва.**
59. Жеденко, перебуваючи у закордонному відрядженні, використав зароблену там валюту для покупки товарів з метою перепродажу їх вдома за підвищеними цінами. Скупивши таким чином кілька магнітофонів японського виробництва, він реалізував їх у комісійних крамницях м. Чернівці за ціною вище купівельної. **Відповідальність Жеденка.**
60. Під час допиту у кабінеті слідчого Ковальов, що знаходився у попередньому ув'язненні і звинувачувався у розбійному нападі, побачивши, що слідчий (лейтенант міліції Фадєєв); складаючи

протоколи допиту, за ним не спостерігає, взяв зі столу скляну попільницю, накинувся на Фадєєва і наніс йому удар попільницею по голові, заподіявши тілесне ушкодження середньої тяжкості. Скориставшись безпорадним станом Фадєєва, Ковальов потім знищив протокол допиту та інші матеріали кримінальної справи, після чого вискочив у вікно і втік. **Відповідальність Ковальова.**

61. Корнієнко був засуджений районним судом за ч. 2 ст. 229⁵ КК України за схилення сімнадцятирічної Сушко до вживання наркотичних засобів. Матеріалами справи встановлено, що Корнієнко неодноразово викрадав з городів місцевих жителів головки маку, виготовляв наркотичні засоби і шість разів вводив їх Сушко за допомогою купленого ним для цього шприца з її згоди та за її ініціативою. **Чи правильна кваліфікація дії, що вчинив Корнієнко?**
62. Токар заводу "Автозапчастини" Ткаченко зловживав спиртними напоями. Кілька разів з цієї причини його залишала дружина, проте винуватцем сімейних розладів Ткаченко вважав не себе, а тещу. Одного разу, після добрячої випивки, Ткаченко підійшов до тещиноного будинку, замкнув його ззовні на висячий замок і підпалив. У будинку крім тещі були ще люди, у тому числі його дружина. Сам же пішов спати. Коли Ткаченка розбудили працівники міліції, то він навіть намагався зобразити жаль з приводу передчасної загибелі родичів. На щастя, ті врятувалися, вискочивши через розбите вікно. Будинок та всі речі згоріли. Збитки становили значну суму. **Дайте юридичну кваліфікацію дій Ткаченка. Які рішення та з яких питань має прийняти суд щодо конкретної ситуації?**
63. Під час підготовки повітряного судна до польоту працівник аеропорту Васильєв, закінчивши заливати пальне, не закрив горловини паливних баків на літаку, чим грубо порушив технологію підготовки засобів заправки повітряних суден авіапаливом. Другий пілот літака Андрющенко, не перевірявши надійності закриття горловин, доповів командирі повітряного судна, що літак готовий до польоту. Наслідком

ДЛЯ НОТАТОК

стала зупинка двигунів у польоті з причини витоку палива. Під час вимушеної посадки в степу літак одержав пошкодження і був списаний. **Дайте юридичну кваліфікацію вчиненого.**

64. Це сталося на одній із станцій метро. З боку сусідньої станції наближався поїзд. Машиніст вже почав плавно знижувати швидкість поїзда. Раптом з платформи на колію впала людина. Навіть екстрене гальмування не допомогло уникнути наїзду. Лікарям не вдалося врятувати життя потерпілого. На місці пригоди працівник міліції затримав громадянина Харитоненка, 1953 року народження, який, як потім з'ясувалося, перебував на обліку в психоневрологічному диспансері з приводу хронічного психічного захворювання. Є підстави припускати, що саме він штовхнув потерпілого під колеса електропоїзда. Порушено кримінальну справу. **Дайте юридичний аналіз того, що сталося. Чи є підстави притягати до відповідальності машиніста поїзда? Які можливі рішення щодо громадянина Харитоненка?**

ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

1. До адвокатської контори звернувся громадянин Н. з проханням захистити його інтереси в суді. Н. визнаний слідчим потерпілим від злочину. Адвокат, який вів прийом, пояснив громадянину Н., що його інтереси будуть захищати суд і обвинувач, а адвокати захищають тільки обвинувачених. **Чи правильно в даному випадку діяв адвокат? Відповідь обґрунтуйте.**
2. Генеральна прокуратура України встановила, що КМУ прийняв низку рішень, які не відповідають закону. **Чи можливе реагування прокурора на порушення законності? Відповідь обґрунтуйте.**
3. Студент 5-го курсу заочного відділення юридичного факультету університету гр-н П., 22 років, звернувся до прокуратури області з проханням прийняти його на роботу слідчим прокуратури. На протязі 2-х років П. працював юрисконсультом і має позитивні характеристики. **Чи буде задоволено прохання г-на П.? Відповідь обґрунтуйте.**
4. Адвокату Б. було доручено ведення справи по звинуваченню гр-на Р. У кримінальній справі була вкрай поверхово досліджена особистість Р. Адвокат направив листа за місцем його роботи з проханням надіслати більш детальну характеристику. **Чи правильно зробив адвокат? Відповідь обґрунтуйте.**
5. Прокурор району встановив, що наказ директора про звільнення слюсаря Л. суперечить трудовому законодавству і відмінив його, повідомивши про це директора підприємства. **Чи правильно вчинив прокурор? Відповідь обґрунтуйте.**
6. Адвокат С. у своїй роботі неодноразово порушував процесуальне законодавство, а на адвоката Т. накладалися раніше дисциплінарні стягнення, однак він продовжував працювати і порушувати трудову дисципліну. **Чи є підстави для припинення адвокатської діяльності С. і Т.? Який**

Перший етап (20-30 хв.). Арбітр роз'яснює учасникам зміст гри, теми афоризмів, повідомляє список необхідної літератури. Визначає строк гри.

Другий етап. Початок ігрового заняття (3-5 хв.). Гра починається в установлений час перевіркою готовності учасників, які перед початком гри займають свої місця.

Ведучий роз'яснює всім учасникам гри її зміст, правила поведінки. За запізнення та інші порушення карає штрафними балами.

Учасники гри готують ручки, чисті аркуші паперу з вказівками прізвища і назви своєї команди.

Третій етап (45-60 хв.). Ігрове заняття. Ведучий зачитує назву галузі права, а групи по черзі називають афоризми записують до своїх аркушів. І так далі.

Четвертий етап. Підведення підсумків ігрового заняття (до 10 хв.). Арбітр підводить підсумки гри, проставляє бали, потім підсумовує їх по кожній команді.

Ведучий оголошує переможців змагання. Вручаються Дипломи «Ерудит ЮРА» — I, II, III ступенів.

Інтерправо (Іноземна ТЕРмінологія з ПРАВОзнавства)

За два місяці до початку гри, викладачі іноземних мов і правознавства оголошують студентам з якої галузі права вивчити юридичну термінологію російською, англійською, німецькою мовами.

В установлений час ведучий зачитує українською мовою юридичні терміни, а учасники пишуть їх російською, англійською, німецькою мовами.

По закінченні гри, підводяться підсумки, аналізуються дії учасників, проставляються зароблені бали (за знання терміну російською мовою — 1 бал, англійською — 2, німецькою — 2 бали).

Переможцям гри вручаються грамоти, дипломи або пам'ятні сувеніри.

визначає переможців змагання. Вручаються Дипломи «Ерудит ЮША» — I, II, III ступенів.

Детектив

Ведучий з помічником готують навчальні тексти і пропускають в них декілька ключових слів. Готується також довідка з даного навчального посібника і передаються учасникам гри.

За певний проміжок часу кожен намагається визначити що саме пропущено і відновити текст, знайти неточності, підробки на довідці.

Гравець, який здав аркуші з правильними відповідями першим, отримує 10 балів, другим — 7, третім — 4 бали. Переможцям вручаються пам'ятні сувеніри, відповідні дипломи детектива.

Знайди статтю закону

Кожному члену команди вручається по чотири інформаційних картки, пофарбованих у певний колір (або під номерами 1, 2, 3, 4) з метою розрізнення команд.

Перед гравцями ставиться мета: якомога швидше визначити номер статті Кримінального і Цивільного кодексів України (кодекси їм надаються).

Команда, яка завершує пошук статей першою, отримує 5 балів, другою — 4, третьою — 3. Гравці, які здали аркуші з відповідями першими, отримують 3 бали, другими — 2, третіми - 1 бал.

Ерудит ЮРА (Юридичних афоризмів)

Знання юридичних афоризмів підвищить світогляд студентів. У гри може брати участь одна або кілька груп, студенти яких розподіляються на команди. Учасники гри повинні засвоїти юридичні афоризми з галузей права, які вкаже арбітр.

Керуючий грою арбітр (викладач), який консультує студентів, визначає переможців, розподіляє місця, зайняті окремими студентами, командами за підсумками змагання після підрахунку балів, одержаних учасниками гри. Процес гри складається з чотирьох етапів:

- 1) підготовка до гри;
- 2) початок ігрового заняття;
- 3) ігрове заняття;
- 4) підведення підсумків ігрового заняття.

орган вирішує це питання? Відповідь обґрунтуйте.

7. До Верховного Суду України надійшла касаційна скарга на рішення обласного суду по цивільній справі, а також протест Генерального прокурора України на постанову президії обласного суду по справі про навмисне вбивство. **Які судові органи і в якій інстанції будуть розглядати ці справи? Відповідь обґрунтуйте.**
8. За протестом прокурора області президія обласного суду розглянула в порядку нагляду справу про виселення гр-на А. В розгляді приймали участь 3 суддів з 7 членів президії. Після ретельного розгляду матеріалів справи вони прийняли рішення. **Чи порушено принцип колегіальності в даному випадку? Відповідь обґрунтуйте.**
9. Неповнолітній Т. обвинувачувався в навмисному вбивстві своєї матері. Під час попереднього слідства він двічі подавав на ім'я прокурора заяву, у якій відмовлявся від послуг адвоката і повідомляв що захисник йому не потрібен ні на якій стадії кримінального процесу. Слідчий своєю постановою прийняв відмову Т. від захисника. **Оцініть законність рішення слідчого. Відповідь обґрунтуйте.**
10. У зв'язку з хворобою голови районного суду голова обласної держадміністрації своїм рішенням поклав виконання його обов'язків на суддю цього суду Ф. **Чи відповідає таке рішення вимогам закону? Відповідь обґрунтуйте.**
11. Районний суд звільнив своєю ухвалою адвоката З. від захисту підсудного Т., відданого до суду, за клопотанням самого адвоката, який заявив про те, що підсудний не бажає мати захисника. За участю державного і громадського обвинувача розгляд справи було продовжено і винесено вирок. **Оцініть дії рішення суду. Відповідь обґрунтуйте.**
12. Студент 4-го курсу заочного відділення юридичного факультету вузу гр-н Т. звернувся до колегії адвокатів міста з проханням прийняти його на роботу адвокатом. На протязі 3-

х років Т. працював юрисконсультом і має позитивні характеристики. **Чи буде задоволено прохання гр-на Т.?**
Відповідь обґрунтуйте.

13. Гр-н С., 26 років, громадянин України, працював 3 роки юрисконсультом за контрактом на одному з підприємств міста. Районна рада народних депутатів, на території якої розташоване це підприємство, призначила його суддею районного суду. **Чи законне рішення районної ради народних депутатів? Відповідь обґрунтуйте.**
14. В районному суді розглядалась справа по позову прокурора до гр-ки С. про виселення з дому, який повинен зноситися, з наступним наданням їй нового житла. Гр-ка С. звернулась в суд з клопотанням про допуск до участі по справі представників профспілки, де вона працює. **Чи повинні задовольнити клопотання гр-ки С.? Назвіть форми участі представників громадських колективів у судочинстві. Відповідь обґрунтуйте.**
15. За участь у ряді бандитських нападів на державні установи раніше двічі судимий гр-н Н. був засуджений обласним судом до 15 років позбавлення волі. В касаційній скарзі Н. просив відмінити вирок суду, оскільки на попередньому слідстві було порушено його право на захист і слідчий не задовольнив заяву. **Чи обґрунтовані доводи гр-на Н.? Хто і які органи забезпечують організацію права обвинуваченого за захист? Відповідь обґрунтуйте.**
16. Гр-н І. та гр-н С. в нетверезому стані здійснили хуліганські дії в ресторані «Сяйво». При обранні заходів покарання суд врахував, що І. раніше двічі судимий, на роботі характеризується негативно, а гр-н С. має добрі рекомендації, раніше не судимий і щиросердно розкаюється. Тому суд призначив І. До 3-х років позбавлення волі з відбуттям в колонії суворого режиму, а С. - до 1-го року умовно. **Чи порушено в даному випадку принцип рівності громадян принцип рівності перед судом? Розкрийте зміст цього принципу правосуддя. Відповідь обґрунтуйте.**

батьки?

Казус 5

15-річний учень під час шкільної перерви із хуліганських мотивів пошкодив шкільне майно, **чим** заподіяв школі певної матеріальної шкоди. Правопорушник заявив, що він може відшкодувати лише незначну суму за рахунок грошей, що заробив під час канікул на сільгоспроботах. Керівництво школи заявило позов до його батьків з вимогою відшкодувати разом з сином в повному розмірі збитки, заподіяні школі. Батьки учня відмовилися це зробити, посилаючись на те, що за поведінку сина в школі вони ніякої матеріальної відповідальності не несуть.

Як у даному випадку правильно може бути вирішене питання про відшкодування збитків школі?

Чи несуть батьки субсидіарну (додаткову) матеріальну відповідальність разом з неповнолітніми своїми дітьми і за яких умов?

Чи може бути притягнений до кримінальної відповідальності учень?

Ерудит ЮША

(Юридична Шпаргалка Абітурієнта)

Якщо зробити хороші шпаргалки, то легко буде складати іспити, навіть не використовуючи їх. Конспектувати навчальні матеріали намагаються майже всі, але мало хто вчиться мистецтву короткого і дохідливого зображення навчальної інформації так, щоб це було зрозуміло всім і насамперед легко запам'ятовувалося собі.

Попробуйте свої сили і здібності. В центрі шпаргалки зобразіть декілька головних, ключових понять. Напишіть їх різним кольором, шрифтом, обведіть. В сторону проведіть стрілки, лінії. Відобразіть з якими поняттями співвідносяться ваші ключові слова, малюнки-символи. Умова одна: сама шпаргалка повинна бути зрозумілою будь-кому із присутніх.

Ведучий роздає навчальний матеріал (можна взяти будь-який параграф з підручника «Правознавство»), і кожний намагається скласти по ньому шпаргалку в заданий час.

По закінченні заданого терміну ведучий збирає роботи, перетасовує їх і передає для оцінки по колу учасникам. Кожен із учасників оцінює чергову шпаргалку за п'ятибальною системою.

Помічник ведучого або сам автор підсумовують бали. Ведучий

«відпасовує» запитання воротареві, арбітр оцінює останню відповідь.

Командам нараховуються набрані ними під час гри бали. Гравцям команд арбітр може присуджувати окремо додаткові бали за вдало поставлені запитання (задачі), а також за правильні відповіді (рішення).

Юридичний казус

Кожному членові команди вручається п'ять різнокольорових інформаційних карток з казусами або під номерами 1,2, 3, 4, 5 з метою розпізнавання команд.

Команда, яка закінчила роботу першою, отримує 5 балів, другою — 4, третьою — 3 бали. Гравці, які здали картки з правильними відповідями першими, отримують 3 бали, другими — 2, третіми — 1 бал.

Наприклад

Казус 1

Громадянин, не маючи прямого відношення до заводу, в обідню перерву зайшов в один із його цехів і виготовляючи для себе деталь, зіпсував токарний верстат, завдавши заводу матеріальної шкоди.

Із якої галузі права має бути застосоване законодавство при вирішенні питання про відшкодування заподіяних збитків?

Казус 2

Директор виключив учня із школи за те, що він після уроків бешкетував на вулиці.

Чи правомірне це рішення?

До якого виду відповідальності належить накладення директором школи стягнення на учня?

Казус 3

Від спільного шлюбу громадянки України і громадянина Болгарії, що постійно проживають у Австрії, на території цієї країни народилась дитина.

Яке громадянство набуває дитина у такому випадку?

Казус 4

Батько і мати за взаємною згодою змінили громадянство, але 15-річний син не виявив бажання змінити громадянство.

Як правильно вирішити це питання? Чи потрібна згода неповнолітніх дітей для зміна громадянства, якщо його змінили

17. Група осіб на протязі довгого часу здійснювала крадіжки з продовольчих магазинів. Встановлено, що у скоєнні злочинів брали участь водій однієї з автобаз міста та двоє військовослужбовців, причому один з них, сержант Д., ще до виявлення злочину був звільнений у запас з лав Збройних Сил України. **В якому суді буде розглядатись справа? Відповідь обґрунтуйте.**

18. У військовій частині відбулось засідання по виборам народних засідателів у військові суди гарнізону. В ході таємного голосування військовослужбовці вибрали народними засідателями військового суду гарнізону строком на 2 роки рядових Т. і Г., а членом суду гарнізону строком на 5 років - капітана М. **Чи дотримано закону такий порядок обрання суддів і військових засідателів військових судів? Відповідь обґрунтуйте.**

19. Районний суд, розглянувши справу про розірвання шлюбу між подружжям С., прийняв рішення про розірвання шлюбу і про передачу 6-річного сина на виховання батькові. До рішення була додана довідка такого змісту: «Ми, народні засідателі С. і Т., вважаємо, що дитину слід залишити з матір'ю. Рішення суду нами підписано, тому що суддя сказав, що ми його повинні підписати». **Чи правильно вчинив суд? Відповідь обґрунтуйте.**

20. На посаду судді Верховного Суду України був призначений гр-н України Т., 37-років, який має вищу юридичну освіту, стаж роботи 7 років, в тому числі 5 років на посаді судді районного суду. **Чи відповідає це призначення закону? Відповідь обґрунтуйте.**

21. Раніше двічі судимий гр-н С. звинувачувався у здійсненні ряду крадіжок. Ні на попередньому слідстві, ні в суді захисник по справі С. участі не приймав, оскільки той відмовлявся від його допомоги. **Чи порушено у даному випадку право С. на захист? Відповідь обґрунтуйте.**

22. Для захисту гр-на С., який обвинувачувався у зловживанні службовим становищем, на попереднє слідство був запрошений адвокат Р., з яким була укладена угода на ведення справи в суді першої інстанції. В зв'язку з виїздом у відрядження до іншого міста, адвокат Р. не зміг прийняти участі у судовому розгляді. Народний суд, пославшись на те, що адвокат Р. перебуватиме у відрядженні ще 2 тижні, виніс ухвалу про розгляд справи без участі адвоката. **Оцініть правильність рішення суду. Відповідь обгрунтуйте.**
23. За участь у ряді бандитських нападів на державні установи раніше двічі судимий громадянин Н. був засуджений обласним судом до 13 років позбавлення волі. В касаційній скарзі гр-н Н. просив відмінити вирок суду, оскільки на попередньому слідстві було порушено його право на захист: слідчий не задовольнив його клопотання щодо участі у справі адвоката. **Чи обгрунтовані доводи Н.? Відповідь мотивуйте.**
24. Гр-н Т. з хуліганських понукань побив гр-на А. Того ж дня А. спільно з братом гр-м К., перебуваючи у нетверезому стані побили гр-на Т., заподіявши йому легкі тілесні ушкодження без розладу здоров'я. При розгляді справи по обвинуваченню Т. захист здійснював адвокат Р., потерпілим у справі був гр-н А. Коли ж розглядалась справа по обвинуваченню братів А. і К., той же адвокат захищав А. і К., а його колишній підзахисний Т. виступав як потерпілий. **Чи були у даному випадку порушення закону? Відповідь обгрунтуйте.**
25. Групу студентів політехнічного інституту передали до суду за обвинуваченням у незаконному зберіганні, придбанні і продажі наркотиків. Один з обвинувачених, студент 2-го курсу Нумалієв - узбек по національності, як на попередньому слідстві, так і в суді заявив клопотання про надання йому можливості користуватися послугами перекладача, оскільки він не повністю знається на українській мові і багато юридичних термінів не розуміє. Слідчий і суд йому відмовили, мотивуючи там, що якби він у потрібній мірі не володів українською мовою, то не навчався

темі студенти вивчають законодавчий матеріал, спеціальну літературу, готують домашнє завдання, запитання, задачі.

Другий етап. Початок гри (3-5 хв.). Гра починається в точно призначений час перевіркою готовності учасників. Викладач роз'яснює учасникам гри її зміст, правила поведінки. Запізнення і порушення гри караються штрафними балами.

Третій етап (30-35 хв.) починається з перевірки домашнього завдання, за яке кожен учасник може одержати півбала або бал. Після цього команда «допитливих» ставить запитання чи пропонує задачу «кмітливим», «критики» оцінюють дії перших двох команд.

На зачитування питання відводиться одна хвилина, відповідь — три-п'ять, на критику — дві-чотири. Після кожного туру команди міняються місцями: «допитливі» стають «кмітливими», «кмітливі» — «критиками», «критики» — допитливими».

Четвертий етап (5 хв).. Викладач підводить підсумки, виставляє бали проти кожного прізвища, аналізує дії учасник вказує на допущені помилки, заслуховує міркування студентів.

За одержаними протягом ігрових занять балами найактивнішим учасникам викладач виставляє відмінні річні оцінки, нагороджує грамотами чи пам'ятними сувенірами.

Юридична консультація

На прийом до юриста приходять відвідувачі з різними запитаннями. Юрист приймає їх і дає відповіді в письмовій та усній формі (викладач, присутні в аудиторії студенти можуть ставити і свої запитання, пропонувати задачі).

Викладач оцінює відповіді юристів, проставляє набрані бали, вказує на недоліки.

Юридичний футбол

Під час підготовки до гри студентам пропонується повторити певну тему і підготувати по 8-10 питань або задач. Визначаються нападаючі, захисники і воротар.

Нападаючий команди, якій за жеребом випало виступати першою, ставить запитання (задачу) групі захисту іншої команди. Якщо захист відповідає правильно, то його команда отримує право ставити запитання, якщо ні — запитання «пасується» воротарю. Якщо і воротар не знає відповіді, команді зараховується гол.

Якщо захист відповідає правильно, але сумнівається у відповіді і

гри не обійтися без певних спрощень, але основні стадії процесу (підготовча частина, судове слідство, судові дебати, останнє слово підсудного, винесення вироку) мають бути витримані. При цьому повинні бути додержані основні процесуальні моменти (порядок допиту свідків, забезпечення права на захист тощо). З метою активізації студентів, підвищення їхньої зацікавленості для цієї гри бажано створити обстановку, наближену до судової, — розміщення меблів, наявність місця для "видалення" свідків тощо.

Для розгляду в іграх бажано пропонувати ситуації, що знайомі студентам, з реальними або подібними до реальних обставинами (вулиці району, об'єкти, що знайомі студентам) — це активізує фантазію студентів, дає змогу їм активніше брати участь у "розслідуванні" справи. Такими справами можуть бути крадіжка, розбійний напад, хуліганство, нанесення тілесних ушкоджень.

МАГ

В ігровому занятті Малих Активних Груп («МАГ») беруть участь всі студенти групи, які діляться (за списком, бажанням студентів чи за вибором учителя) на три команди: «допитливі», «кмітливі» і «критики».

Викладач роз'яснює учасникам гри її зміст. По ходу заняття контролює ігровий режим, веде облік результатів у процесі гри. По закінченні ігрового заняття підводить підсумки, виставляє оцінки.

«**Допитливі**» задають запитання чи ставлять задачу за темою заняття або за пройденим матеріалом.

«**Кмітливі**» відповідають на поставлені запитання або розв'язують задачі.

«**Критики**» стежать за регламентом, критикують дії і рішення двох перших груп, пропонують розподіл п'яти наявних балів між трьома командами.

Інтереси і критерії оцінки діяльності учасників гри.

В ігровому занятті застосовується бальна система оцінки учасників. Максимальна оцінка: два бали — за запитання, три бали — за відповідь. «Критики» одержать бали, які вони аргументовано віднімуть у двох інших команд. Викладач має право «вето» на несправедливе рішення критиків і право присудити додатковий бал за особливо цікаве запитання (задачу) або відповідь (розв'язання).

Процес гри «МАГ» складається з чотирьох етапів.

Перший етап. Підготовка до гри. Триває тиждень. По заданій

б у вузі, де викладання ведеться українською мовою. **Оцініть законність і обґрунтованість рішень суду. Відповідь мотивуйте.**

26. Обласна рада народних депутатів на своєму засіданні вибрала строком на 5 років обласний суд у складі голови, його заступників і членів суду. До складу також ввійшли народні засідателі, яких назначили на підприємствах міста. **Чи дотримано в даному випадку порядок створення обласного суду? Відповідь обґрунтуйте.**

27. Учні 8-го класу Грибов, 15-ти років, Бойкін, 16-ти років, за попередньою змовою скоїли декілька крадіжок державного майна та особистої власності громадян. Зокрема, вони вкрали з шкільного кабінету магнітофон, а також 2 пальто учнів. За клопотанням адміністрації школи народний суд розглянув кримінальну справу по їх звинуваченню в актовому залі школи, де навчались Грибов та Бойкін. На процесі були присутні вчителі, батьківський актив та учні. **Чи правильно вчинив суд? Відповідь сформулюйте відповідно з основними принципами правосуддя.**

28. Калмиков, звинувачений у скоєнні посадової підробки, заявив у суді клопотання про виклик перекладача, посилаючись на те, що судочинство ведеться українською мовою, усі свідки по справі є українцями, а він українську мову розуміє погано. Порадившись на місці, народний суд виніс ухвалу про відмову у задоволенні клопотання, мотивуючи свої рішення тим, що підсудний володіє російською мовою, яка є його рідною мовою, і у зв'язку з великою схожістю цих мов необхідності у перекладачеві немає. Головуючий при цьому роз'яснив підсудному, що якщо окремі слова для нього будуть незрозумілі, то він сам йому перекладатиме. **Чи відповідають дії суду принципам правосуддя? Відповідь обґрунтуйте.**

29. Ознайомившись з матеріалами закінченого попереднього слідства обвинувачений М., заявив клопотання про захист його інтересів у суді адвокатом, що було зафіксовано в

протоколі ознайомлення з матеріалами справи. Народний суд при вирішенні питання про віддані М. до суду призначив справу до слухання без участі захисника. У судовому засіданні підсудний клопотав про участь захисника більше не заявляв і суд це клопотання не обговорював. У касаційній скарзі засуджений М. виклав ці обставини. **Оцініть обставини з точки зору касаційної інстанції. Чи були якісь порушення закону? Відповідь обґрунтуйте.**

30. До Верховного Суду України надійшла касаційна скарга на рішення обласного суду по цивільній справі, а також протест Генерального прокурора України на постанову президії обласного суду по справі про навмисне вбивство. **Які судові органи і в які інстанції будуть розглядати ці справи? Відповідь обґрунтуйте.**

31. При опитуванні 115 радянських суддів понад 90 % з них відповіли, що при відсутності вірогідних доказів винності підсудного і неможливості добути їх у процесі судового слідства, необхідно повернути кримінальну справу на додаткове попереднє розслідування, і лише близько 10 % суддів готові у такій ситуації виправдати підсудного (Неделя.—1990.—№4) **Враховуючи принципи застосування юридичної відповідальності, проаналізуйте наведені результати цього дослідження, а також наведену далі постанову Верховного Суду України:** «Вказати судам на недопустимість обвинувального ухилу при вирішенні питання про винність чи невинність підсудного. Всі сумніви щодо доведеності обвинувачення, якщо їх неможливо усунути, повинні тлумачитися на користь підсудного. Коли зібрані у справі докази не підтверджують обвинувачення і всі можливості збирання додаткових доказів вичерпані, суд зобов'язаний винести виправдовувальний вирок, а не повертати справу на додаткове розслідування (п.23 постанови Пленуму Верховного Суду Української РСР від 29 червня 1990 р.) (Рад право. - 1990. - №11. - С.80).

ДІЛОВІ ІГРИ

подання та прийняти необхідні рішення.

Звільнення з роботи

Під час цієї гри студенти повинні закріпити знання з питання порядку звільнення у різних випадках: за власною ініціативою працівника, за скороченням штатів, внаслідок виявленої невідповідності займаній посаді;

Для цієї гри розподіляються ролі: керівник підприємства, керівник відділу кадрів, голова, профспілкового органу, працівники, які звільняються. Необхідні документи — заява про звільнення за власним бажанням, медичний висновок чи висновок атестаційної комісії, наказ про звільнення, протокол засідання профспілкового органу. В разі звільнення за скороченням штатів бажано включити до гри кількох учасників, що займають посаду, яка скорочується, запропонувавши учасникам гри відповідно до закону вирішити питання про переважне право залишення на роботі.

Слідчі дії

В цьому комплексі ігор можна запропонувати студентам розіграти ситуації допиту підсудного, свідка, впізнання предмета чи особи, очної ставки тощо. Для виконання ролей призначаються лише основні учасники — слідчий, підозрюваний, свідок, адвокат. Якщо за процесуальними нормами необхідна участь інших осіб (учасників впізнання особи, понятих, представників неповнолітнього, педагога тощо), учасники гри повинні заявити про це для їх додаткового призначення або самостійно запросити додаткових учасників із числа присутніх студентів. Для спрощення гри та заощадження часу можна завчасно обумовити проведення усіх цих дій без реального складання протоколу, лише обумовивши його ведення.

Судовий процес

Після "закінчення слідства" можна перейти до найскладнішої гри в цьому комплексі — "Судовий процес". Під час цієї гри студенти розігрують судові засідання з розгляду кримінальної справи. При цьому призначаються судді, секретар судового засідання, підсудний, адвокат, прокурор (державний обвинувач), свідки, експерт тощо. Склад учасників залежить від фабули та обставин справи, що пропонується до розгляду. При проведенні цієї

Для проведення гри розподіляються ролі працівників, які припустилися різних порушень трудової дисципліни (запізнення на роботу; недбалість, що призвела до зіпсування деталі; прогул тощо). Крім того, бажано призначити "порушників", застосування заходів стягнення до яких обумовлено додатковими процедурами. Порушник, зокрема, може бути депутатом ради, головою або членом профспілкового комітету, неповнолітнім. Призначаються керівник підприємства, начальник цеху чи майстер, начальник відділу кадрів, голова та члени профспілкового комітету. У разі призначення "порушників", щодо яких діють додаткові гарантії, необхідно передбачити резерв учасників гри; які отримають ролі в ході гри при виникненні в цьому потреби.

До початку гри викладач готує опис ситуацій (порушень), щодо яких слід вжити заходів дисциплінарного впливу. Учасники, що виконують ролі представників адміністрації, повинні зажадати - від "порушників" пояснень. Можна запропонувати одному з "порушників" відмовитися від написання пояснення, на що має бути відповідна реакція представників адміністрації (вони повинні скласти акт про відмову написати пояснення),

Отримавши пояснення від "порушників", "представники адміністрації" мають визначити можливі стягнення відповідно до того, яке порушення вчинено. У разі винесення догани "співробітник відділу кадрів", або "директор" повинні підготувати відповідний наказ. Якщо застосовується такий захід, як звільнення, "керівник" повинен після отримання пояснення звернутися до профспілкового органу. В цьому епізоді гри беруть участь "представники адміністрації", що повідомляють про порушення і заходи, які пропонується застосувати, "порушник" дає пояснення. На підставі цього члени профспілкового Комітету повинні прийняти рішення про надання згоди на звільнення чи відмову в цьому. Рішення як "адміністрації", так і "профкому" мають бути аргументовані, мати посилання на норми закону. Відповідно до рішення профспілкового органу "представник адміністрації" готує відповідний наказ чи розпорядження. Якщо "порушник" має додаткові гарантії щодо застосування до нього заходів дисциплінарного впливу, "представник адміністрації" повинен звернути на це увагу. Саме для цього залишені "резервні" учасники гри, які отримують відповідні ролі: членів райкому профспілки, комісії у справах неповнолітніх тощо, які мають розглянути

Окружна виборча комісія

Гра закріплює знання студентів щодо виборчого права України. Для успішного її проведення потрібно досить ґрунтовно знати виборче законодавство, виходячи за межі звичайної програми.

Під час гри можна провести два засідання окружної виборчої комісії з реєстрації претендента на кандидата в депутати та кандидата в народні депутати України. Для проведення гри розподіляються ролі: голова та заступник голови комісії, секретар, члени комісії, особи, що висунуті претендентами на кандидатів різними шляхами, та їх представники, спостерігачі, представники преси. Розподіл ролей доцільно провести заздалегідь, бо для успішного проведення гри необхідний певний час для підготовки відповідних документів.

Під час підготовки студенти — "претенденти на кандидатів" та "представники організацій (груп), що їх висунули" готують необхідні документи відповідно до шляху висунення згідно з вимогами законодавства.

Слід звернути увагу студентів на умовність деяких документів, зокрема списків на велику кількість людей, підписних листів, де можна обмежитися кількома записами, проімітувати наступні і вказати лише останні номери списку.

Під час гри студенти — "члени виборчої комісії" проводять засідання комісії. Необхідно привернути увагу студентів до важливості виконання процедурних моментів — перевірки кворуму, повідомлення про присутніх спостерігачів, проведення голосувань та чіткого визначення їх результатів. На засіданні "претенденти" представляють документи щодо свого висунення, а "члени комісії" перевіряють їх відповідність вимогам законодавства та приймають рішення щодо реєстрації. При цьому звертається увага на особливості висунення кандидатів кожним із шляхів.

На другому засіданні (друга фаза гри) проводиться реєстрація "претендентів" кандидатами в депутати. Крім раніше зазначених вони надають відповідні додаткові документи — підписні листи, декларацію про доходи, програму тощо. Дії "членів комісії" — аналогічні першому випадку.

Для пожвавлення гри викладач може запропонувати учасникам гри навмисно припуститися у своїх діях кількох (встановити скільки саме) порушень закону, які мають визначити інші учасники

гри. Так для "голови комісії" це може бути початок засідання без перевірки кворуму, "члени комісії" на прохання "представника преси" можуть на порушення закону надати останньому для ознайомлення підписний лист на підтримку "кандидата". "Кандидат у депутати" може надати неповний комплект документів. У заяві виборців на підписному листі можуть бути вписані прізвища осіб, які не досягли повноліття або проживають не на території виборчого округу, інші порушення.

Дільнична виборча комісія. Виборча дільниця

Як і попередня, ця гра повинна закріпити знання студентів щодо проведення виборів представницьких органів влади. Її організація багато в чому нагадує попередню, але дещо змінюється склад учасників. Серед учасників гри — члени комісії на чолі з головою, спостерігачі, крім того мають бути призначені студенти, які виконуватимуть роль виборців.

Для підвищення зацікавленості у грі бажано змінити звичайну обстановку в класі, наблизивши її до обстановки виборчої дільниці, тобто встановити відповідним чином парти (столи), позначити місце кабінки для голосування, підготувати урну для голосування. Водночас студенти — "члени комісії" готують необхідні документи — списки виборців, бюлетені тощо.

Під час проведення гри імітується робота виборчої дільниці та дільничної виборчої комісії у день виборів. Серед помилок, які найчастіше трапляються, а також можуть бути свідомо допущені учасниками гри за пропозицією викладача — непроведення огляду урни для голосування перед його початком, урну не опломбовано, спроба отримати бюлетені без пред'явлення документів, що засвідчують особу, або кількох бюлетенів.

Один з "виборців", вдаючи з себе немічного може звернутися за допомогою у заповненні бюлетеня до "члена комісії". Слід також звернути увагу студентів на порядок дій "комісії" після закінчення голосування та при підведенні підсумків голосування по дільниці.

Прийняття на роботу

Під час цієї гри закріплюються знання студентів щодо правил прийняття на роботу різних категорій працівників. Для проведення гри попередньо розподіляються ролі: керівник підприємства, на-

чальник відділу кадрів, а також працівники, які влаштовуються на роботу. Останніх доцільно призначити кількох, обумовивши різні категорії їх — у віці 15 років, що влаштовується на роботу у вільний від навчання час; випускник школи (17 років), що вперше влаштовується на роботу; лікар, який переходить на нове місце роботи; робітник, що повернувся з лав Збройних Сил тощо.

Бажано також підготувати картки з назвами документів, які потрібні для вступу на роботу, а також "таких, що їх не повинні вимагати при укладенні трудового договору: паспорт, свідоцтво про народження, військовий квиток, диплом про закінчення інституту, атестат про середню освіту, трудова книжка, довідка з ЖЕУ про попереднє заняття, характеристика, медична довідка, згода батьків, згода школи, направлення комісії у справах неповнолітніх, довідка з попереднього місця роботи тощо.

Після розподілу ролей студентам пропонується почергово відібрати з числа запропонованих документи, що потрібні їм для укладення трудової угоди (враховуючи роль, яку вони грають). Після підбору необхідних на погляд студента документів він повинен провести переговори з "керівником підприємства", під час яких визначити необхідні та, в разі бажання і потреби, додаткові умови трудової угоди (місце роботи, посада та кваліфікація, питання оплати праці, початок роботи тощо), враховуючи вимоги КЗпП до відповідних категорій працівників.

Наступний епізод гри пов'язаний з роботою "начальника відділу кадрів", який повинен перевірити "документи", що будуть йому подані, та прокоментувати їх комплектність і правильність відбору. Крім того, він повинен провести юридичне оформлення прийняття на роботу – запропонувати написати заяву та підготувати наказ про прийом на роботу.

Під час проведення гри можна не давати картки з назвами документів, а запропонувати студентам самим підготувати їх відповідно до умов завдання. Студенти, які не отримали ролей, повинні слідкувати за діями учасників гри і після закінчення епізоду або гри в цілому вказати на помічені в діях кожного учасника помилки.

Дисциплінарна практика

Гра допомагає закріпити знання студентів щодо підтримання трудової дисципліни та використання заходів дисциплінарного впливу стосовно порушників трудової дисципліни.